

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

ปริญญา

การจัดการทรัพยากร

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่
ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่

Desirable Characteristics of Media for Forest Resources Conservation of the Community
in Upper Part of Mae Sa Watershed Area, Mae Rim District, Chiang Mai Province

نامผู้วิจัย นายธิรา เกษแก้ว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชนาถ มั่งคั่ง, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์สมหวัง ชันทยานวงศ์, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์สุวรรณา ประณีตวาทกุล, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ตอนบน อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

Desirable Characteristics of Media for Forest Resources Conservation of the Community in
Upper Part of Mae Sa Watershed Area, Mae Rim District, Chiang Mai Province

โดย

นายธิวา เกษแก้ว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร)

พ.ศ. 2555

ธิวา เกษแก้ว 2555: ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ
ชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) สาขาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการ
ระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชนาถ มั่งคั่ง,
Ph.D. 190 หน้า

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อ ลักษณะของสื่อ และปัจจัยที่มี
ความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ใน
พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่า
ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ (Chi-square) ที่
ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของสื่อที่ชุมชนเห็นว่ามีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
มากที่สุด คือ สื่อกิจกรรมการฝึกอบรมให้ความรู้ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของ
การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุมี
ความสัมพันธ์กับ ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม การศึกษามี
ความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม และความรู้จากการฝึกอบรม
ส่วนประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมและความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มี
ความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และ
ประโยชน์จากการฝึกอบรม

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนที่
เกี่ยวข้องให้มีการส่งเสริมความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้และ
นำเสนอสื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชน ทั้งยังสามารถนำผลการวิเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์
มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมฝึกอบรม โดยใช้ อายุ การศึกษา ประสบการณ์
ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม และการมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อความเหมาะสม
และความมีประสิทธิภาพในการจัดทำสื่อ และให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มาก
ยิ่งขึ้นต่อไป

Thiwa Kedkeaw 2012: Desirable Characteristics of Media for Forest Resources
Conservation of the Community in Upper Part of Mae Sa Watershed Area, Mae Rim
District, Chiang Mai Province. Master of Science (Resource Management),
Major Field: Resource Management, Interdisciplinary Graduate Program.
Thesis Advisor: Assistant Professor Nuchanata Mungkung, Ph.D. 190 pages.

This research aims to study the media form, media characteristics, and factors related to the opinion levels on training to provide knowledge on forest resource conservation in the upper part of Mae Sa watershed area, Mae Rim district, Chiang Mai province. The statistics used in data analysis include percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation, and Chi-square.

The result shows that the media characteristics that the community considers significantly impact the forest resource conservation is the medium of training activities to provide knowledge. Factors related to the opinion levels on training to provide knowledge on forest resource conservation which statistically significant include age related to knowledge obtained from training and benefits obtained from training, education related to the training format, and contents and knowledge obtained from training. The experience obtained from training and knowledge on forest resource conservation is related with the training format, content, knowledge obtained from training, and benefits obtained from training.

The result this study suggest the related authorities in the upper part of Mae Sa watershed area to promote knowledge on forest resource conservation by the provision of knowledge training and propose of the media to meet the demand of the community as well to apply the results of this analysis to be the criteria for considering the consideration of the participants' qualification related to age, education, training experience, and knowledge on forest resource conservation as the criteria for appropriateness and efficiency the production of media and additional benefits for forest resource conservation.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนาถ มั่งคั่ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร. สมหวัง ชันทยานวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และ ดร. กัมปนาท วิจิตรศรีกมล เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำปรึกษา เสนอแนะและแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณหน่วยงานราชการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยงและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สาที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ที่พักอาศัยและข้อมูลประกอบการจัดทำวิทยานิพนธ์ที่เป็นสาระสำคัญยิ่งของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ตลอดจน พ่อ แม่ พี่ น้อง ชาวตำบลโป่งแยงและแม่แรมที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทสาขาการจัดการทรัพยากรรุ่นที่ 24 ตลอดจนเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบคุณแม่เจ๊จันท์ คุณพ่อวิศาล เกษแก้ว ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่อง ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และถือเป็นอีกก้าวหนึ่งในชีวิตของคุณที่จะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างที่คุณพ่อคุณแม่ตั้งใจไว้ ลูกขอขอบความสำเร็จในครั้งนี้ให้คุณพ่อคุณแม่และครอบครัว

ธิวา เกษแก้ว

เมษายน 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับ	4
นิยามศัพท์	4
วิธีการวิจัย	5
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	15
ประเภทสื่อ	15
สื่อสิ่งพิมพ์	18
สื่ออิเล็กทรอนิกส์	31
สื่อกิจกรรม	44
สื่อพื้นบ้าน	45
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	51
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
กรอบแนวคิดการวิจัย	67
บทที่ 3 สภาพทั่วไปของพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา	68
สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำแม่สา	68
สภาพทั่วไปของหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	81
สภาพเศรษฐกิจและสังคม	81
รูปแบบของสื่อที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	87
ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	99
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	131
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	133
สรุปผลการวิจัย	133
ข้อเสนอแนะ	140
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	141
ภาคผนวก	149
ภาคผนวก ก หนังสือขอข้อมูลประกอบการศึกษา	150
ภาคผนวก ข แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน	154
ภาคผนวก ค ตัวอย่างลักษณะของสื่อ(การ์ด)	169
ภาคผนวก ง การทดสอบสมมติฐาน	180
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	190

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน	7
1.2	การแบ่งช่วงชั้นในการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	8
1.3	ช่วงคะแนนและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย	9
1.4	ช่วงคะแนนและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย	12
1.5	ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	13
2.1	ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรภาษาโรมันและอักษรไทยกับช่วงอายุของผู้อ่าน	24
2.2	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
4.1	เพศ อายุ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	82
4.2	การเป็นสมาชิกของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	83
4.3	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.4	อาชีพหลักและรายได้ของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำ แม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	85
4.5	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของหัวหน้าครัวเรือน ตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2554	86
4.6	ประสบการณ์ในการอ่านแผ่นพับเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้และลักษณะเนื้อหาที่ครัวเรือนตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำ แม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	100
4.7	ขนาดของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับและขนาดตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่าง ชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	101
4.8	รูปแบบของตัวอักษร สีตัวอักษร และภาพประกอบสื่อแผ่นพับที่ กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	102
4.9	ข้อเสนอแนะของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	103
4.10	ประสบการณ์การสังเกตแผ่นป้ายโฆษณาของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	104

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.11	ขนาดแผ่นป้ายโฆษณา ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรของ สื่อพิมพ์แผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา ตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	105
4.12	สีตัวอักษรและลักษณะภาพประกอบในสื่อสิ่งพิมพ์แผ่น ป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	106
4.13	ลักษณะของเนื้อหาและข้อเสนอแนะของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นป้าย โฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	107
4.14	รายการที่รับชมเป็นประจำและความถี่ในการรับชมสื่อ โทรทัศน์ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	108
4.15	รายการโทรทัศน์ที่รับชมเป็นประจำและเวลาในการรับชม รายการโทรทัศน์ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	109
4.16	การรับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง ในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.17	ความเข้าใจเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์และการนำความรู้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติของครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	111
4.18	ความถี่ในการรับสื่อวิทยุของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	112
4.19	รายการวิทยุที่รับฟังเป็นประจำและช่วงเวลาที่รับฟังรายการวิทยุของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	113
4.20	การได้ยินข่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	114
4.21	การรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างไทยพื้นเมืองในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	115
4.22	การรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างม้งในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	116

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.23	ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	117
4.24	ลักษณะของการใช้งานอินเทอร์เน็ต Website ที่เคยเข้าไปใช้หา ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และข้อเสนอแนะ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	118
4.25	ประสบการณ์การเข้าร่วมฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานภาครัฐ ของกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	119
4.26	ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนต่อการอบรมให้ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปี พ.ศ. 2554	120
4.27	ข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	122
4.28	ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในชุมชนและความถี่ในการเข้าร่วมประเพณี/พิธีกรรมของ ครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	123
4.29	ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณี/พิธีกรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.30	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเพณี/พิธีกรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	125
4.31	ค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อของชาวไทยพื้นเมืองในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	126
4.32	การเรียงลำดับความสำคัญของสื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	127
4.33	สรุปลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	128
4.34	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	132
 ตารางผนวกที่		
ง 1	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	181

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
ง 2 ความสัมพันธ์ระหว่างเผ่าพันธุ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	182
ง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	183
ง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	184
ง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	185
ง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	186
ง 7 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	187
ง 8 ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมกับระดับความคิดเห็นของฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	188
ง 9 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	189

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กระบวนการวิจัย	14
2.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	67
3.1	การจำแนกพื้นที่ตามระดับความสูงในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่	69
3.2	ลุ่มน้ำย่อยในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่	70
3.3	แผนที่แสดงที่ตั้งของหมู่บ้าน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา	72
4.1	สื่อแผ่นพับที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำ แม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่	87
4.2	หนังสือการรณรงค์การรณรงค์ภาวะโลกร้อน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่	88
4.3	ป้ายประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านหนองหอย ตำบลแม่แรม อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่	88
4.4	การกำหนดกฎระเบียบการเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่	89
4.5	ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดทำแนวกันไฟบ้านโป่งแยงในและ บ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่	89

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.6	ป้ายประชาสัมพันธ์การปลูกป่าในวันแม่แห่งชาติ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	90
4.7	ป้ายประกาศป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯบ้านบวกเตี้ย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	90
4.8	ป้ายประกาศเขตป่าอนุรักษ์ บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	91
4.9	ป้ายประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	91
4.10	จานดาวเทียมบ้านโป่งแยงใน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	92
4.11	หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	93
4.12	กิจกรรมการปลูกป่าและการทฝายชะลอน้ำของชาวบ้านปงไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	93
4.13	โครงการคืนสีเขียวให้ผืนป่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	94
4.14	การจัดอบรมการป้องกันไฟป่า ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่	94

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.15	โครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	94
4.16	การทำฝายชะลอน้ำบ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	95
4.17	พิธีกรรมบวชป่าของชาวบ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	96
4.18	พิธีกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำของชาวบ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่	96
4.19	แผนภาพการการเผยแพร่สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน จังหวัดเชียงใหม่	97
5.1	ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นพับที่พึงประสงค์ของชุมชน (ด้านหน้า)ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	135
5.2	ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นพับที่พึงประสงค์ของชุมชน (ด้านหลัง)ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	136
5.3	ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่พึงประสงค์ของ ชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554	137

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
ก 1	หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลองค์กรบริหารส่วนตำบลโป่งแยง	151
ก 2	หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลองค์กรบริหารส่วนตำบลแม่แรม	152
ก 3	หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา	153
ค 1	แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปแบบตัวอักษร สีตัวอักษร ขนาดตัวอักษร	170
ค 2	แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปประกอบแผ่นพับ	171
ค 3	แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปแบบตัวอักษร สีตัวอักษร	172
ค 4	แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปประกอบแผ่นพับ	173
ค 5	แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา	174
ค 6	แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา	175
ค 7	แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา	176
ค 8	แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา	177
ค 9	แสดงตัวอย่าง สีตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา	178
ค 10	แสดงตัวอย่าง รายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	179

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญปัญหา

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อทั้งมนุษย์และสัตว์ป่าเป็นอย่างมาก เพราะป่าไม้มีประโยชน์ทั้งทางตรงคือ เป็นแหล่งผลิตปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ส่วนประโยชน์ทางอ้อมคือ ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศและแหล่งธรรมชาติ ทั้งยังช่วยรักษาสมดุลของของธรรมชาติอีกด้วย หากต้องสูญเสียป่าไม้ไป ก็จะส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสัตว์ป่า พืชดิน น้ำ อากาศ หากป่าไม้ถูกทำลายลงจนอยู่ในสภาพที่เป็นป่าเสื่อมโทรม การที่พื้นที่ป่าเหลือพืชปกคลุมอยู่น้อย เมื่อฝนตกลงมาหน้าดิน ทำให้แร่ธาตุอาหารในดินจะถูกชะล้างได้ง่ายนอกจากนั้นเมื่อขาดต้นไม้คอยดูดซับน้ำไว้ น้ำก็จะไหลบ่าท่วมบ้านเรือนและที่ลุ่มในฤดูน้ำหลาก เมื่อถึงฤดูแล้งก็ไม่มีน้ำซึมได้ดินไว้หล่อเลี้ยงต้นน้ำลำธารทำให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำลำคลองมีน้อย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์นั่นเอง

สถิติที่กรมป่าไม้ได้รวบรวมแสดงพื้นที่ป่าไม้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2552 โดยในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่รวมทั้งหมด 171,018,125 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2534 พื้นที่ป่าไม้รวม 85,436,250 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.64 ของพื้นที่ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543 พื้นที่ป่าไม้รวม 106,319,239.47 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.15 ปี พ.ศ. 2549 พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยรวม 99,157,868.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.92 และในปี พ.ศ. 2552 ของพื้นที่ประเทศไทยคงเหลือ 107,241,031 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ประเทศไทย (กรมป่าไม้, 2552) จากแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 10 ในเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมวัตถุประสงค์ข้อแรก คือ การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ป่า ไม่น้อยกว่าร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ จะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2552 ป่าไม้ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 33.44 ทั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) ซึ่งในช่วง ปี พ.ศ. 2549-2552 เป็นช่วงที่มีการรณรงค์เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนผ่านสื่อมวลชนหลาย ๆ ช่องทาง ซึ่งได้กลายเป็นกระแสของสังคมทำให้ประชาชนที่ได้รับรู้ข่าวสารมีจิตสำนึกในการร่วมกันลดภาวะโลกร้อนมากขึ้น

พื้นที่ภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า จากสถิติกรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2549 พื้นที่ป่า คงเหลือ 55,230,068.75 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 52.09 ปี พ.ศ. 2551 พื้นที่ป่า คงเหลือ 59,421,712.50 คิดเป็น ร้อยละ 56.04 และจังหวัดเชียงใหม่ จากสถิติกรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2551 มีพื้นที่ป่าคงเหลือ 10,380,925 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.61 ของพื้นที่จังหวัด (กรมป่าไม้, 2551) ตำบลโป่งแยง และตำบลแม่แรม ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย และป่าสงวนแห่งชาติป่าแมริม ประกอบไปด้วยชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง พื้นที่ตำบลโป่งแยง และตำบลแม่แรม อยู่ใกล้เมืองเชียงใหม่ ทำให้มีความเสี่ยงที่ราษฎรเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่ามาก ทั้งการเกษตร ที่อยู่อาศัย ธุรกิจท่องเที่ยว ตลอดจนการลักลอบเข้าไปใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องของราษฎร จึงเป็นสาเหตุทำให้พื้นที่ป่าลดลง ประกอบด้วยการขยายตัวของเมือง จึงมีแนวโน้มสูงที่จะทำให้มีการบุกรุกเข้าไปใช้พื้นที่ หน่วยงานของภาครัฐได้มีการใช้สื่อ มาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับชุมชนในการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สื่อจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ และเพื่อให้เห็นความสำคัญของการสื่อสาร และสื่อ จึงได้ศึกษางานของ ดวงพร คำณวนวัฒน์ และ วาสนา จันทรสว่าง (2541) ได้กล่าวไว้ว่า ในยุคข้อมูลข่าวสารปัจจุบัน มนุษย์มีความต้องการในการรับทราบข่าวสารที่รวดเร็วเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสื่อสารมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ความปรารถนานั้นบรรลุผล มนุษย์กับการสื่อสารจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ มนุษย์สร้างภาษา สร้างระบบสัญลักษณ์ เพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันมนุษย์สร้างเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปอีกและมีแนวโน้มที่จะมีการแข่งขันสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในสังคมเดียวกันหรือระหว่างสังคม ในสภาพการณ์เช่นนี้ การสื่อสารจึงมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเป็นสังคมแห่งการสื่อสารโดยแท้จริง

สิ่งสำคัญที่ช่วยในการสื่อสารและถ่ายทอดให้ผู้รับสารได้เข้าใจและตอบรับข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องอาศัยสื่อที่เป็นช่องทางหรือตัวกลางในการถ่ายทอดข่าวสาร นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเผยแพร่หรือการกระจายข่าวสารต่าง ๆ สื่อจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสาร ถ้าปราศจากสื่อแล้วการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่สามารถเกิดขึ้นได้ สื่อที่ใช้ในการสื่อสารจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยผ่อนแรงผ่อนระยะเวลาของผู้ส่งสารให้ได้รับประโยชน์อย่างมาก สื่อทุกชนิดจะมีอิทธิพลและลักษณะเฉพาะแฝงตัวอยู่ในตัวของมันเอง (นิพนธ์ สุขปรีดี, 2545)

สื่อได้เข้ามามีอิทธิพลกับมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน ที่เห็นได้ชัดคือการใช้สื่อเพื่อการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆเช่น สื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา ฯลฯ อิทธิพลของสื่อมวลชน ส่วนใหญ่เกิดจากผลของการสื่อสารมวลชนต่อบุคคล ต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การ

เปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ทศนคติ ค่านิยม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรวมถึงการตัดสินใจของบุคคล (พวงบุญหา ภูมิพานิช, 2539) การรับรู้สื่อสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ได้ ยกตัวอย่าง การศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ จิตสำนึก กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในจังหวัดเลยพบว่าประชาชนได้รับข่าวสารจากสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ โดยสื่อที่ได้รับข่าวสารมากที่สุดคือ โทรทัศน์ ส่วนสื่อบุคคลคือเพื่อนบ้าน และสื่อเฉพาะกิจคือโปสเตอร์ เมื่อประชาชนได้รับสื่อทำให้มีความรู้และจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับสูง (ปฤฎฐาน จันทร์บุญเรือง, 2541) การใช้สื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หากให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ ก็ทำให้ผู้ที่รับสื่อเกิดความรู้สึกตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ได้ สื่อที่ดีต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง มีคุณภาพ สามารถทำให้ผู้ที่ได้รับข้อมูลเกิดความรู้ ความเข้าใจในความหมายของข้อมูลที่ระบุในสื่อ เพื่อการติดต่อสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้อื่นต่อไปได้อย่างถูกต้องและมีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบของสื่อในการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ และจากการที่หน่วยงานภาครัฐได้ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการรณรงค์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้นทำให้ชุมชนมีความคิดเห็นหรือความต้องการเกี่ยวกับสื่ออย่างไรบ้าง ผลที่ออกมาสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาทรัพยากรป่าไม้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของสื่อที่ปรากฏในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” โดยเนื้อหาที่สอบถามจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของสื่อที่ชุมชนต้องการและให้ความสำคัญ ได้ทำการกำหนดขอบเขตในสองตำบล คือ ตำบลโป่งแยง และตำบลแม่แรม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง ที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกันที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งสามารถให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้ การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาการเก็บข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือนมกราคม 2554 ถึงเดือนพฤษภาคม 2554

ประโยชน์ที่ได้รับ

ข้อมูลจากการวิจัย ครั้งนี้สามารถทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ ตำบลโป่งแยง ตำบลแม่แรม ข้อมูลที่ได้มาภาครัฐสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการเลือกบุคคลที่เข้ารับการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป อีกทั้งยังสามารถเอาไปเป็นแนวทางปรับใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงกันในด้านพื้นที่ เชื้อชาติและวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐอย่างเช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ และหน่วยจัดการต้นน้ำลุ่มน้ำแม่สาจะได้ทราบถึงสื่อที่ชุมชนให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ แล้วหน่วยงานภาครัฐจะได้เลือกสื่อที่เหมาะสมในการเผยแพร่หรือให้ความรู้กับชุมชนในพื้นที่และให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ต่อไป

นิยามศัพท์

สื่อ ในที่นี้หมายถึง สื่อ 4 ประเภท ได้แก่ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นพับจุลสารและแผ่นประกาศหรือโปสเตอร์ 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุชุมชน และอินเทอร์เน็ต 3) สื่อกิจกรรม คือ การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 4) สื่อพื้นบ้าน คือ ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะของสื่อ หมายถึง องค์ประกอบของสื่อได้แก่ 1. ลักษณะสื่อสิ่งพิมพ์ อาทิ ขนาดและลักษณะรูปเล่ม เนื้อเรื่อง รูปแบบขนาดและสีของตัวอักษร รูปภาพประกอบเนื้อเรื่อง เนื้อหา 2. ลักษณะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ รูปแบบรายการ เนื้อหา ช่วงเวลาที่รับสื่อ 3. ลักษณะสื่อกิจกรรม อาทิ รูปแบบกิจกรรม เนื้อหา กิจกรรม ความรู้ที่ได้จากกิจกรรม ประโยชน์จากการจัดกิจกรรม และ 4. สื่อพื้นบ้าน อาทิ เนื้อหา ช่วงเวลาที่จัด

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยวิธีการศึกษา มีรายละเอียดของ ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถแบ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะของสื่อที่ชุมชนต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์และการสังเกต สภาพสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไปของพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้นในการวิเคราะห์ต่อไป

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก(Key persons) โดยการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชน เช่น เจ้าหน้าที่หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน โดยเป็นข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สื่อต่อชุมชนของหน่วยงาน และวิธีการเผยแพร่สื่อต่อชุมชน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลเพื่อใช้สนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้แก่ แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้รวบรวมค้นคว้าจากเอกสารประกอบการเรียน วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รายงานการวิจัย บทความที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำไว้ รวมถึงข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นลักษณะแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นทั้งปลายปิดและเปิด (Close-ended and Open-ended questionnaires) โดยแบ่งออกเป็นสองชุด คือ

1. เป็นแบบสอบถามครัวเรือนตัวอย่างประกอบด้วยคำถามสองส่วนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ เผ่าพันธุ์ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของสื่อที่เห็นว่ามีเหมาะสมและตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุด

2. เป็นแบบสอบถามบุคคลสำคัญในชุมชน (Key Informants) แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบของสื่อที่หน่วยงานมีการใช้ประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำแม่สาตอนบน ในตำบลโป่งแยงและตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 12 หมู่บ้าน รวม 2,856 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553 , องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม, 2553)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างแบบเจาะจงครัวเรือน (Purposive sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในโครงการ The Uplands Program ซึ่งเป็นโครงการศึกษาการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืนและการพัฒนาชนบทในพื้นที่สูง จำนวน 178 ครัวเรือน ประกอบด้วย ครัวเรือนชาวไทยพื้นเมือง 109 ครัวเรือน และ ครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้ง 69 ครัวเรือน โดยครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านรายละเอียดดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

ตำบล	ชื่อหมู่บ้าน	เผ่าพันธุ์	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด ¹	จำนวนครัวเรือน ตัวอย่าง
1. โป่งแยง	โป่งแยงใน	ไทยพื้นเมือง	499	26
	โป่งแยงนอก	ไทยพื้นเมือง	605	34
	ม่วงคำ	ไทยพื้นเมือง	368	22
	กองแหะ	ไทยพื้นเมือง	289	18
	ปงไคร้	ไทยพื้นเมือง	166	9
	แม่สาใหม่	ม้ง	153	10
	บวกจั่น	ม้ง	139	10
	ปางลุง-บวกเตี้ย	ไทยพื้นเมืองและม้ง	141	12
	ผานกกก	ม้ง	112	10
	แม่สาน้อย	ม้ง	85	10
	หนองหอยเก่า	ม้ง	171	9
2. แม่แรม	หนองหอยใหม่	ม้ง	128	8
รวม			2,856	178

ที่มา: ¹ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (2553) และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม (2553)

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา

1.1 การอธิบายข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ เผ่าพันธุ์ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแสดงออกมาในรูปตารางและการพรรณนา

การวิเคราะห์ระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยผู้วิจัยได้ทดสอบแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ โดย คะแนนมี ตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 10 คะแนน การแบ่งระดับ

ความรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง มาก โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่แบบจัดกลุ่มเพื่อช่วงระดับคะแนน ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{ช่วงระดับความรู้} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{10-0}{3} \\ &= 3.33\end{aligned}$$

จากนั้นสามารถคำนวณแบ่งช่วงชั้นในการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามค่าเฉลี่ยของคะแนน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระดับ ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 การแบ่งช่วงชั้นในการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความรู้	คะแนนเฉลี่ยรวม
น้อย	0.00-3.33
ปานกลาง	3.34-6.67
มาก	6.68-10.00

ในส่วนการวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออธิบายระดับความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อในสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานภาครัฐ ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งเป็นการคำนวณค่าคะแนนโดยพิจารณาดังนี้

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

หลังจากการคำนวณช่องว่างระหว่างชั้นเท่ากับ 0.80 คะแนน ผู้จัดได้นำมาจัดช่วงคะแนน และเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย (Descriptive Rating = DR) ได้ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ช่วงคะแนนและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย

ระดับค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.80	เหมาะสมน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	เหมาะสมน้อย
2.61 – 3.40	เหมาะสมปานกลาง
3.41 – 4.20	เหมาะสมมาก
4.21 – 5.00	เหมาะสมมากที่สุด

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบสื่อที่ปรากฏในชุมชน และจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบของสื่อที่ใช้ในพื้นที่ รวมถึงวิธีการการเผยแพร่สื่อของหน่วยงาน เช่น หน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลุ่มน้ำแม่สาตอนบน องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยงและแม่แรม และจากการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำลุ่มน้ำแม่สาตอนบน และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งการศึกษานี้ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยกำหนดหัวข้อในการศึกษาดังนี้

1.2.1 รูปแบบสื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่มีต่อชุมชน

1.2.2 วิธีการเผยแพร่สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่มีต่อชุมชน

1.2.3 ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่มีต่อชุมชน

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการวิเคราะห์หาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยการ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แบ่งคำถามเป็น 4 ส่วน

ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกิจกรรม และสื่อพื้นบ้าน โดยคำถามเกี่ยวกับลักษณะของสื่อแต่ละประเภท ประกอบด้วย

1. สื่อสิ่งพิมพ์

1.1 แผ่นพับ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสื่อแผ่นพับโดยคำถามประกอบด้วย

- ขนาดของแผ่นพับ
- รูปภาพประกอบ
- รูปแบบตัวอักษร
- สีตัวอักษร
- เนื้อหาของสื่อที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1.2 แผ่นประกาศหรือโปสเตอร์เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสื่อแผ่นประกาศหรือโปสเตอร์โดยคำถามประกอบด้วย

- ขนาดแผ่นประกาศหรือโปสเตอร์
- รูปภาพประกอบ
- รูปแบบตัวอักษร
- สีตัวอักษร
- เนื้อหาของสื่อที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.1 โทรทัศน์ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสื่อโทรทัศน์โดยคำถามประกอบด้วย

- ช่วงเวลาในการรับชม
- รูปแบบรายการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- ประเภทเนื้อหาที่รับฟังโทรทัศน์
- เนื้อหาของสื่อที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.2 วิทฺย เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสื่อวิทฺยโดยคำถามประกอบด้วย

- ช่วงเวลาที่รับฟัง
- รูปแบบรายการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- ประเภทเนื้อหาที่รับฟังวิทฺย
- เนื้อหาสื่อที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2.3 อินเทอร์เน็ต เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของสื่ออินเทอร์เน็ตโดยคำถามประกอบด้วย

- ช่วงเวลาที่ใช้อินเทอร์เน็ต
- การสืบค้นเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- เนื้อหาที่ต้องการสืบค้นของสื่ออินเทอร์เน็ตในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

3. สื่อกิจกรรม

การฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของ การฝึกอบรมให้ความรู้โดยคำถามประกอบด้วย

- จำนวนการเข้าร่วมการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
- ระดับความคิดเห็นในการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นของสื่อ กิจกรรมการเข้าร่วมฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 4 ด้าน คือ รูปแบบ การฝึกอบรม เนื้อหาการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์ของการฝึกอบรม ใช้แบ่ง ค่าเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย โดยให้คะแนนและความหมาย ดังนี้

ระดับความเห็น	คะแนน
มาก	3
ปานกลาง	2
น้อย	1

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงระดับคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{3 - 1}{3} \\
 &= 0.67
 \end{aligned}$$

หลังจากการคำนวณช่องว่างระหว่างชั้นเท่ากับ 0.67 คะแนน ผู้จัดได้นำมาจัดช่วงคะแนน และเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย (Descriptive Rating = DR) ได้ดังตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 ช่วงคะแนนและเกณฑ์ความหมายของระดับค่าเฉลี่ย

ระดับค่าเฉลี่ย	ความหมาย
1.00 – 1.67	เห็นด้วยน้อย
1.68 – 2.35	เห็นด้วยปานกลาง
2.36 – 3.00	เห็นด้วยมาก

4. สื่อบันทึก

ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นการวิเคราะห์ลักษณะของประเพณีหรือพิธีกรรมโดยคำถามประกอบด้วย

- รูปแบบของประเพณีหรือพิธีกรรม
- เนื้อหาของประเพณีหรือพิธีกรรม
- ช่วงเวลาที่จัดประเพณีหรือพิธีกรรม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า

ไม่กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ วิเคราะห์โดยใช้ไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

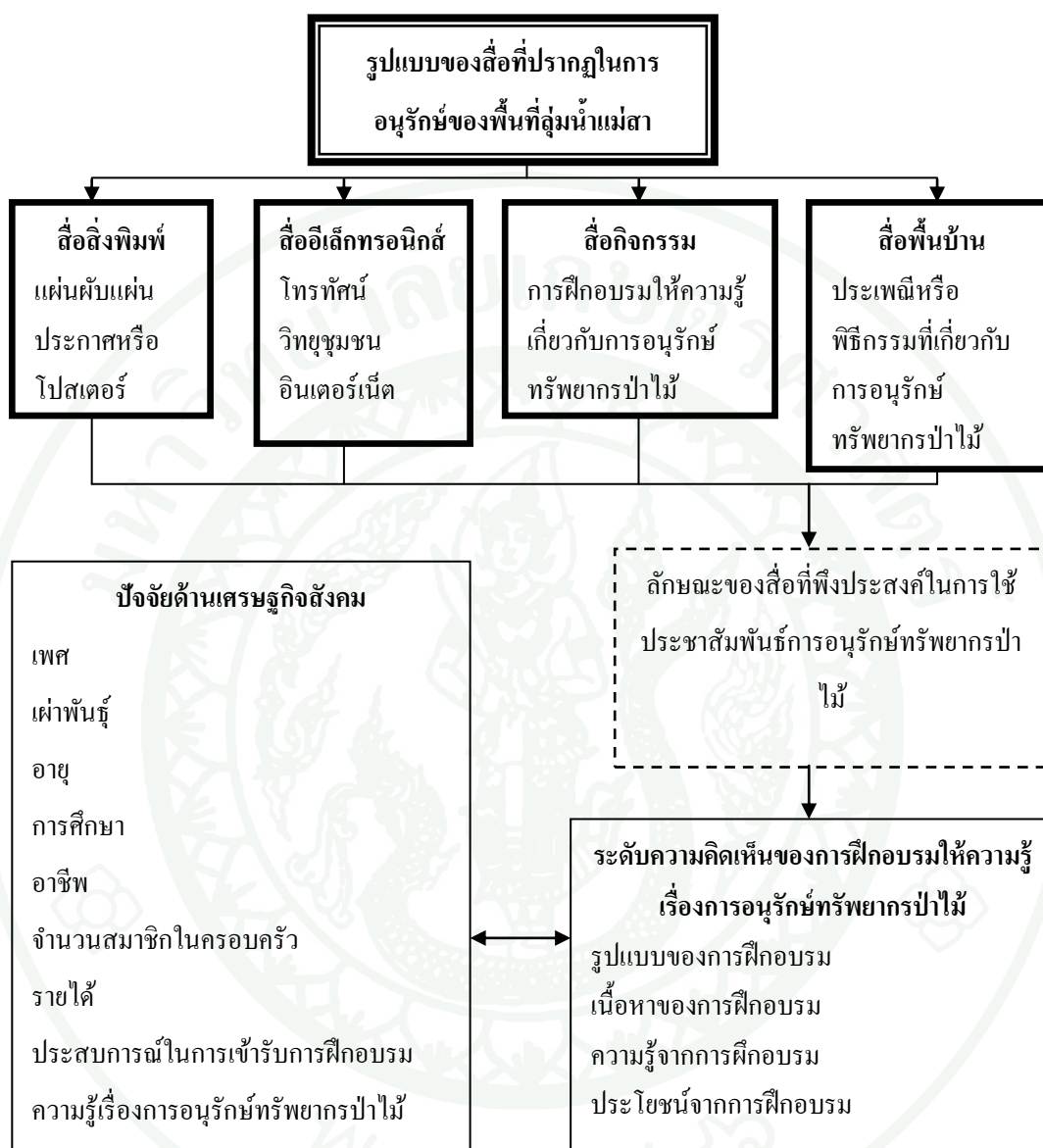
ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เผ่าพันธุ์ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ มีหน่วยการวัด ดังตารางที่ 1.5

ตารางที่ 1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตัวแปรอิสระ	หน่วยการวัด
เพศ	1=ชาย 2=หญิง
เผ่าพันธุ์	1 = ชาวไทยพื้นเมือง 2 = ชาวเขาเผ่าม้ง
อายุ	ปี
ระดับการศึกษา	จำนวนปีที่เข้ารับการศึกษ
อาชีพ	1=เกษตรกร 2=รับจ้าง 3=ค้าขาย 4=พนักงานบริษัท
รายได้	บาทต่อครัวเรือนต่อปี
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	คนต่อครัวเรือน
ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม	1=เข้าร่วม 2=ไม่เข้าร่วม
ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	คะแนนความรู้มีค่า 0-10 คะแนน

กระบวนการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษารูปแบบของที่ปรากฏในการอนุรักษ์ของพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา ถัดมาคือศึกษาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 4 สื่อ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกิจกรรม และสื่อพื้นบ้าน แล้วเลือกสื่อที่พึงประสงค์มากที่สุด 1 สื่อ และสุดท้ายคือ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังแสดงในภาพที่ 1.1

กระบวนการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กระบวนการวิจัย

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาข้อมูลก่อนทำการวิจัยโดยอาศัยพื้นฐานจากแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อใช้ประกอบในการวิจัยเรื่อง “ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่” ดังนี้

1. ประเภทสื่อ
2. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)
4. สื่อกิจกรรม (Event media)
5. สื่อพื้นบ้าน (Folk Media)
6. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
7. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประเภทสื่อ

ประเภทของสื่อ

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2520) ได้กล่าวว่า สื่อสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ส่งข่าวสารถึงผู้รับ โดยอาศัยช่องทางจากบุคคลถึงบุคคล จะเป็นการติดต่อสื่อสารที่ผู้ส่งและผู้รับสาร จะมีจำนวน 2 คน หรือมากกว่าก็ได้ สื่อประเภทนี้ นิยมใช้อย่างกว้างขวางเกือบทุกหน่วยงาน ได้แก่ การพบปะเยี่ยมเยียน การนัดประชุม การอภิปราย การพูดคุย การพูดโทรศัพท์ การบรรยาย การฝึกอบรม การที่เกษตรกรมาพบที่สำนักงาน และการติดต่อทางจดหมาย เป็นต้น

2. สื่อมวลชน หรือสื่อสารมวลชน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเข้าถึงกลุ่มคนจำนวนมาก ที่มีอยู่กันอย่างกระจุกกระจาย และมีความแตกต่างกันทางฐานะ อายุ เพศ การศึกษาค่านิยมทางสังคม และอื่นๆ ได้แก่ แผ่นภาพ สมุดภาพ โปสเตอร์ แผ่นพลิก กราฟ แผนภูมิ การ์ตูนเรื่อง ป้ายนิเทศ เอกสารคำ แนะนำ จดหมายข่าว สิ่งพิมพ์สาธารณะ ห้องสมุด ที่อ่านหนังสือสาธารณะ สไลด์ ภาพยนตร์ แผ่นโปร่งใส รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เทปบันทึกภาพ หุ่นจำลอง นิทรรศการ แปลงสาริต ทัศนศึกษา และเทปบันทึกเสียง เป็นต้น

วิจิตร อาวะกุล (2522) ได้แบ่งสื่อออกตามลักษณะสื่อ พอสรุปได้ดังนี้

1. สื่อประเภทคำพูด เป็นการถ่ายทอดข่าวสารโดยใช้คำพูด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปแต่ละอย่าง มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับกาลเวลาและโอกาส สื่อประเภทนี้ได้แก่ การพูดทั่วไป การติดต่อสนทนา การปราศรัย การอภิปราย การประชุม การฝึกอบรม การพูดโทรศัพท์ และการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2. สื่อประเภทที่เป็นภาพและเสียง ซึ่งนับได้ว่าเป็นสื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งเมื่อพูดถึงโสตทัศนูปกรณ์แล้ว คนทั่วไปจะหมายถึง ภาพยนตร์และฟิล์มสไลด์ ปัจจุบันนี้วงการทุกวงการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนเป้าหมายจะนิยมใช้สื่อประเภทนี้กันอย่างแพร่หลาย จากเหตุผลที่ว่า ประสิทธิภาพในการรับรู้ด้วยตามีมากกว่าหู คือ คนทั่วไปจะจดจำได้เพียงร้อยละ 10 จากสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง แต่จะจดจำ รับรู้ได้ถึงร้อยละ 50 จากสิ่งที่ได้เห็นกับตา ซึ่งการใช้โสตทัศนูปกรณ์ส่วนใหญ่จะมีทั้งภาพและเสียง จึงเห็นได้ว่า ภาพยนตร์จะมีภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม และสไลด์หรือฟิล์มสตริป จะใช้ควบคู่กับการอัดเสียงลงเทป จึงกล่าวได้ว่า ถ้ามีการวางแผนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สื่อประเภทนี้ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง แผ่นเสียง และโสตทัศนูปกรณ์ อื่นๆ เป็นต้น

3. สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ จัดได้ว่าเป็นสื่อที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ และเป็นสื่อที่มีความคงทนถาวร สามารถให้รายละเอียดได้มาก สื่อประเภทนี้ได้แก่ แผ่นปลิว แผ่นพับหนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ กำแพง โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ วารสารต่างๆ นิตยสาร รายงานประจำปี เป็นต้น

4. สื่อประเภทกิจกรรม การจัดหรือการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นสื่อการส่งเสริมและเผยแพร่ไว้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ที่วัด ที่โบสถ์ ได้แก่ งานวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วัน

มาฆบูชา วันเข้าพรรษา งานบวช และงานทอดกฐิน เป็นต้น ด้านการศึกษาวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม การรณรงค์ต่างๆ เช่น การทำ ความสะอาดพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการศึกษาของชุมชน การมอบทุน การสอน การอบรมวิชาชีพ การให้ความรู้สัมมนา การประกวดเรียงความ วรรณคดี ได้ว่าที่ ด้านสังคมชุมชนโดยส่งเสริมผ่านกิจกรรมและวาระสำคัญต่างๆ ดังนี้ คือวันสำคัญต่างๆ ของชุมชน งานประจำปี วันสถาปนา การมอบรางวัลเกียรติยศ หรือผู้ประกอบคุณงามความดี ส่งเสริมผู้ทำ ประโยชน์ ให้ความร่วมมือต่อชุมชน การแสดงอื่นๆ เช่น ศิลปะ ดนตรี วรรณคดี ละคร ภาพยนตร์ เป็นต้น

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ (2549) ได้แบ่งสื่อมวลชนออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ (Printed Media) เป็นสื่อมวลชนที่พิมพ์ขึ้นจากตัวหนังสือลงบนแผ่นกระดาษ เป็นสื่อที่ถ่ายทอดความรู้และศิลปะจากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปสู่บุคคลอื่นจำนวนมากที่เรียกว่า “มวลชน” สื่อมวลชนประเภทนี้แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1 หนังสือพิมพ์ (Newspaper) คือกระดาษที่พิมพ์ข่าวความคิดเห็น บทความ และเรื่องราวอื่น ๆ ที่ให้ความรู้และความบันเทิง พิมพ์ออกเผยแพร่ชื่อเดียวกันเป็นประจำตามกำหนด เวลาที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอข่าวสารและแสวงหาประโยชน์ทางธุรกิจ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1.1 ออกพิมพ์เป็นรายวัน (เช้าหรือบ่าย) เรียกว่า “หนังสือพิมพ์รายวัน” (Daily Newspapers)

1.1.2 ออกเป็นรายสัปดาห์เรียกว่า “หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์” (Weekly Newspapers)

1.2 นิตยสาร (Magazine) คือสื่อสิ่งพิมพ์ที่นำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ มารวมกันไว้ในหนังสือเล่มเดียวกัน พิมพ์ออกเผยแพร่เป็นประจำ กำหนดออกที่แน่นอน แต่ไม่ใช่รายวัน อาจเป็นรายสัปดาห์ รายสัปดาห์ รายเดือน หรือราย 3 เดือน โดยทั่วไปนิตยสารมุ่งให้สาระ และความบันเทิงแก่ผู้อ่าน มากกว่าการเสนอข่าวสาร นิตยสารส่วนใหญ่จะให้สาระเฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องกีฬา แฟชั่น การเมือง การแสดง นวนิยาย หรือเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ฯลฯ จึงกล่าวได้ว่านิตยสารมุ่งเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะอย่างของสังคม

2. สื่อมวลชนประเภทอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) เป็นสื่อมวลชนที่ต้องใช้ไฟฟ้าในการทำงาน เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนได้มาก แม้การคมนาคมไม่สะดวกก็สามารถกระจายคลื่นไปได้อย่างทั่วถึง แต่มีข้อจำกัดในพื้นที่ที่กระแสไฟฟ้าเข้าไปไม่ถึงและมีราคาแพง สื่อมวลชนประเภทนี้ได้แก่

2.1 โทรทัศน์ (Television) เป็นสื่อมวลชนที่ได้ยินทั้งเสียงและเห็นภาพพร้อมกัน เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อการศึกษาและการให้ความบันเทิงต่อประชาชนอย่างมาก ดังนั้น ในปัจจุบันโทรทัศน์ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษามากขึ้น

2.2 วิทยุ (Radio) เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงมวลชนมากที่สุดและรวดเร็วที่สุดทุกหนทุกแห่ง ผู้ที่ไม่รู้หนังสือสามารถรับฟังข่าวสารและรายการบันเทิงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.3 ภาพยนตร์ (Movies) เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นอย่างมาก นอกจากจะให้ความบันเทิงและยังสามารถชักจูงผู้ชมให้ประพฤติปฏิบัติตามได้มาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น

2.4 อินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นสื่อมวลชนประเภทใหม่ ที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีโทรคมนาคม ปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นสื่อที่มีบทบาทในสังคมเป็นอย่างมาก ยิ่งเป็นแหล่งความรู้ที่กว้างใหญ่ เป็นสื่อที่ย่อโลกให้เล็กลงมากกว่าที่สื่ออื่นจะทำได้ ในขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์ที่ใหญ่ที่สุด และยังไม่มียุทธศาสตร์ใดสามารถควบคุมได้อย่างเต็มที่แต่ผู้รับสารจะจำกัดอยู่ในผู้ที่มีความรู้ และมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งราคาค่อนข้างสูงเท่านั้น

สื่อสิ่งพิมพ์

เสกสรรค์ สายสีสด (2542) ได้กล่าวถึงข้อดีของสื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ดังนี้

1. มีเนื้อที่ที่มีความหลากหลายเพียงพอที่จะใช้บรรจุเนื้อหาสาระข้อความหรือภาพต่าง ๆ ได้ตามความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์

2. สามารถจัดทำในรูปแบบ ขนาด และสีต้นสวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจหรือสะดวกในการหยิบใช้หรือค้นหาข้อมูลได้ตามความมุ่งหมาย

3. เข้าถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในและนอกหน่วยงาน

4. เป็นการให้ข่าวสาร เนื้อหาสาระ ความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถชักจูงหรือโน้มน้าวใจให้กลุ่มประชาชนเป้าหมายมีความนิยม ศรัทธา หรือเกิดภาพพจน์ที่ดีแก่หน่วยงานได้ในที่สุด

5. เป็นแหล่งข้อมูลที่ให้สาระความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวกับหน่วยงาน ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงาน โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือต้องใช้ความพยายามในการหามาได้มากนัก

เสกสรรค์ สายสีสด (2542) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

1. ประชาสัมพันธ์ได้เฉพาะผู้ที่มิมีทักษะและมีความรู้ในการอ่านหนังสือออกเท่านั้น
2. ผู้จัดทำมักมีเวลาไม่พอ หรือจัดทำเสร็จช้ากว่ากำหนด ทำให้ได้รับข่าวสารล่าช้า
3. มีแนวโน้มว่าจะถูกยุบหรือเลิกได้ง่าย เนื่องจากปัญหาด้านคนจัดทำหรือค่าใช้จ่ายหรือนโยบายของผู้บริหาร ความต่อเนื่องจึงขาดหายไป
4. ข่าวสารไม่สอดคล้องกับความต้องการของพนักงาน เป็นเพียงข่าวสารที่มาจากผู้บริหาร ทำให้ประสบปัญหาได้

ประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์

เสกสรรค์ สายสีสด (2542) ได้แบ่งประเภทของสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ ปกติจะนิยมผลิตหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก ประมาณกึ่งหนึ่งของหนังสือพิมพ์ทั่วไป คือ ขนาดประมาณ $11 \frac{1}{2}$ นิ้ว x $14 \frac{1}{2}$ นิ้ว หนังสือพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์จะมีรายละเอียดของข่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีทั้งข่าวบุคคลและข่าวกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงาน ข่าวดำเนินธุรกิจ การงานด้านต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการรายงานความก้าวหน้า ความสำเร็จของหน่วยงาน วาระในการเผยแพร่ตั้งแต่ทุก 1 สัปดาห์ 1 เดือน หรือ 2 เดือน เป็นต้น

2. หนังสือ ส่วนใหญ่จะมีขนาดประมาณ 8 นิ้ว x 10 นิ้ว และ 5 นิ้ว x 7 นิ้ว ปกติจะจัดทำด้วยกระดาษอย่างดี จุดมุ่งหมายเพื่อให้สาระความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

3. วารสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่เป็นที่นิยมทำกันเพื่อการประชาสัมพันธ์มากในปัจจุบัน ปกติขนาด 8 นิ้ว x 10 นิ้ว ส่วนมากจัดทำเป็นรูปเล่มใช้กระดาษอย่างดี โดยมีกำหนดเวลาเผยแพร่ที่แน่นอนและต่อเนื่อง เนื้อหาประกอบไปด้วยสาระเกี่ยวกับธุรกิจการงานของหน่วยงานในแง่มุมต่าง ๆ บทความ บทวิเคราะห์ บทสัมภาษณ์ และภาพข่าวต่าง ๆ มีทั้งวารสารภายใน เผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายภายในหน่วยงาน วารสารภายนอก เผยแพร่แก่บุคคลภายนอก และวารสารทั้งภายในและภายนอก มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอ่าน เพื่อความประหยัดและสะดวกรวดเร็วในการจัดทำ

4. จดหมาย รวมทั้งจดหมายเวียนหรือแผ่นปลิวเพื่อแจ้งเรื่องราวให้ทราบและชักชวนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จดหมายที่ส่งตรงถึงกลุ่มประชาชนเป้าหมายโดยตรง ประกาศ ไปรษณียบัตรบันทึก เป็นการแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างสั้น ๆ

5. แผ่นพับและเอกสารเย็บเล่มหรือจุลสาร ประกอบด้วยเนื้อหาหลายหน้าเพื่อแนะนำหน่วยงานหรือบริการของหน่วยงาน โดยมีที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้อ่านที่มีความสนใจสามารถติดต่อสอบถามรายละเอียดข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

6. แผ่นประกาศหรือโปสเตอร์ เป็นแผ่นกระดาษใหญ่แผ่นเดียว มีขนาดแตกต่างกันไปปกติจะเป็นกระดาษแข็งพิมพ์ข้อความหรือภาพเพียงด้านเดียว เพื่อให้ติดกับบอร์ดหรือฝาผนัง จุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งเรื่องในเรื่องหนึ่งอย่างย่อ ๆ หรือเป็นการชักชวนรณรงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภาษาต้องใช้ภาษาที่สั้น ๆ ง่าย ๆ แต่ได้ใจความกะทัดรัด เขียนตัวใหญ่สามารถอ่านในระยะไกลได้

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544) ได้กล่าวถึงสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้กันมากและเป็นเรื่องรูปแบบการออกแบบสื่อที่น่าสนใจ ได้แก่ แผ่นป้ายโฆษณา แผ่นพับ เป็นต้น ดังนี้

1. แผ่นป้ายโฆษณา

แผ่นป้ายโฆษณา หรือ โปสเตอร์ เป็นสื่อที่มีบทบาทอย่างมากในการประชาสัมพันธ์ เพราะสื่อประเภทนี้ สามารถเผยแพร่ได้สะดวกและกว้างขวาง สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุก

พื้นที่สื่อสารกับผู้บริโภคทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา มีความยืดหยุ่นในตัวของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี ดี ในด้านการออกแบบ สามารถสร้างสรรค์รูปแบบภาพประกอบ ตลอดจนแนวทางการออกแบบ กราฟิกได้อย่างอิสระและสวยงาม เข้าใจหรือการโน้มน้าวความรู้สึกได้เป็นอย่างดี

ลักษณะของแผ่นป้ายโฆษณาจะสามารถนำเสนอข้อมูลรายละเอียดได้มากพอสมควร ผลิตง่าย ใช้สะดวก จึงเป็นที่นิยมตลอดมา มีองค์ประกอบ 4 อย่างด้วยกัน คือ

1.1 ต้องเป็นแผ่นเดียว สามารถปะติดลงบนพื้นผิวใดก็ได้

1.2 ต้องมีข้อความประกอบเสมอ

1.3 ต้องปิดไว้ในที่สาธารณะ

1.4 ต้องผลิตขึ้นเป็นจำนวนมากได้

พัฒนาการทางออกแบบแผ่นป้ายโฆษณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้ทิศทางการสร้างสรรค์ มีความโดดเด่น เข้าใจได้มากยิ่งขึ้น ขอบเขตของการจัดหรือการออกแบบสร้างสรรค์ไม่มีจำกัด การวางแผนการผลิต จึงเป็นไปอย่างคล่องตัว แนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตจึงเน้นเรื่องความแปลกตา สวยงามมากยิ่งขึ้น บางครั้งรูปแบบที่ปรากฏอาจมีเพียงภาพ คำหรือข้อความอย่างเดียวหนึ่งเท่านั้น การออกแบบควรคำนึงถึงหลักพื้นฐานที่จะให้สื่อ นั้นแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ โดยแผ่นป้ายโฆษณาที่ดีควรจะสนองแนวคิดหลัก 5 ประการ ได้แก่

1. จะต้องตอบสนองจุดประสงค์ในการสื่อความหมายได้อย่างเต็มที่

2. จะต้องมีความชัดเจนในภาพลักษณ์ และข้อความที่ใช้ในการสื่อความหมายจะต้องมีความกระชับ มีความพอเหมาะกัน

3. รูปภาพและข้อความที่นำเสนอควรให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน

4. จะต้องสามารถเข้าใจ ดึงดูดความสนใจกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

5. ต้องมีความกะทัดรัดและแสดงแนวคิดหลักเพียงอย่างเดียว

ข้อดีของแผ่นป้ายโฆษณา

1. ให้ความครอบคลุมพื้นที่สูง เลือกติดตั้งเฉพาะแหล่งชุมชนได้
2. ให้ความถี่ในการมองเห็นบ่อย เพราะจุดติดตั้งจะเป็นเส้นทางหรือบริเวณที่ต้องเดินผ่านไปมาเสมอ

3. สามารถดึงดูดความสนใจได้ดีมาก

4. ไม่มีความจำกัดในเรื่องเวลาที่จะนำเสนอข้อมูล

5. ข้อความที่กะทัดรัดกลายเป็นจุดสนใจ และจุดเด่นที่ทำให้เกิดการจดจำ

ข้อจำกัดของแผ่นป้ายโฆษณา

1. การนำเสนอข้อมูลมีความจำกัดสูง ทำให้ขาดรายละเอียดเมื่อเทียบกับสื่ออื่น ๆ
2. กรณีที่มีตำแหน่งการติดตั้งไม่ดี ย่อมได้รับความสนใจน้อย
3. ต้องการความประณีตในการจัดทำสูง เสียค่าใช้จ่ายมาก
4. บางครั้งทำให้เสียบรรยากาศสภาพแวดล้อม หรือเป็นอันตรายในกรณีสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน

การออกแบบแผ่นป้ายโฆษณา

1. การกำหนดขนาด ผู้ออกแบบจะมีแนวทางในการกำหนดเรื่องของขนาดได้หลายวิธี หลายขนาด เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการโฆษณา โดยทั่วไป การกำหนดขนาด จะมีอยู่ 2 ขนาด ได้แก่

1.1 ขนาด 31" X 43" และ 24" X 35" ซึ่งถ้าแบ่งเป็นขนาดเล็กลง สำหรับทำแผ่นโปสเตอร์ จะได้ขนาดเป็น 15 ½" X 21 ½" หรือ 24" X 17 ½"

1.2 ขนาด 10" X 21" หรือ 24" X 11 ½" หรือ 8" X 17 ½"

2. การกำหนดรูปภาพประกอบ

รูปภาพประกอบในสื่อ ได้แก่ รูปภาพจากการถ่ายภาพ จากการวาดเขียน ระบายสี จากลวดลายต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการออกแบบในงาน แนวคิดในการออกแบบภาพ คือ การกำหนดขนาดของภาพ กำหนดเรื่องราวของภาพ กำหนดรูปแบบของภาพ เทคนิคในการสร้างสรรค์ภาพ โครงสีในภาพ ความสวยงาม ความคมชัด การกำหนดขนาดตำแหน่งของภาพที่เหมาะสม เด่นชัด เนื้อหาต้องสอดคล้องกับข้อความ การวางตำแหน่งภาพที่ดีจะทำให้ชวนมองเน้นการสร้างจุดสนใจได้ดี กำหนดจุดสนใจได้หลายลักษณะ วิธีที่ง่ายที่สุด คือ ไว้ตรงกลางภาพ หรือเรียกว่า บริเวณจุดศูนย์กลางความสนใจการมอง (Optical Center)

3. การกำหนดตัวอักษร

ตัวอักษรหรือข้อความหัวเรื่อง จะเป็นตัวบรรยายข้อมูลสาระให้รับรู้การกำหนดตัวอักษรจึงต้องเน้นหนักที่ขนาดของตัวอักษร รูปแบบ และการกำหนดโครงสร้างตัวอักษรทั้งหมด

3.1 ขนาดของตัวอักษร ตัวอักษรที่ปรากฏในงานออกแบบแผ่นป้ายโฆษณาโดยทั่วไปมี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ สำหรับข้อความพาดหัว (Heading) ขนาดกลางสำหรับข้อความรองพาดหัว (Sub Heading) และขนาดเล็กสำหรับข้อความรายละเอียดที่เสนอสาระข้อมูล (Copy) การกำหนดขนาดนั้นจะไม่แน่นอน จะขึ้นอยู่กับงานแต่ละชิ้นที่ทำการออกแบบแต่มีหลักการง่าย ๆ คือไม่ว่าจะเป็นขนาดใดต้องอ่านได้ชัดเจน ซึ่งผู้ออกแบบต้องพิจารณาขนาดสัดส่วนของตัวอักษรที่สัมพันธ์กันกับระยะห่างระหว่างสายตากับสิ่งที่มองเห็น โดยปกติขนาดมาตรฐานของตัวอักษรที่ระยะห่างจากสายตา 20 นิ้ว ควรมีขนาดสูงประมาณ 1/8 นิ้ว และหากเพิ่มระยะห่างระหว่างสายตากับสิ่งที่มองเห็นทุกระยะ 5 นิ้ว ควรเพิ่มขนาดตัวอักษร 1/8 นิ้ว ทุกช่วงระยะห่างที่เพิ่มขึ้น นอกจากความสัมพันธ์นี้ ควรพิจารณาเรื่องกำหนดระยะห่างระหว่างตัวอักษรและระยะห่างระหว่างบรรทัด ตลอดจนตัวอักษรและอายุของผู้ดูด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบขนาดตัวอักษรโรมันและอักษรไทยที่เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน แสดงในตารางที่ 2.1 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษรภาษาโรมันและอักษรไทยกับช่วงอายุของผู้อ่าน

อายุ	ขนาดอักษรโรมัน (พอยท์)	ขนาดอักษรไทย (พอยท์)
5-7	18	24 - 30
7-8-9	12 - 14	18 - 30
10-12	11 - 12	16 - 18
12 ปีขึ้นไป	11 - 12	16 - 18
ผู้ใหญ่ปกติ	10 - 11 - 12	14 - 16
คนสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป	11 - 12	16 - 18

ที่มา: พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์ (2544)

3.2 รูปแบบของตัวอักษร การสร้างสรรค์รูปแบบตัวอักษรให้สวยงาม แปลกตา และสอดคล้องกับลักษณะข้อความ มีความชัดเจน ทำให้เกิดความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เทคนิคการออกแบบและตกแต่งตัวอักษรให้สวยงาม จะเป็นแรงบันดาลใจให้อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น มากกว่ารูปแบบตัวอักษรธรรมดา การสร้างรูปแบบตัวอักษรทำให้ 2 ทาง คือ การจินตนาการรูปแบบใหม่สำหรับงานนั้น ๆ โดยเฉพาะกับการเลือกใช้อักษรสำเร็จที่ออกแบบไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป การใช้ อย่างไรก็ตามต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับแนวการออกแบบสื่อชิ้นนั้น ๆ ด้วย

3.3 สีของตัวอักษร การกำหนดเกี่ยวกับเรื่องสี เพื่อที่จะเน้นข้อความให้เด่นชัดขึ้น สวยงามขึ้น ในการกำหนดสีให้ยึดหลัก 3 ประการ คือ

3.3.1 ค่าน้ำหนักของสี (Tone of Color) สีของตัวอักษรควรมีค่าน้ำหนักที่ตัดกันกับสีพื้นและควรเป็นสีที่แย้งกันกับสีพื้นให้มากที่สุด การตัดกันมากทำให้ความเด่นชัดของตัวอักษรมาก สีใกล้เคียงกันทำให้ความชัดเจนลดลงและอ่านยากขึ้น วิธีการง่าย ๆ คือ ใช้วงล้อสีธรรมชาติ โดยใช้สีที่อยู่ตรงกันข้ามกันของวงล้อสี จะช่วยให้ตัวอักษรเด่นชัดขึ้น

3.3.2 สีของตัวอักษรต้องไม่ใช่หลายสีจนเกินไป ภายใน 1 หน้ากระดาษข้อความเดียวกัน ควรใช้สีเดียวกัน และไม่ควรใช้สีตัดกันระหว่างสีพื้นกับสีของตัวอักษร เพราะจะทำให้ลายตา

3.3.3 ควรใช้สีให้เหมาะสมกับคำหรือข้อความนั้น ๆ เช่น ข้อความที่เน้นความเร่งร้อน ตื่นเต้น อาจใช้สีแดง สีส้ม ข้อความที่กล่าวถึงความสงบ นิ่ง ความเย็น อาจใช้สีเหลือง สีเขียว สีฟ้า หรือสีน้ำเงิน

2. แผ่นพับ

แผ่นพับ (Folders) สื่อโฆษณาประเภทนี้จัดว่าเป็นสิ่งพิมพ์ที่ผู้ผลิตส่งตรงถึงผู้บริโภค ทั้งวิธีการส่งทางไปรษณีย์และแจกตามสถานที่ต่าง ๆ ลักษณะเด่นของแผ่นพับ คือ มีขนาดเล็ก หยิบง่าย ให้ข้อมูลรายละเอียดได้มากพอสมควร ผู้ดูสามารถเลือกเวลาดูได้ ผู้ออกแบบจะมีเทคนิคในการออกแบบได้อย่างอิสระ หลากหลายและสวยงาม ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่ำกว่าสิ่งพิมพ์ชนิดอื่น ๆ จุดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ สามารถเลือกแจกไปยังกลุ่มเป้าหมายได้ตามต้องการ ทำให้สื่อชนิดนี้ถึงเป้าหมายอย่างแท้จริง

แผ่นพับมีลักษณะเด่น คือ สามารถพับได้หลายแบบ การพับแบบต่าง ๆ จะทำให้ภาพลักษณ์ของสื่อเปลี่ยนไป แผ่นพับเมื่อพับแล้วจะมีหลายหน้าอย่างน้อย 4 หน้า และสามารถพับได้ถึง 80 หน้า แต่ส่วนใหญ่แล้วนิยมพับอย่างมาก 16 หน้า เนื่องจากจำนวนหน้าเกิดจากการแบ่งกระดาษด้วยการพับ จึงไม่นิยมใส่เลขหน้า ในการออกแบบจึงต้องพิจารณาถึงขนาดข้อมูลอย่างชัดเจน ต้องแสดงลักษณะเฉพาะแต่ละหน้า และความสัมพันธ์ระหว่างหน้าอื่น ๆ ที่จะพับมาต่อกันด้วย ถ้าผู้ออกแบบแบ่งสาระข้อมูลไม่ดี หรือจัดวางหน้าไม่เหมาะสมจะทำให้ผู้ดูเกิดความสับสนในการอ่าน เพราะลักษณะเฉพาะของแผ่นพับอาจทำให้ผู้ดูเปิดพลิกไปมาได้ การออกแบบที่ดีมักจะให้ข้อมูลแต่ละหน้าจบในตัวของมันเอง และสามารถเริ่มอ่านตรงส่วนใดก่อนก็ได้ นอกจากการจัดระเบียบของข้อความแล้ว การจัดวางภาพประกอบที่สอดคล้องกันไปก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

งานกราฟิกบนแผ่นพับมีข้อคำนึงถึงบางประการที่ผู้ออกแบบจะมองข้ามไปไม่ได้ คือ การกำหนดรูปแบบบนหน้ากระดาษแต่ละหน้า ไม่ควรให้รกหรือแน่นจนเกินไป ถ้ามีลักษณะการพับหลายหน้าจะทำให้หน้าเบื้อหน้าจะนั้นการจัดหน้าแต่ละหน้าให้มีรูปแบบแตกต่างกันไปและต้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน นอกจากนี้การจัดเลือกหรือการสร้างภาพประกอบจะต้องพิถีพิถันเป็นพิเศษ เพราะผู้ดูมีโอกาสดูพิจารณาได้นาน และอาจดูได้หลายครั้ง รูปภาพประกอบแผ่นพับที่สวยงามสมบูรณ์ จะช่วยทำให้งานออกแบบแผ่นพับง่ายขึ้นและมีเสน่ห์น่าสนใจ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2532) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของแผ่นพับ ไว้ดังนี้

1. ข้อความพาดหัว (Heading) มักเป็นข้อความที่อยู่บนสุดหรือข้อความที่มีขนาดของตัวอักษรใหญ่และเด่นที่สุด ข้อความที่ใช้พาดพาดหัว มักจะกะทัดรัดได้ใจความ สื่อความหมายได้เร็ว มักจะเน้นในส่วนที่สำคัญที่สุดในแนวคิดหรือสาระที่ต้องการสื่อ บางครั้งอาจเป็นคำที่ดึงดูดความสนใจเท่านั้น เพื่อให้ผู้ดูสนใจติดตามหรือหยุดอ่านต่อ
2. ข้อความรองพาดหัว (Subheading) มีลักษณะคล้ายข้อความพาดหัว คือ ตัวอักษรชัดเจน และมักมีขนาดรองลงมาจากข้อความพาดหัวข้อความรองพาดหัวนี้จะใช้ขยายใจความสำคัญของข้อความพาดหัว บางครั้งอาจรวมข้อความพาดหัว และข้อความรองพาดหัวไว้ด้วยกัน รวมเรียกว่า พาดหัวหรือหัวเรื่อง(Heading) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากเพราะเป็นส่วนที่ผู้อ่านได้อ่านมากที่สุด
3. ข้อความที่เสนอรายละเอียด (Copy) เป็นข้อความส่วนที่อธิบายส่วนข้อความพาดหัวและข้อความรองพาดหัว เสนอข่าวสารในรายละเอียด และบางครั้งก็กล่าวถึงเหตุผล ส่วนมากจะพิมพ์ด้วยตัวอักษรขนาดเล็ก ข้อความที่เสนอรายละเอียดจะทำหน้าที่ตอบคำถามที่น่าสงสัยและชักชวนให้ปฏิบัติตาม ควรบรรจุเนื้อหาเท่าที่จำเป็นลงไปให้ครบถ้วน แต่ควรพยายามให้สั้นที่สุดเพื่อมิให้น่าเบื่อหน่าย
4. ภาพประกอบ (Illustration) ภาพประกอบ คือ สิ่งที่จะมาเสริมหรือขยายความพาดหัวตลอดจนสร้างความเข้าใจในการสื่อสารความหมายในภาพโฆษณา นอกจากจะช่วยดึงดูดความสนใจแล้ว ภาพประกอบยังทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ได้แก่ อธิบายเนื้อหา ขยายความ ช่วยย่นระยะเวลาในการสื่อความให้น้อยลงและช่วยตกแต่งงานให้ออกแบบสวยงามยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาพประกอบที่ดีนั้นควรมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) แสดงให้เห็นถึงความคิดหลักที่เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด
- 2) จะต้องสัมพันธ์กับข้อความพาดหัว
- 3) ภาพประกอบขนาดใหญ่จะได้เปรียบภาพประกอบขนาดเล็ก ในด้านการดึงดูดความสนใจ

4) ในการเสนอภาพควรเน้นประเด็นสำคัญเพียงประเด็นเดียว ในการดึงดูดความสนใจภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาพโฆษณา ซึ่งจะต้องเสนอแนวคิดหลักเพียงแนวเดียว

5) การใช้สีที่เหมาะสมในภาพประกอบจะดึงดูดความสนใจและขยายความ สาระได้ดียิ่งขึ้น

6) การใช้ภาพประกอบเป็นภาพถ่าย จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจ น่าเชื่อถือและคนจำได้มากกว่าภาพประกอบอื่น ๆ แต่ถ้การตีพิมพ์ภาพถ่ายลงในสิ่งพิมพ์แล้วให้ผลออกมาแย ก็ควรหลีกเลี่ยงโดยการใช้ภาพจำลองของจริง หรือเปลี่ยนภาพลายเส้นเหมือนจริง ซึ่งจะทำให้การพิมพ์ได้ผลดีกว่า

5. ตราประจำสถาบัน (Logo) ในการออกแบบภาพโฆษณาหรือสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ ใดก็ตาม มักจะต้องมีส่วนให้เป็นตราประทับประจำสถาบันอยู่เสมอ ตราประจำสถาบัน คือ สัญลักษณ์ที่ออกแบบเพื่อเป็นเครื่องหมายการค้าหรือสัญลักษณ์ของหน่วยงานที่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการแสดงหรือแนะนำตัวเอง หรือแสดงความเป็นเจ้าของงานประชาสัมพันธ์

รูปแบบและลักษณะที่ปรากฏในองค์ประกอบของแผ่นพับ

ประชิด ทิณบุตร (2530) ได้กล่าวถึง ตัวอักษร ไว้ดังนี้

ตัวอักษรไทยมีวิวัฒนาการมาจากอักษรอินเดียตอนใต้ซึ่งแตกแขนงไปเป็นอักษร ขอม อักษรมอญ พอขุนรามคำแหงมหาราชได้ดัดแปลงอักษรทั้งสองแบบให้เป็นอักษรไทย โดยแต่เดิม สะ พยัญชนะและวรรณยุกต์ อยู่บรรทัดเดียวกัน ต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงให้สระอยู่ด้านหน้า ด้านหลัง ด้านบนหรือด้านล่าง และวรรณยุกต์อยู่ด้านบน การใช้ตัวอักษรไทยในการพิมพ์เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2371 และได้มีวิวัฒนาการมาถึงปัจจุบันเริ่มจากการหล่อตัวพิมพ์เป็นตัวอักษรที่มีรูปแบบคล้ายกับการเขียนตัวบรรจงด้วยปากกาจิ้มหมึกเขียนลงบนกระดาน จนกระทั่งถึงปัจจุบันใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการกำหนดรูปแบบและขนาดของตัวอักษรให้ได้ตามต้องการหรือที่เรียกว่า คอมพิวเตอร์กราฟิก (Computer graphic)

นอกจากนี้ ประชิด ทิณบุตร (2530) ยังได้จำแนกตัวอักษรตามลักษณะการเขียน ไว้ดังนี้

1. แบบหัวกลม เป็นตัวอักษรที่แสดงลักษณะและเอกลักษณ์ของภาษาไทย คือ เป็นตัวอักษรที่มี “หัว” เป็นตัวอักษรที่อ่านง่าย มีระเบียบ ดังนั้นตัวอักษรประเภทนี้จึงนิยมใช้ในการสื่อสารที่เป็นทางการหรือเป็นตัวเรียงพิมพ์ในเนื้อหาเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

2. แบบหัวตัดและไม่มีหัว เป็นแบบที่ได้มา หรือดัดแปลงมาจากการเขียนด้วยปากกาตัดหรือปากกาแบน ลักษณะของ “หัว” จึงคล้ายกับการตั้งมุมมองสาของปลายปากกาที่จับ

3. แบบคัดลายมือหรือที่เรียกว่าตัวอักษร เป็นแบบตัวอักษรที่เกิดจากการคัดลายมือด้วยปากกาแหลม เช่น เหล็กจาร ปากกาหมึกซึม ปากกาขนนก เป็นต้น เป็นแบบที่นิยมเขียนเป็นตัวหนังสือตกแต่งทางราชการ เช่น เขียนบัตรเชิญ ปริญญาบัตร วุฒิบัตรและอื่น ๆ ที่ให้ความรู้สึกว่าเป็นเกียรติและการยกย่อง

4. แบบหวัด เป็นแบบที่เกิดจากการเขียนอย่างอิสระไม่มีแบบแผน เขียนขึ้นมาอย่างง่าย ๆ ไม่มีการเติมลายเส้นภายหลัง

5. แบบประดิษฐ์ เป็นตัวอักษรที่เขียนขึ้น เพื่อการตกแต่งให้กลมกลืนกับข้อความ ความหมาย หรือภาพประกอบต่าง ๆ เพื่อดึงดูดสายตาให้น่าสนใจ ซึ่งส่วนใหญ่มักใช้กับข้อความพาดหัว

ขนาดตัวอักษร

ขนาดตัวอักษรเป็นสิ่งที่สำคัญในการอ่าน ซึ่งสามารถทำให้เกิดความยาก ง่ายในการอ่าน ความชัดเจนและความเมื่อยล้าของตา โดยทั่วไปตัวอักษรจะมี 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่สำหรับข้อความพาดหัว ขนาดกลางสำหรับข้อความรองพาดหัว และขนาดเล็กสำหรับข้อความที่เสนอรายละเอียด การกำหนดขนาดในส่วนข้อความใดไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนแต่มีหลักการง่าย ๆ คือ ไม่ว่าขนาดใดก็ต้องอ่านได้อย่างชัดเจนและให้ความแตกต่างของตัวอักษรตามสมควร ซึ่งจะต้องพิจารณาจากระยะระหว่างสายตากับตัวอักษร และในกรณีที่เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ สิ่งที่ต้องคำนึง คือ ขนาดของตัวอักษรที่เหมาะสมกับวัยของผู้่านอีกด้วย

สีตัวอักษร

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2535) ได้กล่าวถึง สีตัวอักษร ไว้ว่า ในการกำหนดสีของตัวอักษร ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อความให้เด่นชัดจากสีพื้น ดึงดูดความสนใจและสวยงามมากขึ้น ในการใช้สีเราควรยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. ควรใช้สีให้เหมาะสม กับข้อความเพื่อเลือกสีให้เหมาะสมกับเนื้อหา และอารมณ์ที่ต้องการ ข้อความที่เน้นความเร้าร้อน ตื่นเต้น อาจใช้สี แดง ส้ม เช่น เดือนให้ระวังการขับขึ้นบนท้องถนน แต่ถ้าเป็นข้อความที่กล่าวถึงความสงบ นิ่ง ความเย็น ควรใช้สีเขียว ฟ้าย หรือสี น้ำเงิน เช่น โฆษณาขอให้ประชาชนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. สีตัวอักษรควรตัดกับสีพื้น การตัดการมากจะทำให้มีความเด่นชัดมาก สีใกล้เคียงกันจะทำให้ความชัดเจนลดลงและอ่านยากขึ้น จากงานวิจัยเกี่ยวกับผลของสีตัวอักษรและสีของพื้นหลังที่มีต่อความยากง่าย ในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ตัวอักษรสีน้ำเงินบนพื้นขาว ตัวอักษรสีดำบนพื้นเหลือง ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นขาว และตัวอักษรสีดำบนพื้นขาว เป็นกลุ่มที่มีความง่ายในการอ่านสูงสุดและไม่แตกต่างกัน

3. ข้อความเดียวกันควรใช้สีเดียวกัน เพราะหลายสีเกินไปจะทำให้ล้าตา

ภาพประกอบ

สนั่น ปัทมะทิน (2520) ได้ให้คำจำกัดความของภาพประกอบว่า ภาพประกอบ คือ ภาพที่พิมพ์ประกอบในสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเรื่องราวจากตัวหนังสือ เข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น ทำให้สิ่งพิมพ์สวยงามน่าสนใจขึ้น

จากคำนิยามเกี่ยวกับภาพประกอบดังกล่าวพอสรุปได้ว่าภาพประกอบ คือ สิ่งเพิ่มเติม นอกเหนือจากตัวหนังสือที่ใช้อธิบายเรื่องราวในหนังสือ ให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจดจำเนื้อหาในเนื้อเรื่องได้ดีขึ้น และที่สำคัญยังช่วยทำให้หนังสือนั้นน่าสนใจและเป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน ซึ่งการใช้ภาพประกอบของการทำนิตยสาร หรือวารสาร มีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อดึงดูดความสนใจ โดยปกติวิสัยมนุษย์มักจะชอบดูอะไรก็ตามที่สวยงามมีชีวิตชีวา ภาพจะมีส่วนช่วยให้คนอ่านหยิบวารสารเล่มนั้นขึ้นพลิกดูได้ วารสารที่ไม่มีภาพประกอบเลย เช่น วารสารวิชาการ มักจะแห้งแล้งไร้แรงดึงดูด การเลือกภาพเพื่อเป็นหน้าปก หรือภาพประกอบ จึงต้องพิถีพิถันให้มีความงามทางศิลปะ วัตถุประสงค์เพื่อหยุดสายตาผู้อ่าน ณ ที่นั้น เพื่อนำไปสู่เนื้อหาต่อไป

2. ประกอบเรื่อง วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของการใช้ภาพ ก็เพื่อให้ความกระจ่างในเนื้อหาและเรื่องราวที่อาจจะเข้าใจยาก หรือต้องการรายละเอียดของเนื้อหาบางอย่างซึ่งอาจจะเข้าใจยากหรือต้องการให้ทราบรายละเอียดของเนื้อหาบางอย่าง ซึ่งจะเข้าใจได้ทันทีโดยภาพ เช่น ภาพแสดงวิธีการประกอบรถยนต์

3. อธิบายเรื่อง ภาพบางภาพสามารถบอกเรื่องราวของเหตุการณ์ได้ทั้งหมด โดยอาศัยคำอธิบายเพียงเล็กน้อย ภาพประกอบนี้จะมีคุณค่าในตัวเอง คำบรรยายของเนื้อหาอาจจะเป็นเพียงส่วนประกอบของภาพไปก็ได้ ภาพประกอบชนิดนี้ใช้มากในนิตยสารโดยเฉพาะ

4. แสดงความต่อเนื่องของเรื่องราว จะเห็นได้จากนิตยสารหรือหนังสือพิมพ์ที่ต้องการให้ผู้อ่านได้สัมผัสความรู้สึกที่แสดงออกทางภาพถ่าย เช่น ภาพแสดงลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับผู้ประสบภัยพิบัติหรือภาพแสดงความเคลื่อนไหวของบุคคลสำคัญ ภาพเหล่านี้สามารถสื่อความหมายทางความรู้สึกได้มากกว่าการใช้คำบรรยาย

5. ช่วยการจัดการหน้า เป็นที่ยอมรับว่าภาพทุกภาพมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการออกแบบจัดหน้า กล่าวคือทำให้นิตยสารทุกหน้ามีจุดสนใจ มีชีวิตชีวา และดึงดูดความสนใจไปสู่เนื้อหาใกล้เคียงได้มาก

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์ (2535) ได้กล่าวถึง ภาพประกอบ ไว้ดังนี้

การใช้ภาพประกอบในการสื่อความหมายในสิ่งพิมพ์นับเป็นความสำคัญยิ่งเพราะภาพสามารถทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ได้แก่ อธิบายเนื้อหา ขยายความ สร้างความน่าสนใจ ช่วยย่นระยะเวลาในการสื่อความให้น้อยลง และช่วยตกแต่งให้งานออกแบบดูสวยงามมากยิ่งขึ้น ประเภทของภาพประกอบที่นำมาใช้แยกตามลักษณะภาพ ดังนี้

1. ภาพจริงหรือภาพเหมือนจริง (Realistic) เป็นลักษณะภาพที่แสดงรายละเอียดตามความเป็นจริงหรือเหมือนจริงมากที่สุด ในการนำเสนอภาพประกอบข้อมูลสาระเพื่อต้องการเน้นเนื้อหาให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น ภาพลักษณะนี้อาจแสดงด้วยการวาดเขียน ระบายสีหรือการใช้ภาพถ่าย

2. ภาพการ์ตูน (Cartoon) เป็นภาพที่ออกแบบในลักษณะของภาพประติมากรรม เน้นให้ภาพดูน่าสนใจยิ่งขึ้น ภาพการ์ตูนอาจมีหลายลักษณะได้แก่ การ์ตูนคล้ายของจริง การ์ตูนตลกขบขัน การ์ตูนล้อเลียนและการ์ตูนประติมากรรม

3. ภาพนามธรรม (Abstract) ภาพลักษณะนี้ค่อนข้างแสดงสาระในภาพในการสื่อความหมายได้ยาก แต่อาจเหมาะมากสำหรับการนำมาตกแต่งงานกราฟิกหรือช่วยเน้นข้อความให้เด่นชัด

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

เสกสรรค์ สายสีสด (2542) แบ่งประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ดังนี้

วิทยุกระจายเสียง (Radio broadcasting)

ข้อดีของวิทยุกระจายเสียง มีดังนี้

1. วิทยุกระจายเสียงสามารถแผ่กระจายรัศมีครอบคลุม ไปในบริเวณพื้นที่ที่กว้างขวางมาก หรือในท้องที่ทุกหนทุกแห่งที่คลื่นส่งวิทยุสามารถไปถึงได้

2. วิทยุกระจายเสียงมีความรวดเร็วมาก สามารถรายงานข่าวสดหรือข่าวด่วนสำคัญที่เกิดขึ้นได้ในทันที

3. วิทยุกระจายเสียงมีผลทางด้านจิตวิทยาสูง เพราะน้ำเสียง จังหวะ ลีลา ในการพูดการอ่าน มีผลทางจิตวิทยาในด้านเข้าถึงประชาชน สามารถเร้าอารมณ์หรือจูงใจได้ง่าย

4. การฟังวิทยุกระจายเสียงแม้จะต้องใช้สมาธิอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ต้องใช้สมาธิเหมือนสื่ออื่น ๆ บางประเภท ดังนั้น การฟังวิทยุกระจายเสียงอยู่เราอาจทำงานไปด้วยอย่างสบายอารมณ์โดยไม่เสียงาน

5. วิทยุกระจายเสียงมีความน่าเชื่อถือมากในความรู้สึกของประชาชนทั่วไป ประชาชนมีแนวโน้ม เชื่อถือข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง เพราะเชื่อว่าเป็นข่าวของทางราชการ

6. วิทยุกระจายเสียงเข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับชั้น ประชาชนที่ไม่รู้หนังสือ สามารถรับฟังข่าวสารได้ ฉะนั้น วิทยุกระจายเสียงจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้กันมากเหมือนกับสื่ออื่น ๆ

7. วิทยุกระจายเสียงสามารถเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และติดตามรายงานเหตุการณ์นั้นได้ตลอดไปเท่าที่จำเป็น อันได้แก่ การถ่ายทอดรายการต่าง ๆ เช่น กีฬา การประชุมอภิปรายโดยไม่ต้องมีกระบวนการยุ่งยากมาก

8. วิทยุกระจายเสียงมีความใกล้ชิดกับผู้ฟังมาก สามารถนำวิทยุพกติดตัวฟังได้ทุกเวลาทุกหนทุกแห่ง

9. เครื่องรับวิทยุมีราคาถูก และจะมีราคาถูกมากถ้าเทียบกับสื่ออื่น ๆ บางประเภท การใช้งานได้ค่อนข้างนาน ประชาชนสามารถซื้อหาเครื่องรับวิทยุได้ เพื่อนำมาใช้ในการรับฟังข่าวสารความรู้ และรายการเพลง หรือรายการบันเทิงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

ข้อจำกัดของวิทยุกระจายเสียง ดังนี้

1. วิทยุกระจายเสียงอาจเสียเปรียบเครื่องมือสื่อสารมวลชนบางประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ ในแง่ที่วิทยุกระจายเสียงไม่อาจเสนอรายละเอียด เนื้อหาได้ละเอียดมาก ๆ สลับซับซ้อนเหมือนอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงเป็นการใช้ภาษาพูดซึ่งต้องสั้น กระชับ เข้าใจง่ายมากกว่าจะมีรายละเอียดมาก ๆ สลับซับซ้อนเหมือนภาษาเขียนของหนังสือพิมพ์ เพราะจะทำให้คนฟังเข้าใจยากขึ้น หรือไม่เข้าใจ

2. ในการกระจายเสียง ออกอากาศของวิทยุกระจายเสียงนั้น ช่วงเวลานับว่ามีความสำคัญ ด้วยเพราะ การออกอากาศของรายการต่าง ๆ หากจัดช่วงเวลาออกอากาศไม่เหมาะสม อาจทำให้สาร

นั้น ไร้ประโยชน์ เพราะคนไม่ได้ฟัง หรือไม่มีคนฟัง จึงควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสม จะช่วยให้จับกลุ่มผู้ฟังได้จำนวนมาก

3. วิद्यุกระจายเสียงขาดความคงทนถาวร เมื่อพูดออกอากาศไปแล้วก็ผ่านไป ไม่สามารถเก็บเป็นหลักฐานได้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันอาจใช้วิธีบันทึกเสียงเก็บไว้เป็นหลักฐานได้ในกรณีที่ต้องการ

4. วิद्यุกระจายเสียงนั้น หากเราฟังไม่ทันหรือฟังไม่เข้าใจ ไม่สามารถย้อนกลับมาทบทวนฟังใหม่ได้ ในข้อนี้หนังสือพิมพ์ได้เปรียบกว่า หากไม่เข้าใจ สามารถย้อนกลับมาทบทวนอ่านใหม่ได้

5. วิद्यุกระจายเสียงไม่สามารถเสนอภาพเหตุการณ์หรือภาพถ่ายได้อย่างโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ข้อนี้ทำให้วิद्यุกระจายเสียงเสียเปรียบ เพราะฟังได้เฉพาะแต่ข่าวเรื่องราวเท่านั้นต้องใช้จินตนาการเอาเอง หรือไม่ได้ออชดูภาพเหตุการณ์จากโทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ในภายหลัง

6. หากมีข้อผิดพลาด เช่น อ่านเวลาหรือสถานที่ผิดจะแก้ไขได้ยาก

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดรายการวิद्यุกระจายเสียงทั่วไป ดังนี้

1. รายการภาคเช้า (6.00-9.00 น.) ประกาศ ข่าวสั้น หรือข่าวท้องถิ่น ข่าวภาคเช้า รายงานอากาศ บทความสั้น ๆ เพลงยอดนิยม ดนตรี สารคดีสั้น ๆ ละครเบาสบาย และบอกเวลาบอช ๆ เพื่อสะดวกในการเตรียมตัวไปทำงาน

2. รายการภาคกลางวัน (9.00-12.00 น.) ส่วนใหญ่เป็นรายการสำหรับแม่บ้าน เช่น อาหารการกิน รายการบันเทิง บันเทิง ฯลฯ

3. รายการภาคบ่าย (12.00-16.00 น.) ช่วงนี้แม่บ้านจะว่างเป็นส่วนใหญ่ รายการจะเป็นพวกบันเทิง ข่าวภาคบ่าย สารคดีท่องเที่ยว ดนตรี ฯลฯ

4. รายการภาคเย็น (16.00-18.00 น.) ช่วงนี้เด็ก ๆ จะกลับถึงบ้าน รายการจึงมุ่งไปที่เด็กเป็นสำคัญ เช่น ดนตรี นิทาน การ์ตูน กีฬา ฯลฯ

5. รายการภาคคำ (18.00-24.00 น.) มุ่งสำหรับทุกคนในครอบครัว จึงมีหลายรส คละเคล้ากันไป

รูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์

รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง (2546) ได้กล่าวถึงรูปแบบรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

1. รายการสารคดี อาจนำเสนอได้ทั้งสารคดีสั้นหรือสารคดียาว ขึ้นอยู่กับเวลาของรายการ รายการสารคดีเหมาะสำหรับการเล่าเรื่องราวที่ชวนติดตามและต้องการให้มีสีสัน เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ ความรู้สึกร่วมด้วย นอกเหนือจากการให้ข้อมูลที่น่าสนใจ
2. รายการบทความ ในการประชาสัมพันธ์มักนิยมจัดทำรายการบทความเชิงแนะนำอย่างสั้น เพื่อมุ่งให้ความรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้ฟังเป็นหลัก
3. รายการพูด เป็นรายการเชิงสนทนา ซึ่งสามารถให้ทั้งความรู้และความบันเทิงแก่ผู้ฟัง แต่มีข้อแม้ว่าผู้ดำเนินรายการจะต้องมีทักษะในการพูดดำเนินรายการอย่างน่าสนใจ จึงจะสามารถดึงดูดผู้ฟังได้
4. รายการสัมภาษณ์ เป็นรูปแบบรายการที่นักประชาสัมพันธ์อาศัยช่องทางสื่อสารได้ดีในบางโอกาสพิเศษ แต่อาจไม่คล่องตัวสำหรับการออกอากาศเป็นวาระประจำ

อินเทอร์เน็ต (Internet)

ความหมายของอินเทอร์เน็ต

กิตติ บุญกิจโณทัย (2539) ได้กล่าวถึงความหมายของอินเทอร์เน็ต ไว้ว่า อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใหญ่ที่สุดในโลกและไม่ได้เป็นเพียงส่วนของซอฟต์แวร์หรือฮาร์ดแวร์แต่เป็นสิ่งที่รวมไปด้วยคอมพิวเตอร์ สายเคเบิล และคนจำนวนมากมาย ในแง่มุมทางด้านเทคนิค อินเทอร์เน็ต คือ เครือข่ายของคอมพิวเตอร์ ที่พูดคุยกับเครื่องอื่นได้โดยใช้ข้อกำหนดที่เรียกว่า “Transmission Control Protocol/Internet Protocol” (TCP/IP) TCP/IP เป็นชุดของเกณฑ์วิธีที่

กำหนดวิธีการที่ข่าวสารจะถูกส่งไประหว่างเครื่องคอมพิวเตอร์ ข้อกำหนดหรือที่เรียกว่า “โพรโทคอล” (protocol) ของการสื่อสารจะอนุญาตให้คอมพิวเตอร์ต่างชนิดกันซึ่งใช้ระบบปฏิบัติการต่างกันสามารถติดต่อกันได้

กิดานันท์ มลิทอง (2540) ได้กล่าวถึงความหมายของอินเทอร์เน็ต ไว้ว่า

อินเทอร์เน็ต คือ ระบบของการเชื่อมโยงข่ายงานคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่มาครอบคลุมไปทั่วโลก เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการการสื่อสารข้อมูล เช่น การบันทึกเข้าระยะไกล (Telnet) การถ่ายโอนแฟ้ม ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มอภิปราย อินเทอร์เน็ตเป็นวิธีในการเชื่อมโยงข่ายงานคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ซึ่งขยายออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อการเข้าถึงของแต่ละระบบที่มีส่วนร่วมอยู่หรือกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ต คือ “ข่ายงานของข่ายงาน” (Network of networks)

สรุปความหมายของอินเทอร์เน็ตได้ว่า อินเทอร์เน็ต คือ ระบบของการเชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่ครอบคลุมไปทั่วโลก โดยอาศัยการนำสัญญาณภายใต้กฎเกณฑ์มาตรฐานเดียวกันที่เรียกว่า TCP/IP และสามารถทำให้คนจำนวนมากติดต่อสื่อสารข้อมูลข่าวสารทั้งในรูปตัวอักษร ข้อความ ภาพและเสียง ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ด้วยคอมพิวเตอร์ต่างระบบต่างชนิดกัน

ความสำคัญของอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตนับเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่ง หากเราจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารในการทำงานประจำวัน อินเทอร์เน็ตจะเป็นช่องทางให้เราสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ข่าวสารหรือเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ ทั่วโลกที่เกิดขึ้นในขณะปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งความต้องการในการสืบค้นข้อมูลเพื่อศึกษาหรือปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันก็สามารถสืบค้นได้จากอินเทอร์เน็ตเช่นกัน อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญสำหรับคนในทุกสาขาอาชีพที่จะช่วยให้เรารับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นในมุมอื่น ๆ ของโลกได้อย่างรวดเร็วกว่าสื่ออื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือแม้แต่โทรทัศน์ หากเราจำเป็นต้องติดต่อกับบุคคลอื่นเป็นประจำไม่ว่าอยู่ภายในหรือภายนอกประเทศ อินเทอร์เน็ตจะช่วยให้สื่อสารกับบุคคลอื่นได้ ทั้งการสนทนาแบบคอมพิวเตอร์ออนไลน์ในเวลานั้น หรือสามารถฝากข้อความอิเล็กทรอนิกส์ไว้กับคอมพิวเตอร์เพื่อรอให้ผู้รับมาเปิดอ่านในเวลาต่อมาได้ ทำให้เปิดโอกาสในการสื่อสารถึงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ต้น ศันท์สุทธีวงศ์ (2539) ได้กล่าวถึงความสำคัญของอินเทอร์เน็ต ไว้ว่า

อินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ มีการเชื่อมต่อกับเครื่องคอมพิวเตอร์ทั่วทุกมุมโลก โดยผ่านทางโทรศัพท์ มีข้อมูลมากมาย สามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการได้ จากเครือข่ายที่ใหญ่ขนาดนี้ เราสามารถที่จะโยงเรื่องราว ความรู้ ความบันเทิงต่าง ๆ ของคนทั่วโลก เราสามารถใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตได้มากมาย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ในด้านการศึกษาอินเทอร์เน็ตเปรียบเหมือนห้องสมุดขนาดยักษ์ที่ส่งข้อมูลที่เรากำลังต้องการให้มาถึงจอคอมพิวเตอร์ที่บ้าน หรือที่ทำงานของเราในเวลาไม่กี่วินาที ในด้านธุรกิจและการค้า มีการซื้อขายสินค้าผ่านจอคอมพิวเตอร์ซึ่งเราสามารถสั่งซื้อ และจ่ายเงินด้วยบัตรเครดิตได้ทันที ในด้านความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ เราสามารถเลือกอ่านวารสารผ่านอินเทอร์เน็ต หรือหนังสือพิมพ์ข่าวสารอื่น ๆ

อินเทอร์เน็ตกับชีวิตประจำวัน

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีที่เข้ามาในชีวิตประจำวันของคนเราโดยไม่รู้ตัว เปรียบเหมือนกับ วิทยุ โทรทัศน์มือถือ ที่เราใช้กันอยู่เป็นปกติ ซึ่งปัจจุบันการใช้อินเทอร์เน็ตได้พัฒนาไปถึงการใส่แบบไร้สายที่สามารถจะเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ ได้ โดยผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือที่เรียกว่า WEP เพราะฉะนั้นเราจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือจะไม่รู้จักกับอินเทอร์เน็ตไม่ได้แล้ว

1. การทำธุรกิจต่าง ๆ หรือที่เราเรียกว่า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีการซื้อขายสินค้า มีระบบธนาคารออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต เช่น www.scbeasy.com ของธนาคารไทยพาณิชย์ มีการหางานทำบนอินเทอร์เน็ต การประมูลสินค้า เป็นต้น
2. การใช้อินเทอร์เน็ตกับนักศึกษา มีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้นักศึกษา เช่น E-education และ E-learning เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการลงทะเบียนเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล และการให้ใบรับรองการจบหลักสูตรหรือประกาศนียบัตร ทุกอย่างเกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ต
3. การใช้เพื่อความบันเทิงและติดตามข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบัน สื่อมวลชน ทุกกลุ่มทั้งในประเทศและต่าง ๆ ประเทศ ต่างก็มีเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารของตนเอง ในวันนี้มีข่าวสารหรือเหตุการณ์อะไร เราสามารถค้นหาได้ในอินเทอร์เน็ต เช่น ครูที่อยู่ในห้องสมุด สามารถหาข่าว

จากหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ แล้วพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์ดีดบอร์ดให้นักเรียนได้อ่าน แทนการซื้อหนังสือพิมพ์ เป็นต้น ในด้านความบันเทิง กีฬา ดารา ศิลปิน คำยเพลง วารสาร ต่างก็มีเว็บไซต์ของตนเองเพื่อการประชาสัมพันธ์ หรือติดต่อกับสมาชิกแฟนคลับต่าง ๆ มีหนังให้ดู มีเพลงให้ฟัง ทุกสิ่งทุกอย่างมีอยู่ในอินเทอร์เน็ต

โทรทัศน์ (Television)

ประเภทของรายการโทรทัศน์

ตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ข้อที่ 4 ได้อธิบายความหมายของรายการโทรทัศน์ หมายถึง ภาพประเภตเนื้อหาและข้อความของรายการที่ส่งโทรทัศน์รวมตลอดถึงการจัดการใด ๆ ในเรื่องที่จะส่งโทรทัศน์ ฉะนั้นรายการโทรทัศน์ หมายถึง การจัดทำต่าง ๆ ทั้งนำ เสนอภาพและเสียงประเภทต่าง ๆ ที่เป็นเนื้อหาของรายการ ตลอดจนข้อความเพื่อเสนอต่อผู้ชม การนำ เสนอรายการนั้นจะต้องเป็นส่วนของตัวเอง ไม่ปะปนกับรายการอื่นคือมีการเริ่มรายการ เนื้อหารายการ และจบท้ายรายการรายการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท โดยมีผู้แบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ไว้ ดังนี้

อุบลรัตน์ ศิริชูศักดิ์ (2550) กล่าวว่า การจำแนกประเภทของสื่อโทรทัศน์มักไม่นิยมจำแนกประเภทของสถานีแบบ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งมักต้องให้บริการหลากหลายเนื้อหาสาระแก่ผู้ชมหลายกลุ่ม การจำแนกประเภทของรายการจึงเน้นที่ประเภทของเนื้อหาสาระ ดังนี้

1. รายการแนวข่าวสารและสารคดี หรือรายการจากข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้แก่

1.1 รายการข่าวและวิเคราะห์ข่าว (New and Current affairs)

1.2 รายการสารคดี (Feature and Documentary)

1.3 รายการการศึกษา (Education)

1.4 รายการสนทนา (Talk)

1.5 รายการบรรยายนอกสถานที่ในการถ่ายทอดสดต่าง ๆ (Commentary on public events)

2. รายการแนวบันเทิงหรือบันเทิง ได้แก่

2.1 รายการละครโทรทัศน์ (Television drama or soap opera)

2.2 รายการตลก (Situation comedy)

2.3 รายการภาพยนตร์ (Movies)

2.4 รายการการ์ตูน (Cartoon)

2.5 รายการเกมและการแข่งขันตอบปัญหา (Game and Quiz show)

2.6 รายการดนตรีและเพลง (Music)

2.7 รายการกีฬา (Sports)

3. รายการแนวการมีส่วนร่วมของผู้ชมและวิทยากรรับเชิญ

3.1 รายการเปิดสายจากผู้ฟัง (Phone in)

3.2 รายการอภิปราย (Discussion)

3.3 รายการเพื่อผู้บริโภค (Consumer)

4. รายการโฆษณา (Commercial programme) ได้แก่

4.1 รายการโฆษณาสินค้า (Commercial or advertisement)

4.2 รายการประกาศบริการ (Public service announcement)

4.3 รายการรณรงค์เพื่อสังคม (Social advertisement)

รูปแบบรายการโทรทัศน์

รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่แพร่ภาพออกอากาศสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบโดยมีผู้แบ่งรูปแบบของรายการโทรทัศน์ไว้ ดังนี้

พรพิมล ปิยะพันธุ์ (2533) ได้ให้ความหมายของคำ ว่า “รูปแบบ” หมายถึง วิธีการและลีลาการเสนอเนื้อหาสาระและสิ่งที่อยู่ในรายการโทรทัศน์ จำแนกรูปแบบได้หลายวิธีตามประเภทของรายการซึ่งจะนำ เสนอรูปแบบที่ใช้กันมาก คือ

1. รูปแบบพูดคนเดียวหรือพูดเดี่ยว (Monologue) เป็น รายการที่มีผู้ปรากฏตัวพูดคุยกับผู้ชมคนเดียว ส่วนมากมีภาพประกอบ
2. รูปแบบสนทนา (Dialogue) มีคนมาพูดคุยกัน 2 คน โดยมีผู้ถามและคู่สนทนาแสดงความคิดเห็น ประเด็นที่น่า เสนอทั้งคู่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้
3. รูปแบบอภิปราย (Discussion) เป็น รูปแบบที่มีผู้ดำเนินการอภิปรายหนึ่งคน ป้อนประเด็นหรือคำถามให้ผู้ร่วมอภิปรายตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แต่ไม่ควรเกิน 4 คน โดยผู้อภิปรายแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองในประเด็นต่าง ๆ
4. รูปแบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรายการที่มีผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าให้ฟัง
5. รูปแบบเกมส์หรือตอบปัญหา (Quiz program) เป็นรายการที่จัดให้มีการแข่งขันระหว่างคน 2 กลุ่ม มาร่วมเล่นเกมส์หรือตอบปัญหา ฝ่ายชนะก็จะได้รับรางวัลและฝ่ายแพ้จะได้รับรางวัลปลอบใจ
6. รูปแบบสารคดี (Documentary program) เป็นรูปแบบที่เสนอเนื้อหาด้วยภาพและเสียงบรรยายตลอดรายการ โดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ

7. รูปแบบสารละคร (Docu-drama) เป็นรายการที่ผสมผสานรูปแบบละคร หรือการนำละครมาประกอบการที่เสนอสาระบางส่วนมิใช่เสนอเป็นละครทั้งรายการ

8. รูปแบบสาธิตและทดลอง (Demonstration program) เป็นรายการเสนอวิธีทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เพื่อให้ผู้ชมได้แนวทางที่จะนำไปทำจริง

9. รูปแบบเพลงและดนตรี

10. รูปแบบนิตยสาร (Magazine program) คือ รายการที่เสนอหลายประเด็น หลายรูปแบบ ในรายการเดียวโดยใส่ไว้เป็นชุด ๆ

11. รูปแบบถ่ายทอดสด (Live program) เป็นการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยมีผู้บรรยายเหตุการณ์ก่อนหลังและเชื่อมเหตุการณ์ให้ผู้ชมทราบ

บทบาทและหน้าที่ของโทรทัศน์

ณรงค์ สมพงษ์ (2543) กล่าวโดยสรุปว่า บทบาทของโทรทัศน์ที่มีต่อประเทศไทยแบ่งได้หลายด้านดังนี้

1. บทบาทของโทรทัศน์ในด้านเศรษฐกิจ

โทรทัศน์ของไทยมีบทบาทในการสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การเสนอข่าวสารทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและอุตสาหกรรม โดยรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่หรือระบบเศรษฐกิจ โทรทัศน์จะเข้าไปเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจกับประชาชน ทางด้านธุรกิจการค้า โทรทัศน์ ได้รายงานข่าวสารและให้ความรู้แก่ประชาชนทางด้านการตลาดและการเลือกบริโภคสินค้า

2. บทบาทของโทรทัศน์ต่อการพัฒนาการเกษตรกรรมของไทย

รายการโทรทัศน์ที่นำเสนอทางด้านเกษตรกรรมมีอยู่เกือบทุกสถานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทยซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ก็ยัง

นับว่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับรายการบันเทิง โดยรายการเกษตรกรรมมีเพียงประมาณร้อยละ 10 ของรายการบันเทิงเท่านั้น และยังพบอีกว่ารายการเกษตรกรรมมักอยู่ได้ไม่นาน ก็มีการเปลี่ยนแปลงรายการไปเป็นรายการอื่น ๆ หรือรายการเกษตรกรรมบางรายการก็ถูกย้ายไปอยู่ในช่วงเวลาอื่น ซึ่งเป็นเวลาที่ไม่เหมาะสมกับผู้ชมที่เป็นเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงให้กับรายการอื่นที่มีผู้สนับสนุนรายการดีกว่า บทบาทของโทรทัศน์ในการพัฒนาชนบทนั้น ประชา มาลีนันท์ ได้เสนอแนะไว้ว่าควรจัดทำ รายการในลักษณะการส่งเสริมอาชีพให้เหมาะสมกับสภาวะทางสังคม และเศรษฐกิจของแต่ละพื้นที่ โดยกำหนดช่วงเวลาออกอากาศให้ชัดเจน ซึ่งรายการที่จะเสริมสร้างในประเด็นนี้คือ

2.1 รายการส่งเสริมอาชีพ เป็นรายการที่เน้นให้เห็นถึงการนำ วัตถุดิบและจุดเด่นของแต่ละพื้นที่มาเป็นจุดขาย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ใช้ความพยายามในการประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนให้ดีที่สุด

2.2 รายการกระจายรายได้ เป็นรายการที่เน้นให้เห็นถึงโอกาสและความเท่าเทียมกันในสังคม ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ให้กับประชาชนถึงสิ่งที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่

3. บทบาทของโทรทัศน์ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โทรทัศน์ในไทยมีการเสนอรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของ ภาพข่าว สารคดีความรู้และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของเอกชน บางบริษัทที่เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ เช่น น้ำมันในแง่ของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไปแล้ว ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เอง ก็มีนโยบายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่ามาตั้งแต่สมัยของอดีตผู้อำนวยการ อ.ส.ม.ท. แสงชัย สุนทรวัฒน์ โดยออกไปถ่ายภาพสัตว์ป่าจากในป่าเมืองไทย แล้วนำมาเสนอเป็นรายการสารคดีและติดต่อภาพนกช่วงสั้น ๆ มาออกในช่วงรอยต่อของข่าว ทำให้ผู้ดูเกิดความชื่นชมและเกิดความรู้สึกร่วมในการอนุรักษ์สัตว์ป่าด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเมืองยังมีความจำ เป็นอย่างมากซึ่งสื่อโทรทัศน์สามารถช่วยสนับสนุนได้ดี เช่น การใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่ว การณรงค์แก้ไขน้ำสกปรกในคลองแสนแสบ โครงการณรงค์ให้คนข้ามถนนบนทางม้าลายและสะพานลอย โครงการเมาไม่ขับ เป็นต้น

4. บทบาทของโทรทัศน์ทางการศึกษา

ปัจจุบันมีการใช้โทรทัศน์เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาในหลายระดับ ทั้งนี้เนื่องจากมีปัญหาคำนวณนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จำนวนครูอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญมีจำนวนจำกัด ดังนั้นเพื่อเป็นการลดปัญหาการไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม และเพิ่มประสิทธิภาพทางการสอนให้ดียิ่งขึ้น จึงมีการนำ โทรทัศน์เข้ามาใช้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ

ผลกระทบของสื่อโทรทัศน์

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2550) ได้กล่าวถึงผลกระทบของสื่อโทรทัศน์ พอสรุปได้ ดังนี้

เรื่องผลกระทบของสื่อโทรทัศน์เป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจมาตั้งแต่ระยะแรกที่สื่ออันเป็นคาทิกซ์และหูกิพย์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้ชม การวิจัยเกี่ยวกับผลของการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองและประสิทธิภาพในการสร้างประชาคมของสื่อโทรทัศน์ทำให้เกิดความเชื่อว่า สื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิด และจิตใจของผู้ชม อีกทั้งยังมีความสามารถในการโน้มน้าวใจให้เกิดพฤติกรรมคล้อยตาม เช่น การลงคะแนนเลือกตั้ง หรือการซื้อสินค้าตามที่เห็นในโฆษณาทางโทรทัศน์ ซึ่งได้สร้างความวิตกกังวลเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของสื่อโทรทัศน์ หรือการมีอิทธิพลในด้านการเลียนแบบพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

ข้อดีของสื่อโทรทัศน์

วสันต์ อดิศักดิ์ (2533) ได้กล่าวถึงข้อดีของโทรทัศน์หลายประการดังนี้

1. เป็นสื่อมวลชนที่รวมเอาสื่อชนิดอื่นๆ ไว้ในตัวเองได้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง จึงทำให้มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
2. ภาพและเสียงที่แสดงออกมา สามารถรับรู้ และสนใจในการติดตามของผู้ชมได้เป็นอย่างดี
3. ความสามารถทางเทคนิคในการทำ ภาพพิเศษต่าง ๆ (Special effects) ย่อมช่วยให้การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น

4. การเสนอทางโทรทัศน์ทำได้หลายรูปแบบที่เหมาะสมกับสารนั้น และกลุ่มผู้ชม
5. โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อจิตใจผู้คนสูง ไม่ว่าจะเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจเป็นสื่อที่จะทำให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามได้ง่าย
6. ผู้ชมสามารถรับรายการโทรทัศน์ได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการออกอากาศ การส่งไปตามสายเคเบิล การยืมเทปโทรทัศน์มาชมเอง ฯลฯ ทำให้ผู้ชมมีทางเลือกได้ตามความเหมาะสมของแต่ละคน

ข้อจำกัดของสื่อโทรทัศน์

ณรงค์ สมพงษ์ (2530) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของโทรทัศน์ได้ดังนี้

1. ต้องใช้ทุนในการจัดทำ รายการสูงมาก และต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน
2. อุปกรณ์ที่ใช้มีราคาสูงและต้องอาศัยการบำรุงรักษาทางเทคนิคที่ดี
3. เนื่องจากเครื่องรับโทรทัศน์ต้องใช้ไฟฟ้า ดังนั้น ผู้รับจะต้องอยู่ในเขตที่มีไฟฟ้าจึงจะสามารถรับได้
4. ผู้ชมไม่สามารถให้ปฏิกิริยาย้อนกลับ (feed back) ได้ทันที ผู้จัดไม่สามารถสังเกตปฏิกิริยาของผู้ชมที่อยู่ทางบ้านว่ารู้สึกอย่างไร
5. ผู้ชมจำเป็นต้องปรับตัวเข้าหารายการที่จะรับ ผู้จัดรายการไม่สามารถปรับตัวเข้าหาผู้ชมได้
6. การแพร่ภาพทางโทรทัศน์ ผู้ชมส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการดูรายการโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงมากกว่าดูเพื่อการศึกษา ดังนั้นหากมีวัตถุประสงค์ในการจัดรายการเพื่อการศึกษาแล้ว จะมีกลุ่มผู้ดูเฉพาะซึ่งมีปริมาณไม่มากนัก

สื่อกิจกรรม

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้กล่าวถึง สื่อกิจกรรม (Event media) เป็นการประชาสัมพันธ์โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตัวอย่างสื่อกิจกรรมมีดังนี้

การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special events) การจัดกิจกรรมพิเศษเป็นรูปแบบของการประชาสัมพันธ์ที่สามารถดึงดูดคนเข้ามามีส่วนร่วมได้ เราสามารถที่จะวัดผลได้ทันทีว่ามีที่สนใจในกิจกรรมมากเท่าใด การจัดกิจกรรมพิเศษมีหลายประเภท ดังนี้

1. การจัดประกวด
2. การแข่งขัน
3. การเป็นสปอนเซอร์กิจกรรมพิเศษ
4. การจัดรายการบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดละคร การจัดดนตรี การจัดการแสดง ภายนอก การจัดแสดงการเดินรณรงค์ ฯลฯ
5. การจัดให้รางวัลพนักงาน
6. การจัดกิจกรรมกีฬาภายใน
7. การจัดงานวันฉลองต่าง ๆ เช่น ฉลองครบรอบปี ฉลองรางวัล ฉลองยอดขาย เป็นต้น

การจัดกิจกรรมพิเศษนั้นถือได้ว่าเป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ที่กำลังเจริญเติบโต มีผู้นิยมใช้กันมาก เพราะการจัดกิจกรรมพิเศษนั้นเปิดโอกาสให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ได้ทั้งก่อนการจัด ขณะที่ยังจัด (การถ่ายทอดสด) และหลังจากที่จัดเสร็จแล้ว เป็นการลงทุนสร้างเหตุการณ์ที่เป็นข่าวที่จะได้รับการเผยแพร่โดยสื่อมวลชน โดยไม่ต้องใช้งบประมาณสูงนัก ถ้าหากเรามีความคิดสร้างสรรค์ดี ๆ ทำกิจกรรมให้น่าสนใจ และมีค่าควรแก่การเป็นข่าว

การฝึกอบรม

วาสนา สิงห์โกวิท (2528) ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่า เป็นการเรียนต่อเนื่องชนิดหนึ่ง เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพการทำงาน ให้ดีขึ้น วัตถุประสงค์หลักของการฝึกอบรมทั่วๆ ไป มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาบุคคล ในด้านความรู้ความชำนาญ(ทักษะ) ทักษะคติและพฤติกรรม

ทองฟู ชินะโชติ (2531) ให้ความหมายไว้ว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากรเป็นการเพิ่มพูนความถนัด (Skills) ความรู้ (Knowledge) ทักษะคติ (Attitude) ความเข้าใจ (Understanding) พัฒนานิสัยการทำงาน ให้ถูกต้องเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน และเป็นกระบวนการที่มีระเบียบและรายงานเพื่อเพิ่มพูนและก่อให้เกิดผลสำเร็จขององค์กร

สมคิด บางโม (2553) ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเฉพาะด้านของบุคคลโดยเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (Skill) และทักษะคติ (Attitude) อันจะนำไปสู่การยกระดับมาตรฐานการทำงานให้สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและองค์การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคคล

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมให้ความรู้ เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเพิ่มความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมซึ่งมีระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ก็ขึ้นอยู่กับเรื่องและวัตถุประสงค์ของการอบรมนั้น ๆ การฝึกอบรมก็มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้เรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อันทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

สื่อพื้นบ้าน

ความหมายของสื่อพื้นบ้าน

ทวี นาคบุตร (2531) ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อพื้นบ้าน (Folk Media) ว่าหมายถึง สื่อพื้นบ้าน หมายถึง ลิเก เพลงฉ่อย หนังตะลุง หรือลำตัด ฯลฯ หากแต่จะเป็นการแสดงอะไร แบบไหนก็ได้ที่คิดค้นแสดงดำเนินการโดยชาวบ้าน คนที่อยู่ในพื้นที่คนที่อยู่กับปัญหาหรือผู้ที่อยู่กับ

ชาวบ้านเข้าใจปัญหาของชาวบ้าน ส่วนรูปแบบของการแสดงนั้นอาจเป็นลิเก หมอลำ ลำตัด หุ่น กระบอกร หรือหนังตะลุง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533ก) ได้ให้ความหมายของสื่อ “สื่อพื้นบ้าน” หมายถึง รูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือบุคคลกับกลุ่มคนที่ได้ประพฤติดิปฏิบัติต่อกันมาจนเกิดความเคยชินเป็นประเพณี ครอบคลุมถึงประเพณีเรื่องภาษาท่าทางการแต่งกาย เครื่องใช้ ที่ประชาชนในสังคมหนึ่งกำหนดความหมายที่แน่นอนเอาไว้ให้เป็นที่ยอมรับตรงกัน ดังนั้นสื่อพื้นบ้านจึงมีอีกชื่อหนึ่งว่าสื่อประเพณี ตัวอย่างของสื่อได้แก่ เพลงพื้นบ้านละครพื้นบ้าน และการละเล่นที่เปิดโอกาสให้มีการสนทนาวิสาสะตลอดจนประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยให้เกิดการสื่อสาร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533ก) ยังได้กล่าวถึงความหมายของสื่อพื้นบ้านอีกว่า สื่อพื้นบ้าน (Folk Media) มิได้หมายถึงเฉพาะ “สื่อบันเทิง” (Entertainment Media) เช่นละคร หนัง ตะลุง หุ่นหรือเพลงพื้นบ้านเท่านั้น แต่ก็มี ความหมาย รวมถึงกีฬาพื้นบ้านกิจกรรมที่เกิดจากพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การฟังเทศน์ การทำบุญที่วัด พิธีแห่นางแมวขอฝนการทอดกฐินและผ้าป่าด้วยบางคนแยกเรียกสื่อพื้นบ้านประเภทนี้ว่า “สื่อประเพณี” (Cultural Media) ลักษณะของสื่อพื้นบ้านของแต่ละสังคมมีความแตกต่าง และหลากหลายกันจึงค่อนข้างยากที่จะให้คำจำกัดความที่ชัดเจน สื่อพื้นบ้านมักจะเป็นการปฏิบัติที่สืบทอดกันมาช้านานจนยากจะสืบเสาะหาต้นกำเนิดของผู้คิดค้น ดังนั้น สื่อพื้นบ้านมักไม่มีสิทธิต้นแบบ (Copy Rights) นอกจากนี้สื่อพื้นบ้านอาจมีความหมายถึง บุคคล ภาษา ท่าทาง การแต่งกาย เครื่องใช้ที่ประชาชนในชุมชนนั้นกำหนดให้ความหมายที่แน่นอน และมีความเข้าใจตรงกัน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2535) ได้ให้นิยามของสื่อพื้นบ้านว่า หมายถึง รูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคลหรือบุคคลกับกลุ่มคนที่ได้ประพฤติดิปฏิบัติต่อกันมาจนเกิดเป็นความเคยชิน เรามักจะรู้จักในลักษณะของการละเล่นพื้นเมือง กิจกรรมทางประเพณีศาสนา เช่น การทอดกฐิน ผ้าป่า และการละเล่นพื้นเมือง เช่น หมอลำ หนังตะลุง ลิเก ซึ่งเป็นที่รู้จักทุกภาค สื่อเหล่านี้ทำหน้าที่ให้ความบันเทิง โดยสามารถสอดแทรกข่าวสารและเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนได้

กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อพื้นบ้านดังนี้

สื่อพื้นบ้าน หมายถึง สื่อที่อาจเป็นบุคคล คณะบุคคล ตลอดจนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการแสดง กิจกรรม และวัฒนธรรมการดำรงอยู่ทุกประเภท โดยเป็นสื่อที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นและยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมาแต่โบราณกาล อาทิ ระบาย ละคร การละเล่น กีฬา ตลอดจนประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ

สรุปความหมายของสื่อพื้นบ้านได้ว่า สื่อพื้นบ้าน หมายถึงรูปแบบของกิจกรรมการสื่อสารระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือ บุคคลกับกลุ่มคน กลุ่มคนกับกลุ่มคน เป็นกิจกรรมหรือการแสดงรวมทั้งภาษา ท่าทาง การแต่งกาย การละเล่น พิธีกรรม ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเกิดความเคยชินถือเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมของกลุ่มในสังคมนั้น

ความเป็นมาของสื่อพื้นบ้าน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2533ก) ได้อธิบายที่มาของสื่อพื้นบ้านไว้ว่า การก่อกำเนิดของสื่อพื้นบ้านแต่ละประเภทมักมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานและได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมเรื่อยมา บางชนิดก็มีการสูญหายไปแล้วบางประเภทก็เกือบสูญหายต่อมาได้มีการอนุรักษ์ส่งเสริมกลับสู่ความนิยมได้อีก เช่น หมอลำ ลำตัด หนังตะลุง เป็นต้น ที่มาของสื่อพื้นบ้านมักเกิดจาก 3 หลักการใหญ่ ๆ คือ

1. สภาพสังคม เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ย่อมต้องการแสวงหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อการพักผ่อนร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะความบันเทิงที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการมาก การแสดงออกที่เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือหมู่พวกคือ การแสดงที่สอดคล้องกับสภาพของสังคม ทั้งด้านภาษาและเนื้อเรื่อง เช่น ในสังคมเกษตรกรรมจะมีการร้องการละเล่นที่เกี่ยวกับการเกษตร เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงบอกของภาคใต้ก็เป็นการร้องเพลงพื้นบ้าน เพื่อเป็นการบอกกล่าวป่าวร้องให้ชาวบ้านได้ทราบถึงวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ งานแต่ง งานประจำปี

2. ความเชื่อ ชาวบ้านที่มีความเชื่อในลัทธิภูตผีวิญญาณ เชื่อว่าสิ่งเหล่านี้สามารถบันดาลให้ตนและครอบครัวปลอดภัย มีความเจริญรุ่งเรือง เช่น เพลงโคราช การแสดงละครหรือรำแก้บน การทำขวัญนาค หรือบายศรีสู่ขวัญ การแห่นางแมวเพื่อขอฝน เป็นต้น

3. ความศรัทธาในศาสนาตามหลักปรัชญาทางพุทธศาสนาแบ่งอธิบายต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง ประชาชนจึงมีความเลื่อมใสศรัทธา ความศรัทธาจึงมีผลทางเผยแพร่ต่อไป เช่น การได้ฟังพุทธประวัติบางตอนถือว่าจะได้านิสงส์แรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟังเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดกหรือในชนบทเมื่อถึงฤดูเข้าพรรษา ชาวบ้านมักนิยมสวดสรภัญญะด้วยส้อมเสียงที่ไพเราะ

แต่ในปัจจุบันสภาพของสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิต การทำงานเพื่อบริโภคกันเอง ในครอบครัวหรือแลกเปลี่ยนกันเองในชุมชนหรือต่างชุมชนโดยไม่ต้องใช้เงินตราในลักษณะ “การทำมาหากิน” มาเป็นการผลิตหรือการกระทำเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราในลักษณะของธุรกิจหรือที่เรียกว่า “การทำมาค้าขาย” ดังนั้นการผลิตสื่อบ้านในปัจจุบันจึงมุ่งเน้นเพื่อการแสวงหารายได้หรือเรียกว่าเป็นการผลิตเพื่อเป็นอาชีพ

ประเภทของสื่อบ้าน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2533 ก) ได้แบ่งสื่อบ้านไทยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. สื่อบันเทิง ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน (Folk Song) ละครพื้นบ้าน (Play or drama) การละเล่น (Game) และกีฬา (Sport)
2. สื่อประเพณีและศาสนา เช่น การบวช กฐิน ลอยกระทง เทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

ลักษณะของสื่อบ้าน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2535) ได้กล่าวถึงลักษณะของสื่อบ้าน ไว้ว่า สื่อบ้านมีคุณลักษณะเฉพาะหลายประการที่มีความโดดเด่นในด้านของการนำมาใช้ เป็นตัวอย่างหรือเทคนิควิธีการถ่ายทอดความคิดและบริการข่าวสารข้อมูล และลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ของสื่อบ้าน 2 ประการคือ

1. สื่อบ้านเป็นเรื่องที่เกิดในชุมชนและวิถีชีวิตของชาวบ้านอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้สื่อบ้านจึงสามารถสื่อสารเรื่องราว และถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ได้สะดวกโดยไม่มีข้อจำกัดในด้าน

วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อพื้นบ้านของท้องถิ่นโดยอ้อมใช้ภาษา ถ้อยคำ สำเนียง อย่างชาวบ้านในท้องถิ่น

2. สื่อพื้นบ้านเป็นการแสดงที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นชีวิตจิตใจของคนไทย ที่รักความสนุกสนานจะได้เห็นได้ว่าชาวบ้านได้ให้ความสนใจกับสื่อพื้นบ้านอยู่แล้วไม่ปฏิเสธที่จะดึงดูดความสนใจของคนทั่วไป สื่อพื้นบ้านจึงได้รับการยอมรับจากบุคคลหลายกลุ่มอายุ เนื่องจากการปรับตัวให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเหตุการณ์

ประโยชน์ของสื่อพื้นบ้าน

อเนก นาวิกมูล (2530) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อพื้นบ้าน ไว้ดังนี้

1. ช่วยในการกระจายข่าวสารแก่ชุมชน
2. ช่วยในการให้การศึกษาทั่วไปแก่สังคม
3. ช่วยในการให้ความบันเทิงแก่สังคม
4. ช่วยทำให้คนมีกิจกรรมร่วมกัน
5. ช่วยรักษาปทัสถานของสังคม

พิชญา อนันตวงศ์ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพิธีบวชป่าไว้ดังนี้

พิธีบวชป่า เป็นความเชื่อและพิธีกรรมตามแนวพุทธศาสนามาประยุกต์กับแนวการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้พื้นฐานความเชื่อที่ว่า งดเว้นจากการทำชั่วและการเบียดเบียนธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ป่าที่มีการบวชป่าได้รับการคุ้มครองดูแลจากชุมชนกลายเป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่ห้ามมิให้ผู้ใดเข้าไปตัดไม้หรือทำไม้ดีไม่งามในพื้นที่ป่านั้น ขั้นตอนและวิธีการบวชป่าไม่มีเกณฑ์ตายตัวนิยมทำกันเหมือนงานบุญทั่วไปโดยชาวบ้านจะใช้สายสิญจน์ล้อมอาณาบริเวณที่จะบวชต้นไม้แล้วนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อชาวบ้านและต้นไม้ที่จะทำพิธี ชาวบ้านจะช่วยกันนำจิ้วที่เตรียมไว้ไปห่มให้กับต้นไม้เป็นอันเสร็จพิธี ทั้งนี้การคัดเลือกต้นไม้ที่จะบวชนั้นจะเลือก

ต้นไม้ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ โดยเฉพาะคนและสัตว์ นอกจากนั้นยังคงคัดเลือกต้นไม้ใหญ่ที่เป็นแม่พันธุ์หรือพญาไม้ซึ่งเป็นไม้ท้องถิ่นที่มีความแข็งแรงเหมาะสมกับพื้นที่ และแพร่พันธุ์ได้เองตามธรรมชาติ รวมทั้งต้นไม้ที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ หลากหลายพันธุ์เพื่อรักษาป่าให้คงความหลากหลายของระบบนิเวศน์

กรมการศาสนา (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำไว้ดังนี้

พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ ชาวล้านนาแต่เดิมส่วนมากมีอาชีพทำการเกษตรกรรม ต้องอาศัยน้ำจากลำห้วย ลำธารลำคลองในการเกษตร บางปีฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลก็ทำให้ขาดแคลนน้ำ จึงเกิดความเชื่อว่ามีเทวดาอารักษ์บันดาลให้น้ำน้อยน้ำมากได้ และคิดว่าผู้กำอำนาจนั้นคือขุนน้ำต้นน้ำ ดังนั้นจึงมีการบวงสรวงขอให้ผีขุนน้ำตามความเชื่อนี้ได้ปล่อยน้ำให้อุดมสมบูรณ์เพียงพอที่จะเลี้ยงพืชพันธุ์ธัญญาหารให้ส่งออกขายได้ตลอดปี ความหมายและความสำคัญ ผี หมายถึง วิญญาณหรือเทวดาที่ศักดิ์สิทธิ์ ขุน หมายถึง ความเป็นใหญ่ ประธานหรืออารักษ์ น้ำ ก็คือห้วย แม่น้ำ ลำคลอง เหมือง ฝ่ายผีขุนน้ำ คือผีที่รักษาต้นน้ำลำธาร น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการทำการเกษตรเป็นอย่างมาก ถ้าปีไหนมีน้ำไหลจากขุนน้ำมากเกินไปจะเกิดน้ำท่วมไร่นา ถ้าปีไหนมีน้ำน้อยข้าวกล้าในนาตายเพราะขาดน้ำ คนล้านนาแต่ก่อนเชื่อว่าเหตุที่จะทำให้ให้น้ำน้อยหรือน้ำมากอยู่ที่ผีขุนน้ำ ถ้าปีไหนมีการเลี้ยงผีลี้ถูกปีนั้นจะมีน้ำพอดีในการเพาะปลูก จึงมีพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ แต่เดิมเมื่อต้นฤดูทำนามาถึง คือ เดือน 9 เหนือ (เดือนมิถุนายน) จะมีการเลี้ยงผีขุนน้ำ ที่บริเวณต้นน้ำของแม่น้ำแต่ละสาย เช่น จังหวัดเชียงใหม่จะเลี้ยงที่ต้นแม่น้ำปิง ที่ดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว ต่อมาชาวไร่ชาวนาจะเลี้ยงผีขุนน้ำที่บริเวณหัวฝายของแต่ละฝาย ปัจจุบันชาวนาไม่ได้ทำฝายกั้นน้ำอย่างแต่ก่อน การทำไร่ทำนาส่วนใหญ่ใช้น้ำตามระบบชลประทาน การเลี้ยงผีขุนน้ำจึงค่อย ๆ หายไป

สุรินทร์ อ้นพรม (2543) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพิธีดงแข่งไว้ว่า

พิธีดงแข่ง เป็นพิธีกรรมที่มีความสำคัญมากที่ชาวเขาเผ่าม้งได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ในการดูแลรักษาป่า กล่าวคือ ในการตั้งหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้งจะพิจารณาถึงความเหมาะสมของที่ตั้ง โดยที่ตั้งของหมู่บ้านควรมีภูเขาโอบรอบทั้งด้านบนและด้านล่าง ด้ายซ้ายและด้านขวาและพิจารณาถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ดิน และน้ำ หลังจากคัดเลือกพื้นที่ได้แล้วชาวเขาเผ่าม้งจะกำหนดพื้นที่ “ป่าดงแข่ง” ของหมู่บ้านขึ้นส่วนใหญ่เป็นป่าต้นน้ำ หลังจากนั้นชาวบ้านจะกำหนดต้นไม้ที่มีลักษณะเด่นและดีที่สุดในพื้นที่เป็นต้นดงแข่ง และทำพิธีกรรมเพื่อขอขอบคุณและบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ปกป้องคุ้มครองครอบครัวและชุมชน ซึ่งชาวบ้านถือว่าป่าดงแข่งเป็นเขตพื้นที่

ศักดิ์สิทธิ์เพราะเป็นที่อยู่ของเทพ ห้ามมิให้บุกรุก ทำลายป่า หรือต้นไม้ และห้ามเข้าไปล่าสัตว์โดยเด็ดขาด

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความหมายของการอนุรักษ์

มีนักวิชาการหลายท่านได้สรุปความหมาย และคำนิยามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไว้ดังต่อไปนี้

กรมป่าไม้ (2530) และได้กล่าวถึง ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural resource conservation) ไว้คล้ายคลึงกัน คือ เป็นการใช้หรือการนำ เอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ อย่างชาญฉลาด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติมากที่สุด ใช้ได้ยาวนานที่สุด โดยมีการสูญเสียของทรัพยากรน้อยที่สุด

อุทิศ กุญอินทร์ (2537) ให้ความหมายของการอนุรักษ์ คือ การใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด โดยเฉพาะทรัพยากรที่ทดแทนตัวมันเองได้ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า ที่ดิน น้ำ และบรรยากาศ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้หากมีการใช้ที่ดีและเหมาะสมก็จะคงสภาพที่มั่นคง และไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อมนุษย์ในอนาคต

นิวัติ เรืองพานิช (2542) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ว่า หมายถึง การรู้จักใช้ ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดให้เป็นประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรโดยทั่วถึงกันด้วย ฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่ ต้องนำ ทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ (time and space) อีกด้วย

เกษม จันทรแก้ว (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การอนุรักษ์ หมายถึงการใช้ อย่าง สมเหตุสมผล เพื่อการมีใช้ตลอดไป” เป็นคำนิยามง่ายๆ แต่เป็นการเน้น “การใช้” ทรัพยากรเป็น พื้นฐาน อีกทั้งมีแนวทางการใช้ตลอดไปซึ่งก็หมายถึงว่า จะใช้ทรัพยากรอย่างไรจึงจะทำให้ ทรัพยากรเป็นต้นทุน (stock) ที่สามารถใช้ตลอดไปได้ อย่งไรก็ตาม “การใช้” มิได้หมายถึงเฉพาะ การนำมาบริโภค ดื่ม กิน หรือสัมผัสเท่านั้น แต่หมายรวมถึง การเก็บเอาไว้เฉยๆ ฟื้นฟู หรือพัฒนา

สิ่งอื่นให้ดีขึ้นได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้นั้นอาจต้องดำเนินการเก็บรักษา หรือซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน หรือการแบ่งเขตที่จะสงวนไว้ก็ได้

ดังนั้น การอนุรักษ์ในยุคแรกๆ นั้นเป็นการสงวนกับการใช้ทรัพยากรอย่างมิให้มีการสูญเสีย ต่อมาได้มีการพัฒนาหาทางเพิ่มทรัพยากรที่มีน้อยหรือถูกใช้ไปมาก ให้อยู่ในสถานะที่จะมีใช้ตลอดไป ทั้งนี้โดยเหตุผลว่า ในยุคแรกๆ ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ มีมาก จึงมิได้พิจารณาหลักการประเด็นนี้ ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยและผิดหลักการ จนทำให้ทรัพยากรบางประเภทลดน้อยถอยลง จึงน่าจะมีการฟื้นฟู และหาทางเพิ่มให้มากเสียก่อนแล้วจึงค่อยนำไปใช้ เพราะฉะนั้นหลักการประเด็นนี้จึงเกิดขึ้น คือ การหาทางเพิ่มพูนทรัพยากรให้มากก่อนที่จะนำไปใช้ในอนาคต และถ้ามีทรัพยากรอยู่แล้วก็ต้องหาทางให้มีใช้ตลอดไปเช่นกัน (to increase and sustain the supply) ซึ่งความหมายทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกใช้ไปแล้วต้องทำให้มีมากขึ้น และในทำนองเดียวกันต้องให้มีใช้ตลอดไป

หลักการอนุรักษ์

เกษม จันทรแก้ว (2553) ได้อธิบายถึงหลักการอนุรักษ์ไว้ ดังนี้

1. การใช้แบบยั่งยืน ทรัพยากรทุกประเภททุกกลุ่มต้องมีแผนการใช้แบบยั่งยืน (sustainable utilization) ซึ่งต้องมีการวางแผนใช้ตามสมบัติเฉพาะตัวของทรัพยากร พร้อมทั้งมีการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่จะใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมกับชนิดของทรัพยากร ปริมาณการเก็บเกี่ยวเพื่อการใช้ช่วงเวลาที่น่ามาใช้และจำกัดของเสียและมลพิษให้หมดไป หรือเหลือน้อยจนไม่มีพิษภัย
2. การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติเมื่อมีการใช้แล้วอาจเกิดความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม เพราะใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม เก็บเกี่ยวมากเกินไปเกินความสามารถของระบบ มีสารพิษเกิดขึ้น เก็บเกี่ยวกันบ่อยเกินไป และไม่ถูกต้องตามกาลเวลา จำเป็นต้องทำการฟื้นฟูให้ดีขึ้นเสียก่อน จนทรัพยากรสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ตั้งตัวได้ จึงสามารถนำมาใช้ได้ ในโอกาสต่อไป อาจใช้เวลาในการฟื้นฟู การกำจัด การบำบัด หรือการทดแทน เป็นปี ๆ

3. การสว่นของหายาก ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างมีการใช้มากเกินไป หรือมีการแปรสภาพเป็นสิ่งอื่นอาจทำให้เกิดการสูญพันธุ์ จำเป็นต้องสว่นหรือเก็บไว้ เพื่อเป็นแม่พันธุ์หรือเป็นแหล่งในการผลิตให้มากขึ้น จนแน่ใจว่าได้ผลผลิตปริมาณมากพอแล้ว จึงนำมาใช้ประโยชน์ได้

หลักการอนุรักษ์ทั้ง 3 หลักการมีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน กล่าวคือ ต้องใช้ร่วมกันตั้งแต่การใช้ทรัพยากรต้องพิจารณาให้ดีกว่า จะมีทรัพยากรใช้ตลอดไปหรือไม่ ถ้าใช้แล้วทรัพยากรใดที่มีความเสื่อมโทรมเกิดขึ้น หรือถ้าสิ่งใดใช้มากเกินไปจำเป็นต้องมีการสว่นหรือเก็บรักษาเอาไว้ จะเห็นได้ว่าขั้นตอนของทั้ง 3 หลักการจะผสมผสานกันเสมอ

วิธีการอนุรักษ์

เกษม จันทรแก้ว (2553) สรุปวิธีการอนุรักษ์ไว้ 8 วิธี คือ การใช้อย่างยั่งยืน การเก็บกัก การรักษาและซ่อมแซม การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสว่นและการแบ่งเขต ทั้ง 8 วิธีนี้ ต้องสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง มีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้ หมายถึงการใช้หลายรูปแบบ เช่น บริโภคโดยตรง เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส การให้ความสะดวก และปลอดภัย รวมไปถึงพลังงาน เหล่านี้ต้องเป็นเรื่องการใช้อย่างแบบยั่งยืน

2. การเก็บกัก หมายถึง การเก็บกักหรือรวบรวมทรัพยากรที่มีแนวโน้มขาดแคลนในบางเวลา หรือคาดว่าจะอาจเกิดวิกฤตขึ้น บางครั้งต้องเก็บรักษาเอาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในปริมาณที่สามารถควบคุมได้

3. การรักษาและซ่อมแซม หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรที่ขาดไป การไม่ทำงานตามพฤติกรรมจนเกิดความเสื่อมโทรม เกิดปัญหาเป็นจุดหรือพื้นที่เล็กๆ สามารถดำเนินการฟื้นฟูซ่อมแซมให้คืนสภาพเดิมได้ อาจใช้เทคโนโลยีช่วยจนสามารถนำมาใช้ได้

4. การฟื้นฟู หมายถึง การดำเนินการใดๆ ต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ให้สิ่งเหล่านั้นเป็นปกติ สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป ซึ่งการฟื้นฟูต้องใช้เวลาและเทคโนโลยีเข้าช่วยด้วยเสมอ

5. การพัฒนา หมายถึง การทำสิ่งที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น การที่ต้องพัฒนาเพราะต้องการเร่งหรือเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลผลิตที่ดีขึ้น การพัฒนาที่ถูกต้องขึ้น ต้องใช้ทั้งความรู้ เทคโนโลยี และการวางแผนที่ดี

6. การป้องกัน หมายถึง การป้องกันความเสียหายหรือสิ่งร้ายแรงที่อาจเกิดขึ้น ไม่ให้ลุกลามไปมากกว่านี้ รวมทั้งการป้องกันสิ่งที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นด้วย การป้องกันต้องใช้ทั้งเทคโนโลยีและการวางแผน

7. การสงวน หมายถึง การเก็บไว้โดยไม่แตะต้องหรือห้ามนำไปใช้ด้วยวิธีใดๆ ก็ตาม การสงวนอาจกำหนดเวลาที่เก็บไว้โดยไม่ให้แตะต้องตามเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้

8. การแบ่งเขต หมายถึง ทำการแบ่งเขต หรือแบ่งกลุ่มหรือประเภท ตามสมบัติของทรัพยากร สาเหตุสำคัญ เพราะการให้ความรู้หรือกฎระเบียบที่นำมาใช้นั้น ไม่ได้ผลหรือต้องการแบ่งเขตที่ชัดเจนเพื่อให้การอนุรักษ์ได้ผล เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมืองควบคุมมลพิษ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการแบ่งเขตต้องมีการสร้างมาตรการกำกับด้วยมิฉะนั้นอาจไม่บังเกิดผล

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

อุทัย หิรัญโต (2519) กล่าวว่า ความคิดเห็นของคนเรามีหลายระดับคือ อย่างผิวเผิน อย่างลึกซึ้งสำหรับความคิดเห็นที่เป็นเจตคติ (attitude) นั้น เป็นความคิดเห็นอย่างลึกซึ้งและติดตัวไปเป็นเวลานาน เป็นความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป ไม่เฉพาะอย่าง ซึ่งปีประจำตัวของบุคคลทุกคน ส่วนความคิดเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความคิดเห็นเฉพาะอย่างและมีอยู่เป็นระยะเวลาสั้น เรียกว่า opinion

สุชา จันทร์อม (2524) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนกับทัศนคติ คนเราจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

สุโท เจริญสุข (2525) กล่าวถึงความคิดเห็นว่า เป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลทำให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบหรือเฉย ๆ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527) กล่าวว่า ความคิดเห็น (opinion) เป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับเจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล ซึ่งความคิดเห็นไม่เหมือนกับเจตคติตรงที่ไม่จำเป็นที่จะต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์หรือแม้กระทั่งการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองหรือไม่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นเพียงคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมาและถ้ามีคนไม่เห็นด้วย บุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้

โสภา ชูพิกุลชัย (2528) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็นหมายถึง บางอย่างซึ่งเป็นความคาดหวังหรือการคาดคะเนไม่ได้เพียงความชอบเท่านั้น ความคิดเห็นนี้สามารถนำมาใช้ในรูปแบบคำพูดได้ อย่างไรก็ตามคำพูดที่ออกมานี้อาจไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นจริง ๆ ก็ได้

จากความหมายข้างต้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า “ความคิดเห็น” หมายถึงการแสดงออกด้านความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ซึ่งความคิดเห็นนั้นอาจเป็นไปในทางเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อสิ่งนั้น ๆ หรือเรื่องนั้น ๆ ก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาเรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้มีการศึกษาไว้หลายเรื่อง ได้แก่ งานวิจัยเกี่ยวกับ สื่อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับ สื่อ

พิมพรรณ เพิ่มพูนศักดิ์ (2537) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของจุลสารสำหรับชาวชนบทตามความคิดเห็นของผู้มารับบริการจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 36-45 ปีขึ้นไปมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -7 ขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความต้องการ และสนใจในการอ่าน จุลสารด้านเนื้อหาสาระเพื่อ นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และ ชอบจุลสารที่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่ายสีเหมือนธรรมชาติ ลักษณะตัวอักษรพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิก ขนาด 16 พอยท์ตัวหนา ตรง ตัวอักษรสีดำ การจัดวางรูปเล่มเป็นลักษณะแนวดิ่ง และขนาดรูปเล่ม $7\frac{1}{2} \times 10\frac{1}{2}$ (แปดหน้ายกธรรมดา)

อเนกพล เกื้อมา (2537) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้สื่อพื้นบ้านทางภาคใต้ “หนังตะลุง” ต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนด้วยวิธีปกติกับการสอนด้วยหนังตะลุง ต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมเรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต” และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนด้วยหนังตะลุง เมื่อสอนจบแล้วให้นักเรียนทำแบบวัดทัศนคติเชิงจริยธรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการสอนด้วยหนังตะลุง แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาเปรียบเทียบโดยใช้ t-test พบว่า การสอนด้วยวิธีปกติกับการสอนด้วยหนังตะลุงต่อทัศนคติเชิงจริยธรรม เรื่อง “ความซื่อสัตย์สุจริต” ของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และนักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการเอาหนังตะลุงมาใช้เป็นสื่อในการสอนวิชาจริยศึกษา

จ่านง กงฤทธิ์ (2542) ศึกษา การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เปิดรับรายการโทรทัศน์ในระดับปานกลาง รายได้ และวุฒิการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ แต่ อายุ และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่สัมพันธ์กับการเปิดรับรายการโทรทัศน์ ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการเปิดรับรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับดิน น้ำ ป่าไม้ มาก และบางเรื่องตรงกับสภาพปัญหาในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในเรื่อง หลุมดินถูกชะล้างพังทลาย ขาดน้ำทำการเกษตร และป่าไม้ถูกทำลายและเสนอแนะให้มีรายการโทรทัศน์เน้นเรื่องปัญหา ดิน น้ำ ป่าไม้ การกำจัดขยะมูลฝอย และกฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

รัตนภรณ์ นະขาว (2542) ศึกษาเรื่อง สภาพ ปัญหา และความต้องการ การใช้บริการของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า

1) ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนตัวติดต่อเข้าสถานบริการโดยติดต่อผ่านระบบ Windows 95 ช่วงเวลาที่ใช้บริการมากที่สุดคือ 21.01-24.00 น. โดยติดต่อเข้าสถานบริการมากกว่า 6 ครั้งต่อสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง ความพึงพอใจในการให้บริการของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระดับปานกลางถึงมาก ผู้ใช้บริการใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การค้นหาข้อมูลและเพิ่มข้อมูล

2) ปัญหาการใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ผู้ใช้บริการพบมากที่สุดคือ การสื่อสารที่ถูกลดความเร็วลง ไม่สามารถจัดส่งไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ได้ในขณะนั้น สถานีบริการให้บริการถ่ายโอนเพิ่มข้อมูลด้วยความเร็วต่ำ มีผู้ใช้บริการในระบบจำนวนมากทำให้ไม่สามารถติดต่อเข้าใช้บริการได้ใช้เวลานานในการค้นหาข้อมูลและเพิ่มข้อมูล และไม่พบกลุ่มข่าวที่ต้องการ

3) ผู้ใช้บริการต้องการให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีความรู้และสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้การใช้บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ การค้นหาข้อมูลและเพิ่มข้อมูล และบริการสื่อสารระบบออนไลน์ความต้องการด้านอื่น ๆ คือ ต้องการเพิ่มคู่สายเพื่อติดต่อเข้าสถานบริการ เพิ่มความเร็วในการค้นหาข้อมูลและเพิ่มข้อมูล

4) ข้าราชการและนิสิตมีสภาพ ปัญหา และความต้องการในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเดียวกัน

สรศักดิ์ สมเจษ (2542) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสาร การธรณี พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน การศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อ่านวารสารบ้างบางฉบับ และต้องการให้วารสารดำเนินการผลิตต่อไป บทความที่ต้องการคือ บทความประเภทนโยบายกรมทรัพยากรธรณี บทความวิชาการ บทความสำหรับผู้่านทั่วไป บทความกฎหมาย ข่าว-กิจกรรม ผู้อ่านมีความคิดว่าบทความวิชาการมีมาก และคิดว่าบทความนโยบายกรมทรัพยากรธรณี บทความกฎหมาย ข่าว-กิจกรรม และบทความสำหรับผู้่านทั่วไปมีน้อย สำหรับรูปเล่มที่ผู้อ่านต้องการควรมี $8\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$ นิ้ว ปกเป็นกระดาษอบมัน เนื้อหาพิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ต เย็บเล่มไสสันทากาว ภาพปกและภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา ภาพปกขนาดเต็มหนึ่งหน้า ภาพประกอบเป็นภาพถ่ายสีธรรมชาติ ภาพอยู่ด้านบนตัวอักษรอยู่ล่าง อักษรบรรยายภาพขนาด 16 พอยท์ อักษรหัวเรื่องเป็นทั้งแบบธรรมดาและประดิษฐ์ ขนาดตัวอักษรหัวเรื่อง 36 พอยท์ แบบอักษรเนื้อเรื่อง Angsana UPC และ Cordia UPC ขนาด 16 พอยท์ อักษรตัวหนาใช้นั้นตัวอักษร แบ่งการพิมพ์เป็น 2 คอลัมน์ เว้นที่ว่างแบ่งระหว่างคอลัมน์ ระหว่างย่อหน้า เว้นบรรทัด เว้นขอบหน้าพิมพ์ขอบบนเท่ากับขอบล่าง ขอบในมากกว่าขอบนอก

ธนาวลัย ตรีนุสนธิ์ (2543) ศึกษาเรื่อง ปัญหาและความต้องการทางด้านสื่อของเกษตรกร ในจังหวัดกระบี่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกปี 2542 มากที่สุดได้แก่ไม้ยืนต้น โดยส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตร 26 – 50 ไร่ ซึ่งเกษตรกรเป็นเจ้าของและมีรายได้อยู่ในช่วง 40,001 – 60,000 บาทต่อปี ความรู้ที่เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดมากที่สุด ได้แก่ เรื่องไม้ยืนต้น สื่อที่เกษตรกรได้รับในการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สื่อสิ่งพิมพ์ ภาพพลิก โปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่ สาริตประกอบ ทักษะศึกษาและดูงาน สำหรับแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับมาก ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและโทรทัศน์ สื่อที่เกษตรกรต้องการมากคือโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและป้ายประกาศ สาริตประกอบ ของจริง ทักษะศึกษาและดูงาน รูปแบบของสื่อที่นำความรู้มาถ่ายทอดแก่เกษตรกรนั้น

เกษตรกรให้ความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ควรใช้สื่อหลายอย่างประกอบกัน และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้นั้นมีความเหมาะสมกลมกลืนในระดับปานกลางประเภทของสื่อที่เกษตรกรประสบปัญหาในระดับปานกลางในการรับข่าวสารความรู้ ได้แก่ สไลด์, วีดิทัศน์, ภาพยนตร์, ทัศนศึกษาและดูงาน, ของจำลอง, เอกสารเผยแพร่, สื่อสิ่งพิมพ์, ภาพพลิก, ป้ายประกาศ, โปสเตอร์และหอกระจายข่าว สำหรับข้อเสนอแนะในการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีของเกษตรกรนั้น สำหรับสื่อบุคคลเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมออกเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้มากกว่านี้เพื่อจะได้มีโอกาสสอบถามเมื่อเกิดปัญหา ส่วนสื่อวิทยุกระจายเสียงเกษตรกรเสนอให้เพิ่มรายการวิทยุและสถานีวิทยุให้มากกว่านี้เพื่อความหลากหลาย สำหรับสื่อโทรทัศน์เกษตรกรเสนอให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีปรับปรุงการส่งสัญญาณออกอากาศให้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอท่าม่วง ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์นั้นเกษตรกรเห็นว่ามียู่เพียงพอแล้วในปัจจุบัน

สรเสรีญ เกริกอิทธิพล (2543) ศึกษาเรื่อง ลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในตามความคิดเห็นของพนักงานบริษัทไอที จำกัด (มหาชน) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่า 50 % ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ สังกัดส่วนงานด้านธุรกิจรายการ อายุงานไม่ถึง 2 ปี และเคยมีประสบการณ์กับหน่วยงานเอกชน ด้านลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์พบว่าพนักงานสนใจการวางรูปแบบลักษณะแนวดิ่ง พิมพ์แบบ 2 หน้า เย็บเล่ม ขนาดรูปเล่ม 5½" × 8" มีจำนวนหน้า 9-12 หน้า และมีระยะเวลาการผลิตเป็นรายสัปดาห์ (7 วัน) ด้านภาพประกอบเรื่องจะเป็นภาพผสมระหว่างภาพถ่ายจากของจริง ภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง ภาพแบบการ์ตูนผสมกัน และเป็นสีธรรมชาติ ส่วนลักษณะตัวอักษรจะเป็นแบบ AngsanaUPC สีดำ ขนาด 16 พอยท์ แบบลักษณะตัวตรง ผสมกันระหว่างตัวบางและตัวหนาและตัวเลขเป็นแบบอารบิก ด้านเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์จะสนใจเรื่องสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ของพนักงานมากที่สุด รองลงมาจะเป็นเรื่อง คำสั่งหรือประกาศของบริษัท ฯ และความคิดเห็นของพนักงาน

ปราณี กลุ่มคำ (2544) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของสื่อแผ่นพับที่ใช้เผยแพร่ความรู้เรื่องโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ ของศูนย์โรคหัวใจ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า รูปแบบของแผ่นพับประกอบด้วย ข้อความพาดหัว ข้อความรอง พาดหัวและข้อความที่เสนอรายละเอียด มีรูปแบบตัวอักษรแบบหัวกลม โดยส่วนใหญ่ข้อความพาดหัวมีขนาดตัวอักษร 36 พอยท์ ข้อความรองพาดหัวมีขนาดตัวอักษร 20 พอยท์ และข้อความที่เสนอรายละเอียดมีขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ ข้อความพาดหัวมีสีของตัวอักษรเป็นวรรณะร้อน ข้อความรองพาดหัวและข้อความที่เสนอรายละเอียด มีสีตัวอักษรเป็นวรรณะเย็น ภาพประกอบส่วนใหญ่มีลักษณะเป็น

ภาพวาดเหมือนจริง สีของภาพประกอบเป็นสีเหมือนจริง มีการจัดหน้าให้มีปกหน้าปกหลัง มีจำนวน 6 หน้า การจัดวางเนื้อหาให้จบลงในแต่ละหน้าของหัวข้อย่อย ลักษณะของเนื้อหาเป็นการเขียนแบบจูงใจ โดยมีวัตถุประสงค์ของแผ่นพับเพื่อเสนอหรือจูงใจ ในส่วนเนื้อหาของแผ่นพับด้านปัจจัยเสี่ยงที่เหมาะสมที่สุด คือ ระดับโคเลสเตอรอลสูง เนื้อหาการป้องกันที่เหมาะสมที่สุด คือ การหลีกเลี่ยงอาหารไขมันที่สูง เนื้อหาด้านอาการของโรคที่เหมาะสมที่สุดคือ อาการเจ็บหน้าอก และเนื้อหาด้านการรักษาที่เหมาะสมคือ การรักษาทางยา เมื่อเทียบผลจากแบบวิเคราะห์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน ที่แตกต่างกันคือ ภาพประกอบส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นภาพการ์ตูน

เชาวลิต สงวนศัพท์ (2546) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการกรมป่าไม้เกี่ยวกับการใช้สื่อด้านทรัพยากรป่าไม้ของกรมป่าไม้ โดย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้วิธีไคสแควร์ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ประชากรตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศชาย ร้อยละ 67.00 มีอายุเฉลี่ย 39.24 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.80 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 14,472.32 บาท ประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 14 ปี มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทเอกสารวิชาการมากที่สุดเฉลี่ยปีละ 22 ครั้ง และ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความสัมพันธ์อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการใช้สื่อด้านทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุ รายได้ และประสบการณ์ในการใช้สื่อ

ธงชัย พันธุ์แดง (2547) ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกษตรของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล พบว่า สภาพการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารการเกษตรของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ระหว่าง พ.ศ. 2542-2544 โดยวิธีการส่งเสริมการเกษตรทั้ง 3 วิธี วิธีเกษตรกรให้ความสนใจเป็นอันดับสูงสุด คือ จุดสาธิต โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นไปทางสาขาพืช แต่การขยายตัวของการจัดตั้งจุดสาธิตยังมีปริมาณน้อย อีกทั้งยังขาดวิทยากรประจำจุดสาธิตที่มีความสามารถในการถ่ายทอด เกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดนำความรู้ที่ได้ไปขยายผลในอัตราส่วนที่น้อย การฝึกอบรมพบว่า กิจกรรมการจัดการฝึกอบรมมีจำนวนครั้งของการจัดในระดับปานกลางถึงมาก แต่จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมต่อครั้งอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อย เนื้อหาที่ใช้ในการจัดฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความตรงในระดับปานกลาง สุดท้ายการให้บริการเอกสารสิ่งพิมพ์ พบว่า กิจกรรมการให้บริการเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่ในศูนย์ ปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและยังขาดอยู่หลายรายการ อีกทั้งเอกสารสิ่งพิมพ์ที่มีอยู่เป็นเอกสารเก่าเนื้อหาไม่ทันสมัย

สมพร คำหลวง (2548) ศึกษา อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้สมแทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุเฉลี่ย 34.11 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 47 คน ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทมากที่สุด จำนวน 43 คน และมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 7,476.94 บาท/เดือน สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นรับรู้มากที่สุดคือ สื่อโปสเตอร์ เพราะเห็นได้บ่อย มีขนาดใหญ่ เห็นชัดเจน สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นสนใจมากที่สุด คือ สื่อบุคคลในครอบครัว เพราะสามารถให้คำแนะนำ ชักชวน ชี้แนะให้เลือกบุคคลที่ลงสมัคร สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นประเมินผลมากที่สุดคือ สื่อบุคคลในครอบครัว เพราะเป็นคนใกล้ชิด สามารถพูดคุย ให้คำปรึกษาและแสดงความคิดเห็นได้ สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นตัดสินใจ คือ สื่อบุคคลในครอบครัว เพราะ ช่วยชี้แนะ ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน น่าเชื่อถือและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ลงมติเลือกใคร

กฤษณะ นุบผา (2549) ศึกษา ความคิดเห็นของการผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 8 จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมฯ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง ความถี่ของการฝึกอบรม และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาฯ ด้านการดำเนินการ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพรอง การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ด้านการจัดกิจกรรมฝึกอบรม และด้านการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพรอง ด้านการวิเคราะห์ตรวจสอบ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพรอง และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้

ผ่องพรรณ พักทอง (2549) ศึกษา อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง พบว่า สื่อประชาสัมพันธ์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยมีระดับตื่นตัวมากที่สุดเมื่อทราบข้อมูล คือ สื่อโทรทัศน์ ความถี่ในการรับสื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด 3-5 ครั้งต่อเดือน คือสื่อคู่มือการท่องเที่ยว ความสนใจในสื่อประชาสัมพันธ์ ของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบ เนื้อหา คือสื่อบุคคลประเภทเพื่อน/ญาติพี่น้อง และคู่มือการท่องเที่ยว สื่อประชาสัมพันธ์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยให้ความตั้งใจในการรับข้อมูล คือ สื่อบุคคลประเภทเพื่อน/ญาติพี่น้อง สื่อประชาสัมพันธ์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง คือ สื่อเว็บไซต์ การประเมินค่าทางเลือกของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่จะมาท่องเที่ยวสถานีเกษตรหลวงอ่างขางสื่อที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ สื่อบุคคลประเภทเพื่อนและ

ญาติพี่น้อง การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว สื่อที่มีอิทธิพลคือ สื่อบุคคลประเภทเพื่อนและญาติพี่น้อง และปัจจัยที่ช่วยในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวสถานียเกษตรหลวงอ่างขางมากที่สุด คือ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

พรพิมล เกลิมมีประเสริฐ (2550) ศึกษาเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ทำให้ประชาชนตำบลท่าขอนยางเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม : อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การศึกษา อิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์ ด้านวัฒนธรรมจะเห็นได้ว่า ประเพณีไหลเรือไฟ เป็นประเพณีดั้งเดิมที่ชาวญ้อให้ความสำคัญมาก ด้านภาษาและการแต่งกาย ชาวญ้อใช้ภาษาญ้อเป็นภาษาที่พูดกันในกลุ่มชนเนื่องจากคนส่วนใหญ่เป็นคนญ้อ การแต่งกายแต่งตามแบบทั่วไป คือ สวมกางเกง เสื้อตามแฟชั่น เพราะเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ด้านการเลือกรับสื่อวิทยุโทรทัศน์ ชาวญ้อมีการเลือกรับชมโทรทัศน์ช่อง 3 มากที่สุดเพราะ รับชมได้ชัดที่สุด รายการข่าวตอนเย็นจะเป็นรายการที่ชื่นชอบที่สุด เพราะส่วนใหญ่หลังเลิกงานถึงจะมีเวลารับชม ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่อุดมสมบูรณ์ อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ด้านอิทธิพลของสื่อบุคคล ผู้นำในกลุ่มชนมีการนำเทคโนโลยีบางอย่างเข้ามาภายในชุมชน เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียง

นันทกาญจน์ ชันตยานุกุลกิจ (2551) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้รับฟังที่มีต่อรายการวิทยุ “วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง” สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า กลุ่มผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.3 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จบการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ฟัง อยู่ในระดับความรู้ระดับมาก ส่วนใหญ่รับฟังรายการเป็นประจำทุกวันส่วนใหญ่ฟังรายการตั้งแต่ต้นจนจบรายการ มีการติดต่อกับทางรายการโดยวิธีการเขียนจดหมาย ส่วนใหญ่ติดต่อกับทางรายการในเรื่องความรู้ทางการเกษตร ได้รับคำตอบเป็นที่พอใจ ส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ในการรับฟังรายการ คือ เพื่อพัฒนาความรู้ในเรื่องการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับความรู้จากทางรายการรูปแบบของรายการ เนื้อหาของรายการ และประโยชน์ของรายการเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาเกี่ยวกับการรับฟังรายการอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ในเรื่องของความชัดเจนในการรับฟังรายการ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ การศึกษาระดับความรู้และพฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อรายการ “วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง” มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงแนวทางในการศึกษาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังงานวิจัยของพิมพรรณ เพิ่มพูนศักดิ์ พ.ศ. 2537 และ สรรเสริญ เกริกอิทธิพล พ.ศ. 2543 เป็นต้น และยังเป็นแนวทางในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังงานวิจัยของ จ่านง คงฤทธิ์ พ.ศ. 2542 งานวิจัยของ กฤษณะ บุปผา พ.ศ. 2549 และงานวิจัยของ นันทกาญจน์ ขันตยานุกุลกิจ พ.ศ. 2551 เป็นต้น โดยงานวิจัยในครั้งนี้ มีแนวทางในการวิจัยที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับงานวิจัยที่ได้ตรวจสอบเอกสารมา ในเรื่องลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์ ลักษณะของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และลักษณะของสื่อพื้นบ้าน ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่ศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 2.2 ดังนี้

ตารางที่ 2.2 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ทฤษฎีหรือแนวคิด	ตัวแปร
1.พิมพรรณ เพิ่มพูนศักดิ์	ศึกษาคุณลักษณะของจุด สาร ความคิดเห็นและ ความต้องการของผู้มา ใช้บริการ	1.สื่อสิ่งพิมพ์ 2.ลักษณะของจุดสาร 3.แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตสื่อสำหรับ ชนบท	ตัวแปรที่จะศึกษา ลักษณะของจุดสาร ได้แก่ รูปภาพประกอบ รูปแบบของตัวหนังสือ ขนาดของจุดสาร
2.อเนกพล เกื้อมา	ศึกษาประเด็น ความหมายของสื่อ พื้นบ้าน ที่มาของสื่อ พื้นบ้าน รูปแบบและ ลักษณะของสื่อพื้นบ้าน	แนวคิดเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้าน	ไม่ปรากฏ
3.จ่านง คง ฤทธิ์	ระดับการเปิดรับและ ความคิดเห็นรายการ โทรทัศน์เกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วน ตำบล	1.การติดต่อสื่อสารกับการ สื่อสารมวลชน 2. การเปิดรับข่าวสาร 3.อิทธิพลของสื่อมวลชน 4.บทบาทสื่อมวลชนประเภทวิทยุ โทรทัศน์ 5.ประเภท และรูปแบบของรายการวิทยุ โทรทัศน์ 6.แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์	ตัวแปรอิสระ 1.อายุ 2.รายได้ 3.ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง 4.วุฒิการศึกษา ตัวแปรตาม ระดับการเปิดรับรายการ โทรทัศน์เกี่ยวกับ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ทฤษฎีหรือแนวคิด	ตัวแปร
		7. โครงสร้างและอำนาจหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล	ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
4.รัตนภรณ์ นะขาว	ศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหา และความต้องการของผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต	1.แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ 2.แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	ไม่ปรากฏ
5.สรศักดิ์ สมเกษ	ศึกษารูปแบบวารสาร ประเด็นเรื่องความคิดเห็นที่ มีต่อวารสาร	องค์ประกอบของวารสาร	ไม่ปรากฏ
6.ชนาวลัย ศรีนุสนธิ์	ศึกษาปัญหาและความ ต้องการสื่อของเกษตรกร	1.สื่อและประเภทของสื่อ 2.ความแตกต่างของสื่อแต่ละประเภท 3.คุณสมบัติของสื่อแต่ละประเภท 4.การเลือกใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ	ไม่ปรากฏ
7. สรรเสริญ เกริกอิทธิพล	ลักษณะองค์ประกอบของ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ขนาด และลักษณะรูปเล่ม จำนวน หน้า รูปแบบการจัดวาง รูปเล่ม การจัดพิมพ์ การเข้าเล่ม ระยะเวลาการผลิต เนื้อเรื่อง ประเภทและสีของ ภาพประกอบเนื้อเรื่อง รูปแบบขนาดและสีของตัว ตัวอักษร	1.สื่อสิ่งพิมพ์ 2.สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ 3.อิทธิพลของสื่อสิ่งพิมพ์ 4. การสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร 5. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ 6. การสื่อสารในองค์การ	ไม่ปรากฏ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ทฤษฎีหรือแนวคิด	ตัวแปร
8.ปราณี คุ่มคำ	การวิเคราะห์รูปแบบในด้านองค์ประกอบและลักษณะของแผ่นพับ ศึกษา รูปแบบและเนื้อหาของแผ่นพับที่มีความเหมาะสมมากที่สุด	1.แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ 2.รูปแบบและลักษณะที่ปรากฏในองค์ประกอบของแผ่นพับ 3.แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหา	ไม่ปรากฏ
9.เชาวลิต สงวนศัพท์	ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อด้านทรัพยากรป่าไม้	แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและกระบวนการคิดประเภทของสื่อและการใช้สื่อ	ตัวแปรอิสระ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้ 5. ประสบการณ์ในการทำงาน 6. ชนิดของสื่อที่ใช้ 7. ประสบการณ์ในการใช้สื่อ 8. ความถี่ของการใช้สื่อ ตัวแปรตาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อด้านทรัพยากรป่าไม้ของข้าราชการกรมป่าไม้
10.ธงชัย พันธุ์ แดง	ศึกษาประเด็นการจัดอบรมสัมมนาที่สถานศึกษาดูงานการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้การให้ความรู้เกษตรกรโดยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์	การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสาร การเกษตร	ไม่ปรากฏ

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

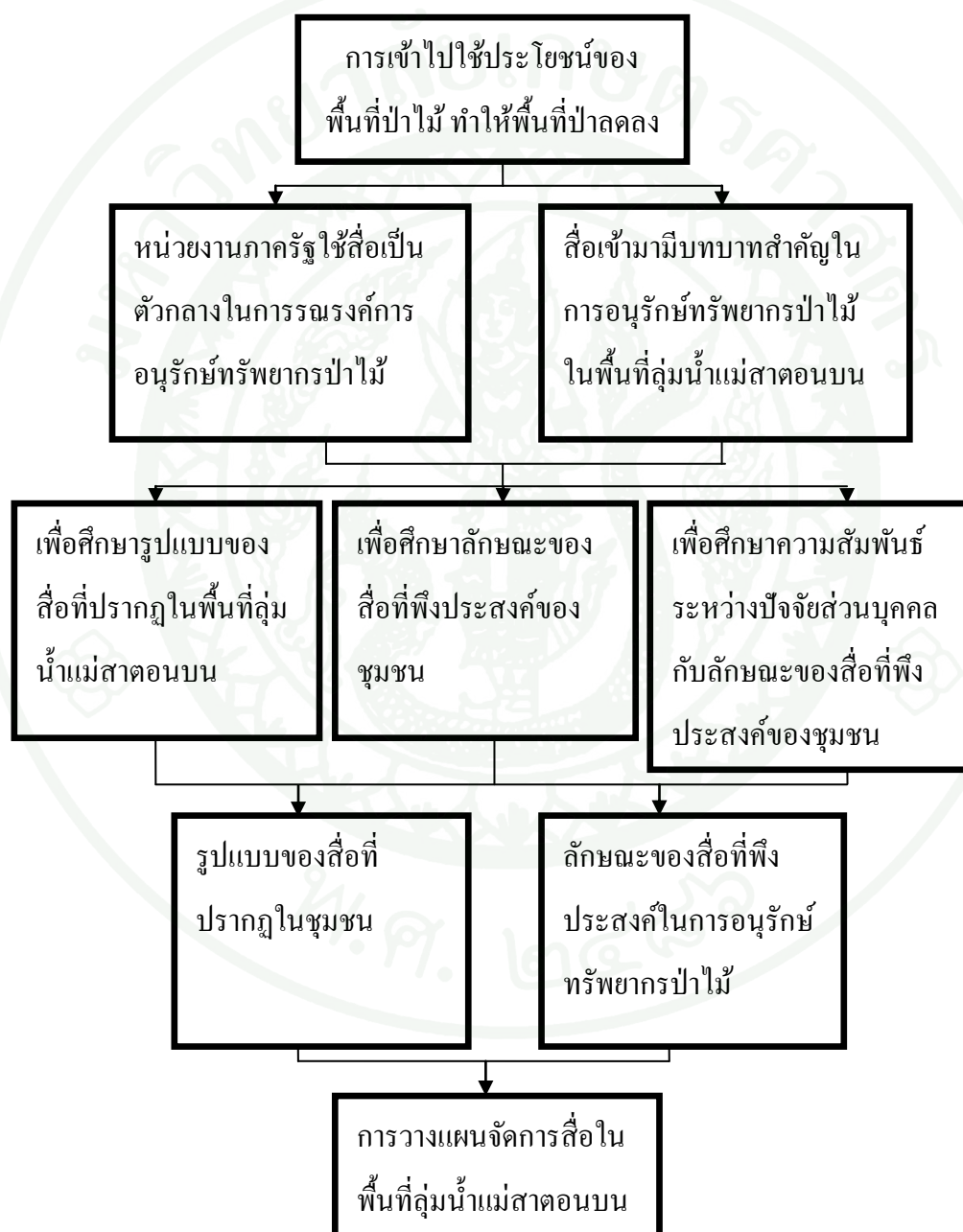
ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ทฤษฎีหรือแนวคิด	ตัวแปร
11. สมพร คำหลวง	ในแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจสื่อประเภทไหนมีอิทธิพลมากที่สุด	1. แนวคิดและทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมสื่อสาร 2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและการใช้สื่อทางการเมือง 3. แนวคิดขั้นตอนการตัดสินใจ	ตัวแปรอิสระ 1. สื่อบุคคล 2. สื่อกลุ่ม 3. สื่อสิ่งพิมพ์ 4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ 5. สื่อเฉพาะกิจ ตัวแปรตาม ขั้นตอนการตัดสินใจ เลือกผู้แทนราษฎร
12. กฤษณะ บุษผา	ศึกษาวิธีการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	1. แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรม 2. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ตัวแปรอิสระ 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพหลัก 5. อาชีพรอง 6. ความถี่ของการฝึกอบรม 7. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ 8. สภาพพื้นที่ที่ถือครอง ตัวแปรตาม ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ผู้วิจัย	ประเด็นที่ศึกษา	ทฤษฎีหรือแนวคิด	ตัวแปร
13. ผ่องพรรณ พิภทอง	ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับ สื่อว่านักท่องเที่ยวได้ศึกษา สื่อประเภทไหนก่อน ตัดสินใจมาท่องเที่ยว เที่ยวสถานี่เกษตรหลวงอ่าง ขาง และศึกษาว่าสื่อ ประชาสัมพันธ์ประเภท ไหนที่ทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความตื่นตัวที่จะ เดินทางมา ท่องเที่ยวและ ศึกษาความบ่อยครั้งในการ เข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์ ความสนใจต่อรูปแบบ เนื้อหาของสื่อ ประชาสัมพันธ์	1.ทฤษฎีการประชาสัมพันธ์ 2.แนวคิดเรื่องการเปิดรับ และการถึงสื่อ 3.แนวคิดขั้นตอนการ ตัดสินใจ 4.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ไม่ปรากฏ
14. พรพิมล เฉลิมมี ประเสริฐ	ศึกษาประชาชนกับสื่อ คือ การที่ประชาชนได้รับสื่อ วิทยุหรือโทรทัศน์เข้ามาจะ ทำให้วิถีชีวิตหรือการ ดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรบ้างทั้งทางด้าน วัฒนธรรม ภาษา และการ แต่งกาย เป็นต้น	1.ความหมายของวิทยุ โทรทัศน์ 2.ความสำคัญของวิทยุ โทรทัศน์ 3.บทบาทหน้าที่ของวิทยุ โทรทัศน์ 4.อิทธิพลของวิทยุโทรทัศน์	ไม่ปรากฏ
15. นันท กาญจน์ ขันตยานุกูล กิจ	ศึกษาพฤติกรรมในการรับ ฟังรายการวิทยุ ความ คิดเห็นในการรับฟังรายการ และปัญหาในการรับฟัง รายการ	1.แนวคิดเกี่ยวกับความ คิดเห็น 2.แนวคิดเกี่ยวกับ วิทยุกระจายเสียง 3.สถานีวิทยุกระจายเสียง เพื่อการเกษตร	ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ระดับความรู้ใน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ พฤติกรรมในการรับฟังรายการ วิทยุของผู้รับฟัง ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้รับฟัง รายการวิทยุ

จากวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัย จึงได้เสนอกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา

สภาพทั่วไปของลุ่มน้ำแม่สา

ตำแหน่งที่ตั้ง

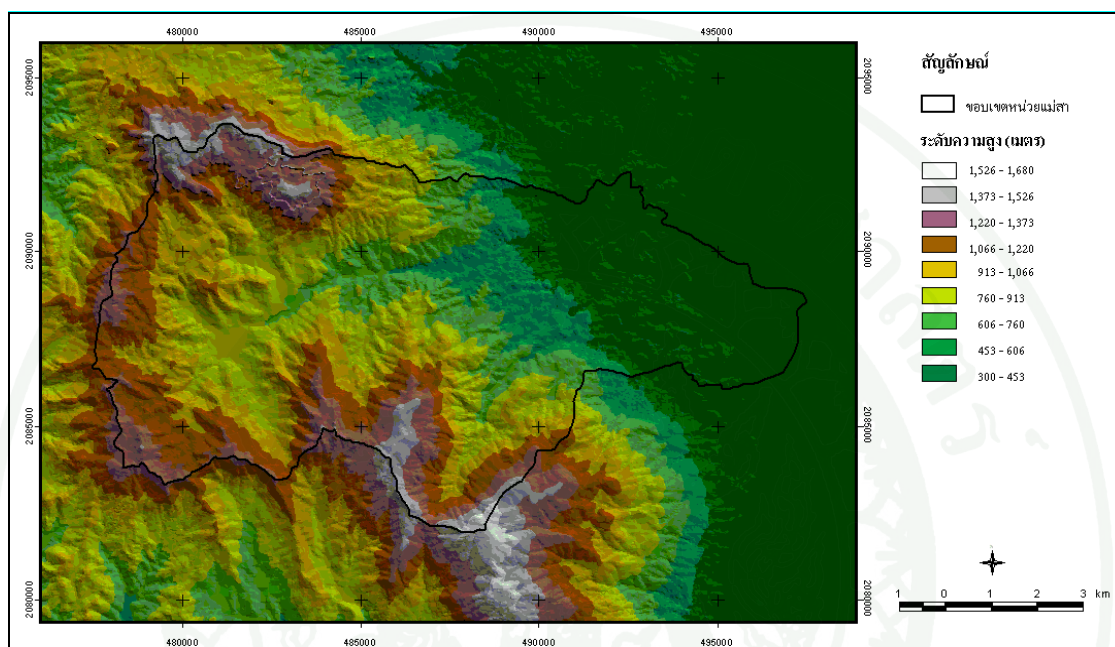
ลุ่มน้ำแม่สาเป็นลุ่มน้ำย่อยของลุ่มน้ำปิงส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นลุ่มน้ำสาขาของลุ่มน้ำปิง ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 18 องศา 50 ลิปดาเหนือ ถึง 18 องศา 56 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 98 องศา 47 ลิปดาตะวันออก ถึง 98 องศา 58 ลิปดาตะวันออก มีขนาด 87,620.22 ไร่ พื้นที่ครอบคลุม 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลโป่งแยง ตำบลแม่แร่ม ตำบลแม่สา และตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ (วิมลมาศ นุ้ยภักดี, 2549) ดังนี้

ทิศเหนือ	จรดตำบลแม่แร่ม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	จรดคอยปุย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก	จรดแม่น้ำปิง จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	จรดคอยช้าง จังหวัดเชียงใหม่

สภาพภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่บนคอยแม่สา น้อย คอยค่อมร้องและคอยป่าคา มีเพียงเล็กน้อยที่เป็นที่ราบตอนกลางของลุ่มน้ำบริเวณตำบลโป่งแยง และตอนท้ายของลุ่มน้ำซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนอำเภอแม่ริม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ริม เป็นป่าหลากหลายชนิดและพันธุ์พืชผสมผสานกันเป็นบริเวณกว้าง ได้แก่ ป่าดิบเขา ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และทุ่งหญ้า มีความลาดชันพื้นที่เฉลี่ยประมาณร้อยละ 29 จุดต่ำสุดและสูงสุดอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 310 เมตร และ 1,685 เมตร

ตามลำดับ โดยจุดสูงสุดของพื้นที่ลุ่มน้ำอยู่ที่คอกมรื่อง ความสูงเฉลี่ยของพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 846 เมตรจากระดับน้ำทะเล ถ้าน้ำสายหลักไหลลงสู่แม่น้ำปิงทางทิศตะวันออก ทิศด้านลาดของพื้นที่ลุ่มน้ำหันไปทางทิศตะวันออก ทำให้รับน้ำจากการตกของฝนได้มากในฤดูมรสุมที่ลมพัดมาจากทะเลจีน (หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา, 2550)

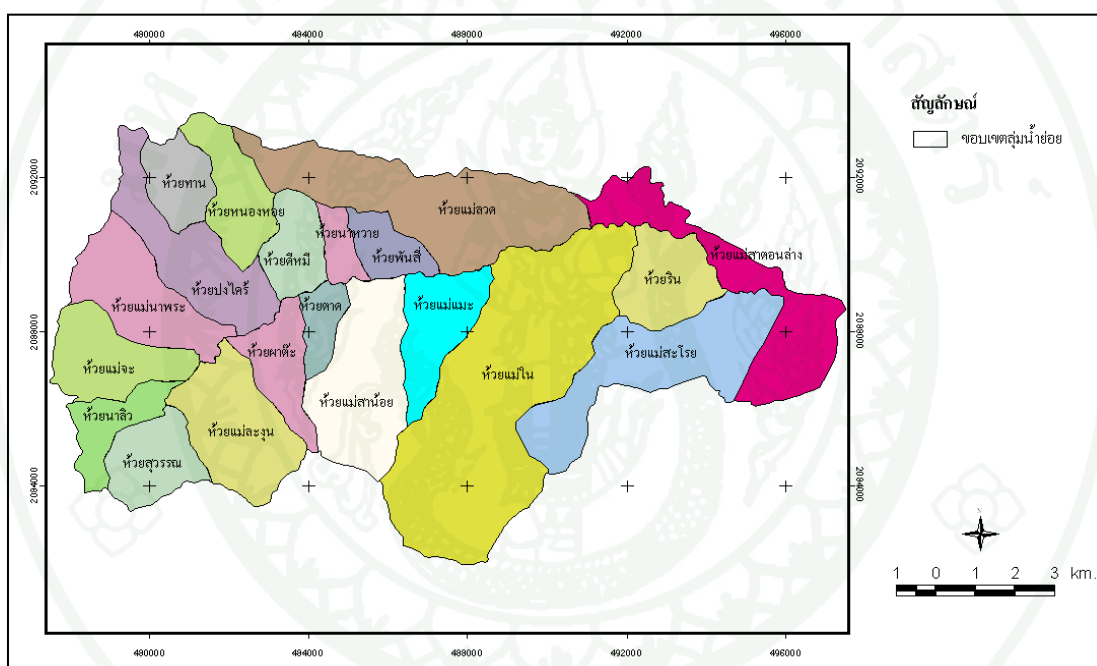

ภาพที่ 3.1 การจำแนกพื้นที่ตามระดับความสูงในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ (2550)

สภาพอุตุวิทยาและอุทกวิทยา

ลุ่มน้ำแม่สาได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งพัดพาเอาความชุ่มชื้นมาจากทะเลจีนใต้ จึงทำให้ฝนตกชุกตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์จะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งพัดพาความกดอากาศสูงมาจากประเทศจีน จึงทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง มีพื้นที่รับน้ำฝนประมาณ 142.30 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี 1,348.10 มิลลิเมตร ปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยทั้งปี 36,580,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี อุณหภูมิเฉลี่ย 23.10 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 28.20 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 18.00 องศาเซลเซียส มีอัตราการคายระเหยของน้ำ 696.50 มิลลิเมตร และปริมาณความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยร้อยละ 89.70

ลำน้ำแม่สามมีแหล่งต้นน้ำจากขุนน้ำสาและดอยแคน มีความกว้างลำน้ำประมาณ 3-6 เมตร มีความยาวประมาณ 24 กิโลเมตร มีลำห้วยสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำแม่สา จำนวน 20 ลำห้วย โดยลำห้วยสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำแม่สาเป็นลำห้วยสั้น เมื่อฝนตกน้ำจึงค่อนข้างหลากเร็ว ลำน้ำแม่สาสายหลักมีความลาดชันเฉลี่ยร้อยละ 5.16 โดยบริเวณต้นน้ำมีความลาดชันเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 14.54 ส่วนบริเวณท้ายน้ำมีความลาดชันเฉลี่ยร้อยละ 0.64 การไหลของน้ำจากต้นน้ำลงสู่ท้ายน้ำนั้นจะมีอัตราการไหลที่เร็ว โดยตลอดแนวลำน้ำมีอัตราการไหลที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการผันน้ำในลำน้ำไปใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม การท่องเที่ยว โรงแรม รีสอร์ท ที่พักอาศัย และโรงงานอุตสาหกรรม (หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา, 2550)

ภาพที่ 3.2 กลุ่มน้ำย่อยในพื้นที่กลุ่มน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ (2550)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

กลุ่มน้ำแม่สามมีพื้นที่ทั้งหมด 87,620.22 ไร่ แบ่งตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ (วิมลมาศ, 2549)

- 1) พื้นที่ป่าไม้ จำนวน 62,848.77 ไร่ คิดเป็น 71.73 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 2) พื้นที่การเกษตรแบบเปิดโล่งและพื้นที่โล่งอื่นๆ จำนวน 14,046.66 ไร่ คิดเป็น 16.03 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 3) สิ่งก่อสร้าง จำนวน 6,056.06 ไร่ คิดเป็น 6.91 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 4) พื้นที่การเกษตรแบบพืชยืนต้นและพืชไร่ จำนวน 4,474.42 ไร่ คิดเป็น 5.11 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ
- 5) แหล่งน้ำ จำนวน 194.31 ไร่ คิดเป็น 0.22 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ

ทรัพยากรป่าไม้

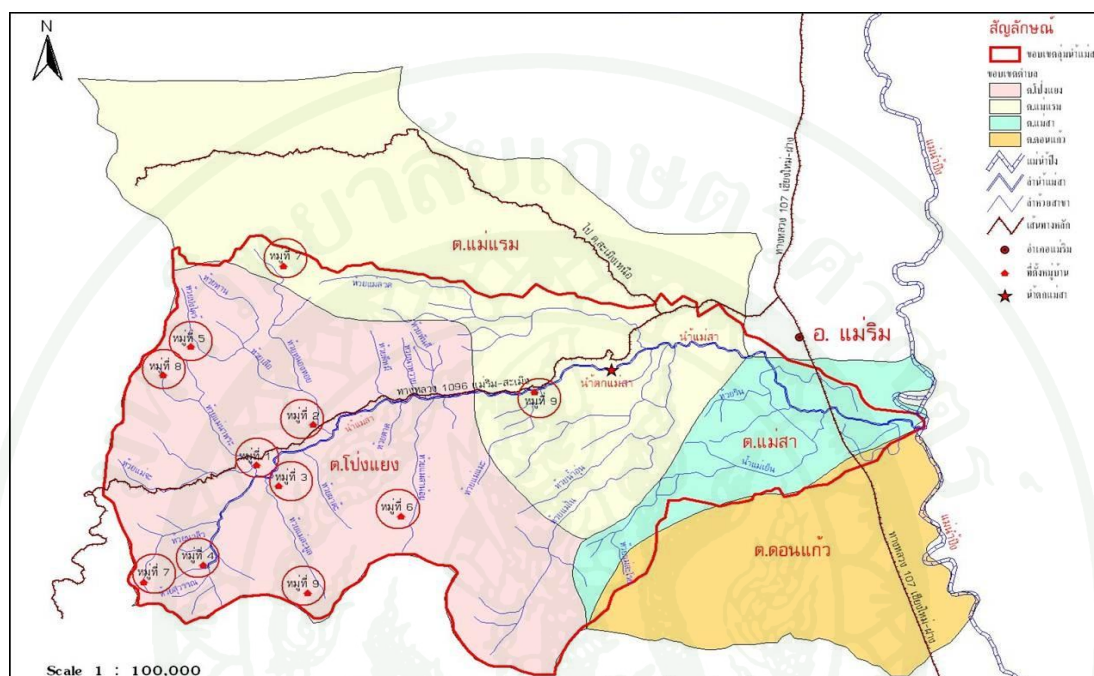
พื้นที่ของลุ่มน้ำแม่สา ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่มีอาณาเขตครอบคลุมด้วยป่าดอยสุเทพ-ปุย และป่าแมรม จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2549 พบว่าลุ่มน้ำแม่สายังคงมีป่าไม้ปกคลุมอยู่ประมาณ 62,848.77 ไร่ หรือร้อยละ 71.73 ของพื้นที่ลุ่มน้ำ โดยชนิดของป่าในพื้นที่จำแนกเป็นป่าดิบเขา ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ และทุ่งหญ้า ชนิดของป่าในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สากระจายตัวไปตามระดับความสูงซึ่งมีลักษณะดิน ฝน และอุณหภูมิที่ความแตกต่างกัน และเป็นปัจจัยที่กำหนดสภาพสังคมพืช สภาพพื้นที่และภูมิประเทศของลุ่มน้ำแม่สาเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของทั้งชนิดป่าและพันธุ์ไม้ที่ผสมผสานกันเป็นบริเวณกว้าง

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน ตั้งอยู่ในอำเภอแมรม มีพื้นที่ครอบคลุม 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลโป่งแยงและตำบลแม่แรม โดยตำบลโป่งแยงมีหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนทั้งหมด 10 หมู่บ้าน ได้แก่ 1. หมู่บ้านโป่งแยงใน (หมู่ที่ 1) 2. หมู่บ้านโป่งแยงนอก (หมู่ที่ 2) 3. หมู่บ้านม่วงคำ (หมู่ที่ 3) 4. หมู่บ้านกองแหะ (หมู่ที่ 4) 5. หมู่บ้านปงไคร้ (หมู่ที่ 5) 6. หมู่บ้านแม่สาใหม่ (หมู่ที่ 6) 7. หมู่บ้านบวกจั่น (หมู่ที่ 7) 8. หมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตย (หมู่ที่ 8) 9. หมู่บ้านผานกกก (หมู่ที่ 9) และ 10. หมู่บ้านแม่สาซอย (หมู่ที่ 10)

สำหรับตำบลแม่แรมมีหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน 2 หมู่บ้าน ได้แก่

1. หมู่บ้านหนองหอยเก่า (หมู่ที่ 7) และ 2. หมู่บ้านหนองหอยใหม่ (หมู่ที่ 11) แผนที่แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านต่างๆ ในลุ่มน้ำแม่สา แสดงได้ดังภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 แผนที่แสดงที่ตั้งของหมู่บ้าน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ที่มา: หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ (2550)

สภาพทั่วไปของตำบลโป่งแยง

ตำบลโป่งแยงมีสภาพทางกายภาพทั่วไปเป็นภูเขา (เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านกองแหะ หมู่บ้านปงไคร้ หมู่บ้านแม่สาใหม่ หมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตี้ย หมู่บ้านบวกจั่น หมู่บ้านผานกกกและหมู่บ้านแม่สาน้อย) บางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขา (เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านโป่งแยงใน และบ้านม่วงคำ) และเป็นที่ราบ (เป็นที่ตั้งของหมู่บ้านโป่งแยงนอก) มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 52.2 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับ 32,625 ไร่ พื้นที่บางส่วนของตำบลโป่งแยงอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย และป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ริม มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดตำบลแม่แรมและตำบลสะเมิงเหนือ

ทิศใต้ จรดตำบลบ้านปาง อำเภอลำดอง

ทิศตะวันออก จรดตำบลแม่แรม และตำบลสุเทพ

ทิศตะวันตก จรดอำเภอสะเมิง

ในปี 2553 ตำบลโป่งแยงมีครัวเรือนทั้งหมด 2,557 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งสิ้น 9,992 คน จำแนกเป็นเพศชาย 5,072 คนและเป็นเพศหญิง 4,920 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรและรับจ้าง (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553)

สำหรับหน่วยงานของรัฐ หน่วยธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ในตำบลโป่งแยง มีดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง ตั้งอยู่ที่หมู่ 2 ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยอยู่ห่างจากอำเภอแม่อิงไปทางทิศตะวันตก ประมาณ 18 กิโลเมตร
2. หน่วยธุรกิจ ประกอบด้วยรีสอร์ท 6 แห่ง คือ กังสดาลรีสอร์ท พราวภูฟ้ารีสอร์ท (ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1) ม่อนคอยอิงฟ้ารีสอร์ท โป่งแยงแอ่งคอย แม่สาวเลย์รีสอร์ท (ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2) และบ้านสวนม่อนตะไคร้รีสอร์ท (ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4) โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง คือ บริษัทเอสแอลบี จำกัด (ทิปโก้ออร์) ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2) และโรงสี 2 แห่ง
3. ด้านการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 9 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์หรือห้องสมุดประชาชน 2 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง
4. สถาบันและองค์กรทางศาสนา ประกอบด้วย วัด 6 แห่ง สำนักสงฆ์ 3 แห่ง ศาลเจ้า 8 แห่ง และโบสถ์ 4 แห่ง
5. ด้านสาธารณสุข ประกอบด้วย สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง และคลินิก 1 แห่ง

6. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประกอบด้วย สถานีตำรวจ 1 แห่ง และป้อมตำรวจ 1 แห่ง

7. ด้านการคมนาคม สำหรับการติดต่อระหว่างอำเภอและตำบลใกล้เคียงใช้ถนนสายแม่ริม – สะเมิง และถนนลาดยาง รพช. อยู่ห่างจากตัวอำเภอ ประมาณ 16 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีถนนลาดยาง 7 สาย ถนนลูกรัง 23 สาย ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) 9 สาย (สายหลัก) และถนนคอนกรีตเสริมไม้อัด (คสม.) 31 สาย

8. ด้านการโทรคมนาคม มีโทรศัพท์เข้าถึงหมู่บ้าน มีหอกระจายข่าว เสียงตามสายทุกหมู่บ้าน และมีทำการไปรษณีย์โทรเลข 1 แห่ง

9. ด้านการไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน

10. แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย ลำน้ำหรือลำห้วย 18 สาย และบึงหรือหนอง 1 แห่ง

11. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ฝาย 7 แห่ง บ่อน้ำตื้น 167 แห่ง น้ำบ่อบาดาล 12 แห่ง ระบบประปาหมู่บ้าน 9 แห่ง (ประปาภูเขา) และ ระบบประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน เว้นหมู่บ้านม่วงคำ หมู่บ้านกองแหะ และ หมู่บ้านแม่ตาน้อย

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านโป่งแยงใน (หมู่ 1 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านโป่งแยงในเป็นชุมชนชาวไทยพื้นเมือง พื้นที่หมู่บ้านเป็นที่ราบระหว่างหุบเขาขนาดใหญ่ อาณาเขตหมู่บ้านครอบคลุมพื้นที่สองฝั่งถนนสายเชียงใหม่-สะเมิง กรมสิทธิในที่ดินส่วนใหญ่ของหมู่บ้านเป็นโฉนด เนื่องจากพื้นที่หมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ในปี 2553 หมู่บ้านโป่งแยงในมีจำนวนประชากร 1,720 คน จำแนกเป็นชาย 872 คน และเป็นหญิง 848 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) บ้านเรือนตั้งอยู่บริเวณสองฝั่งถนนสายเชียงใหม่-สะเมิง แบ่งออกเป็น 6 เขตย่อยคือ 1) บ้านป้อก 2) บ้านป้อกกลุ่มวัด 3) บ้านโน 4) บ้านนอก 5) บ้านเหล่า และ 6) บ้านแม่นาพระ พืชหลักที่เพาะปลูกในหมู่บ้านคือ ดอกเบญจมาศ หอมหัวใหญ่ แครอท พริกหวาน กะหล่ำปลี ผักกาดขาว ซาโยเต้ และลิ้นจี่ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของแปลงเพาะปลูกภายในหมู่บ้าน ซึ่งได้มาจากการจับจองพื้นที่และการขยายพื้นที่ทำกินในรุ่นแรกๆ ที่เข้ามาอาศัยในหมู่บ้าน เกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่ของตนเองคิดเป็นประมาณ

ร้อยละ 80 ที่เหลือประกอบอาชีพรับจ้าง ในพื้นที่หมู่บ้านโป่งแยงในมีลำห้วยหลักอยู่ 3 สายไหลผ่านคือ ห้วยแม่สา ห้วยแม่จะ และห้วยแม่นาพระ มีลำเหมืองอยู่ 4 สายคือ ลำเหมืองแม่สา ลำเหมืองแม่นาพระ ลำเหมืองน้ำอุ่น และลำเหมืองแม่สา 2

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านโป่งแยงนอก (หมู่ 2 ตำบลโป่งแยง)

ในปี 2553 หมู่บ้านโป่งแยงนอกมีจำนวนประชากร 1,909 คน จำแนกเป็นชาย 988 คน และเป็นหญิง 921 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) หมู่บ้านโป่งแยงนอกมีพื้นที่ 11,785 ไร่ เป็นพื้นที่ทางการเกษตร 2,537 ไร่ เป็นพื้นที่อยู่อาศัย 1,178 ไร่ ที่เหลือ 8,070 ไร่เป็นพื้นที่ป่า มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 800 เมตร หมู่บ้านโป่งแยงนอกแบ่งออกเป็น 5 เขตย่อยคือ 1) บ้านคอยน้อย 2) บ้านแม่กำปอง 3) บ้านไค้ 4) บ้านกองขน และ 5) กลุ่มบ้านบวกน้อย พืชหลักที่เพาะปลูกในหมู่บ้านคือดอกเบญจมาศ พริกหวาน และชาโยเต้

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านม่วงคำ (หมู่ 3 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านม่วงคำมีจำนวนประชากร 1,072 คน จำแนกเป็นชาย 545 คน และเป็นหญิง 527 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเหนือ บางส่วนเป็นคนงานต่างด้าวชาวไทยใหญ่ หมู่บ้านม่วงคำตั้งอยู่นอกเขตอุทยานแห่งชาติ ประชากรมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่เป็นที่อยู่อาศัยประมาณร้อยละ 50 และมีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินประมาณร้อยละ 50 ที่เหลือไม่มีเอกสารสิทธิ์ (โครงการดิอีพแลนด์, 2547) แปลงเพาะปลูกส่วนมากของหมู่บ้านม่วงคำจะใช้น้ำจากแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ใช้น้ำในการเพาะปลูกจากน้ำฝนเพียงอย่างเดียว แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นน้ำจากลำห้วยและตาน้ำ ร่องลงมาคือบ่อน้ำ ซึ่งมีความสำคัญมากขึ้นจากการลงทุนปลูกพริกหวาน และมีเกษตรกรอีกส่วนหนึ่งยังใช้น้ำจากเหมืองฝายในการรดผัก เช่น ชาโยเต้ และคะน้าฮ่องกง และไม้ตัดดอก เช่น เบญจมาศ ลำห้วยในหมู่บ้านม่วงคำมี 10 สายได้แก่ 1) ห้วยต้นเคื่อ 2) ห้วยผาภู 3) ห้วยม่วงช้าง 4) ห้วยบวกเจียด 5) ห้วยหินไหล 6) ห้วยต้นผึ้ง 7) ห้วยนมนาง 8) ห้วยทราย 9) ห้วยแม่ละงุน และ 10) น้ำแม่สา สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านกองแหะ (หมู่ 4 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านกองแหะ มีจำนวนประชากร 732 คน จำแนกเป็นชาย 362 คน และเป็นหญิง 370 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) บ้านกองแหะเป็นหมู่บ้านของชุมชนชาวไทยเหนือ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกลุ่มน้ำแม่สา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชหลักของหมู่บ้านคือฝัก เช่น หอมหัวใหญ่ กระเทียม ถั่วแขก ซาโยเต ฯลฯ แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญในการทำการเกษตรของหมู่บ้านกองแหะ คือ ห้วยชนทราย โดยมีการสร้างแท้งค์น้ำ 5 แห่ง เพื่อสูบน้ำจากห้วยชนทรายมาเก็บไว้ในแท้งค์ในดอนกลางคืน และในช่วงกลางวันจะปล่อยน้ำให้แปลงเกษตรของเกษตรกรสลับกันวันละ 2 แท้งค์

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปงไคร้ (หมู่ 5 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านปงไคร้ เป็นหมู่บ้านชุมชนชาวไทยเหนือ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของกลุ่มน้ำแม่สา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ยประมาณ 1,000 เมตร ในปี 2553 หมู่บ้านปงไคร้มีจำนวนประชากร 470 คน จำแนกเป็นชาย 244 คน และเป็นหญิง 226 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) พื้นที่ของหมู่บ้านปงไคร้มีประมาณ 2,514 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่เพาะปลูก 503 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 503 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่า 1,508 ไร่ พื้นที่เพาะปลูกของหมู่บ้าน ปงไคร้ส่วนใหญ่มีนายทุนจากข้างนอกเป็นเจ้าของ เกษตรกรในหมู่บ้านร้อยละ 50 ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองจึงต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตรและ/หรือออกไปรับจ้างทำงานนอกหมู่บ้าน พืชหลักของหมู่บ้าน คือ ไม้ดอก โดยเฉพาะดอกเบญจมาศ และกุหลาบ เกษตรกรส่วนใหญ่จะขายผลผลิตให้พ่อค้าที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้านในราคา กำละ 20-40 บาท แต่มีเกษตรกรบางรายที่นำดอกไม้ไปขายที่ตลาดในตัวเมืองเชียงใหม่ด้วยตนเอง หมู่บ้านปงไคร้มีลำห้วย 2 สายที่เกษตรกรนำน้ำมาใช้ในการเกษตรคือ ห้วยปงไคร้ และห้วยสันจิม

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านแม่สาใหม่ (หมู่ 6 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านแม่สาใหม่มีจำนวนประชากร 1,122 คน จำแนกเป็นชาย 577 คน และเป็นหญิง 545 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) หมู่บ้านแม่สาใหม่เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งที่อพยพมาอาศัยอยู่ตั้งแต่ปี 2457 พื้นที่ของหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นดินภูเขาและเทือกเขา มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 พื้นที่อยู่สูงเหนือระดับน้ำทะเล ประมาณ 990 เมตร แหล่งน้ำของหมู่บ้านได้แก่ ห้วยแม่สาน้อย ห้วยถ้ง และห้วยน้ำออกกู มีน้ำตลอดปี ใช้เพื่อการเกษตรและบริโภค อาชีพหลักของ

ประชากรในหมู่บ้านคือ เกษตรกรรมและค้าขาย พืชหลักของหมู่บ้านคือ ลิ้นจี่ และผัก เช่น กระหล่ำปลี แครอท ผักกาดขาวปลี กระหล่ำปลี ฯลฯ

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านบวจัน (หมู่ 7 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านบวจันเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกลุ่มน้ำแม่สา บริเวณยอดแนวเขาที่มีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,280 เมตร ในปี 2553 หมู่บ้านบวจันมีจำนวนประชากร 996 คน จำแนกเป็นชาย 493 คน และเป็นหญิง 503 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนเนินเขา หมู่บ้านแบ่งออกเป็น 6 เขต ในอดีตการแบ่งเขตจะอยู่รวมกันเป็นแซ่ แต่ปัจจุบันไม่มีการแบ่งเขตเป็นแซ่อย่างชัดเจน พื้นที่ส่วนใหญ่ปลูกไม้ดอก เช่น กุหลาบ เยอบีรา ฯลฯ ผัก เช่น กระหล่ำปลี ซาโยเต้ พริกหยวก ฯลฯ และลิ้นจี่ เกษตรกรของหมู่บ้านบวจันมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเองอยู่รอบๆ หมู่บ้าน แต่ไม่สามารถบุกเบิกขยายพื้นที่เพาะปลูกเนื่องจากอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตย (หมู่ 8 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตย เป็นหมู่บ้านชุมชนชาวเขาเผ่าม้งและชาวไทยเหนือ โดยชุมชนชาวไทยเหนือจะอยู่ที่บ้านใหม่ต้นลุง และชุมชนชาวเขาเผ่าม้งจะอยู่ที่บ้านบวกเตย หมู่บ้านตั้งอยู่ทาง ทิศตะวันตกของกลุ่มน้ำแม่สา ในปี 2553 หมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตย มีจำนวนประชากร 639 คน จำแนกเป็นชาย 322 คน และเป็นหญิง 317 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) ที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1,100 เมตร พื้นที่เพาะปลูกของหมู่บ้านจะอยู่ในช่วงความสูงระหว่าง 940-1,360 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 90 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่เหลืออีกร้อยละ 10 เป็นเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองและต้องออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พืชหลักที่เกษตรกรเพาะปลูกคือ กุหลาบ ลิ้นจี่ ข้าวไร่ ข้าวโพด และผัก เช่น ซาโยเต้ กระหล่ำปลี แครอท และหอมญี่ปุ่น ฯลฯ หมู่บ้านบ้านใหม่ต้นลุง-บวกเตย มีลำห้วยสายหลักอยู่ 6 สายที่เกษตรกรนำน้ำมาใช้ในการเกษตร แต่อยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาเพียง 3 สายได้แก่ 1) ห้วยบวกเตย ใช้ในการอุปโภคบริโภคของครัวเรือนในหมู่บ้าน 2) ห้วยปางรามคามและห้วยปางทองแดง ตอนบนของลำห้วยเรียกว่าห้วยรามคาม และทางตอนล่างของลำห้วยเรียกว่าห้วยปางทองแดง และ 3) ลำห้วยเล็กๆ ไม่มีชื่อ เป็นน้ำที่ซึมออกมาในแต่ละจุด และไหลไปตามร่องเขา

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านผานกกก (หมู่ 9 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านผานกกกเป็นชุมชนของชาวเขาเผ่าม้ง ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของกลุ่มน้ำแม่สา เป็นหมู่บ้านต้นน้ำของหมู่บ้านม่วงคำ มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 1,200 เมตร พื้นที่ของหมู่บ้านประมาณ 1,284 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 105 ไร่ พื้นที่การเกษตร 218 ไร่ และเป็นพื้นที่ป่า 961 ไร่ ในปี 2553 หมู่บ้านผานกกกมีจำนวนประชากร 645 คน จำแนกเป็นชาย 321 คน และเป็นหญิง 324 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) อาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน คือ การเกษตร และการท่องเที่ยว มีบ้านพักให้นักท่องเที่ยวพัก มีกิจกรรมพานักท่องเที่ยวเดินป่า และมีสินค้าหัตถกรรมขายให้แก่นักท่องเที่ยว พืชหลักของหมู่บ้านคือ ลิ้นจี่ ฝัก เช่น กะหล่ำปลี ขาโยเด่ ฯลฯ และไม้ตัดดอก เช่น เยอบีร่า

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านแม่ตาน้อย (หมู่ 10 ตำบลโป่งแยง)

หมู่บ้านแม่ตาน้อยเป็นหมู่บ้านที่แยกออกมาจากหมู่บ้านแม่สาใหม่ ที่ตั้งของหมู่บ้านแม่ตาน้อยจึงอยู่ติดกับหมู่บ้านแม่สาใหม่ หมู่บ้านแม่ตาน้อยเป็นชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ในปี 2553 หมู่บ้านแม่ตาน้อยมีจำนวนประชากร 687 คน จำแนกเป็นชาย 348 คน และเป็นหญิง 339 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง, 2553) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรและค้าขาย พืชหลักของหมู่บ้าน คือ ลิ้นจี่และฝัก เช่น กะหล่ำปลี แครอท ฯลฯ

สภาพทั่วไปของตำบลแม่แรม

ตำบลแม่แรมมีสภาพพื้นที่เป็นเนินเขาสูงๆ ต่ำๆ จนถึงลอนลูกคลื่น พื้นที่ประมาณร้อยละ 5 อยู่ต่ำกว่า 350 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล บริเวณสูงสุด คือ ดอยค่อมร้อง อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเล 1,459 เมตร ทางด้านตะวันตกของตำบลแม่แรมเป็นพื้นที่ภูเขา ทางด้านตะวันออกเป็นพื้นที่ราบเหมาะสำหรับประกอบอาชีพทางการเกษตร ตำบลแม่แรมมีพื้นที่ทั้งหมด 54.49 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,056.87 ไร่ มีอุณหภูมิเฉลี่ย 24.45 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ 70 มีจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน แต่มีหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนเพียง 2 หมู่บ้านคือ หมู่บ้านหนองหอยเก่า และหมู่บ้านหนองหอยใหม่ ในปี 2553 ทั้ง 2 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือนรวม 299 ประชากรรวมทั้งสิ้น 2,103 คน จำแนกเป็นเพศชาย 1,032 คน และเป็นเพศหญิง 1,071 คน อาชีพส่วนใหญ่ของประชากรในตำบลแม่แรมคือ อาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม, 2553) พื้นที่ตำบลแม่แรมมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ จรดตำบลห้วยทรายและตำบลสะลวง

ทิศใต้ จรดตำบลแม่สาและตำบลโป่งแยง

ทิศตะวันออก จรดกับเทศบาลตำบลริมใต้และตำบลริมเหนือ

ทิศตะวันตก จรดกับอำเภอสะเมิง

สำหรับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานธุรกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ ในตำบล แม่แรม มีดังนี้

- 1) หน่วยงานธุรกิจ ประกอบด้วย ปั้มน้ำมัน 1 แห่ง และโรงสี 1 แห่ง
- 2) ด้านการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 11 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง
- 3) ด้านสถาบันและองค์กรทางศาสนา ประกอบด้วย วัดหรือสำนักสงฆ์ 10 แห่ง และโบสถ์ 1 แห่ง
- 4) ด้านสาธารณสุข มีสถานอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง
- 5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีตู้ยาม 1 แห่ง
- 6) ด้านการคมนาคม ประกอบด้วย ถนนลาดยาง 11 สาย ถนนลูกรัง 10 สาย และ ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก (คสล.) หรือถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ (คสม.) 28 สาย
- 7) ด้านการโทรคมนาคม ประกอบด้วย หอกระจายข่าวทุกหมู่บ้าน 11 แห่ง และโทรศัพท์สาธารณะ 14 แห่ง
- 8) ด้านการไฟฟ้า ทุกหมู่บ้านมีไฟฟ้าเข้าถึง

9) แหล่งน้ำธรรมชาติ ประกอบด้วย ลำน้ำหรือลำห้วย 15 สาย

10) แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ฝาย 15 สาย บ่อน้ำตื้น 457 แห่ง บ่อโยก 24 แห่ง และการประปาหมู่บ้าน 7 แห่ง

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองหอยเก่า (หมู่ 7 ตำบลแม่แรม)

หมู่บ้านหนองหอยเก่าเป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้งในปี 2553 หมู่บ้านหนองหอยเก่ามีจำนวนประชากร 1,020 คน จำแนกเป็นชาย 505 คน และเป็นหญิง 515 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม, 2553) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ไร่ยะ 90 ที่เหลืออีกร้อยละ 10 ประกอบอาชีพรับจ้าง พื้นที่การเกษตรของหมู่บ้านเดิมเป็นพื้นที่ป่าสงวน ทางโครงการหลวงหนองหอยได้ขอใช้ที่ดินจากทางป่าสงวนแห่งชาติประมาณ 2,000 ไร่ และนำมาจัดสรรให้ชาวบ้านปลูกผัก พืชหลักที่เกษตรกรปลูก คือ กะหล่ำปลี แครอท ผักกาดขาว มันฝรั่ง และมะเขือเทศ ผลผลิตที่ผลิตได้ส่วนหนึ่งขายให้กับทางโครงการหลวงหนองหอย และส่วนที่เหลือเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน และมีเกษตรกรบางรายในหมู่บ้านทำหน้าที่เป็นพ่อค้ารับซื้อผลผลิตไปขายที่ตลาดเชียงใหม่ หรือจังหวัดใกล้เคียง

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองหอยใหม่ (หมู่ 11 ตำบลแม่แรม)

หมู่บ้านหนองหอยใหม่เป็นหมู่บ้านของชาวเขาเผ่าม้ง ในปี 2553 หมู่บ้านหนองหอยใหม่มีจำนวนประชากร 1,083 คน จำแนกเป็นชาย 527 คน และเป็นหญิง 556 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม, 2553) หมู่บ้านหนองหอยใหม่มีพื้นที่ทางการเกษตรประมาณ 1,400 ไร่ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร พืชหลักคือ ผัก เช่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดแก้ว ฯลฯ ผลผลิตของหมู่บ้านประมาณร้อยละ 30 จะส่งให้กับทางโครงการหลวงหนองหอย ที่เหลือขายให้กับพ่อค้าที่เข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน และพ่อค้าในภายในหมู่บ้านซึ่งจะซื้อผลผลิตไปขายยังตลาดตัวเมืองเชียงใหม่ เพชรบูรณ์ หรือที่พิษณุโลก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยในบทนี้ได้แสดงถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบของสื่อ และลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยนำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา

ส่วนที่ 2 รูปแบบของสื่อที่ปรากฏในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สภาพเศรษฐกิจและสังคม

ด้านเพศ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชายร้อยละ 60.70 และเพศหญิงร้อยละ 39.30 โดยชาวไทยพื้นเมืองเป็นเพศชายร้อยละ 47.70 และเพศหญิงร้อยละ 52.30 ส่วนชาวเขาเผ่าม้งเป็นเพศชายร้อยละ 81.20 และเพศหญิงร้อยละ 18.80 ด้านอายุพบว่า หัวหน้าครัวเรือนชาวไทยพื้นเมืองมีอายุเฉลี่ยประมาณ 49 และอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปีมากที่สุด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 45.90 ส่วนชาวเขาเผ่าม้งมีอายุเฉลี่ยประมาณ 42 ปี และอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปีมากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 ด้านการศึกษาพบว่า ชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 67.00 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา และไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 21.10 และ 9.20 ตามลำดับ ส่วนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.50 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา และ ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.00 และ 21.70 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เพศ อายุ และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

เพศ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ชาย	52	47.70	56	81.20	108	60.70
หญิง	57	52.30	13	18.80	70	39.30
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ช่วงอายุ(ปี)						
ต่ำกว่า 20	0	0	1	1.40	1	0.60
20-30	1	0.90	6	8.70	7	3.90
31-40	18	16.50	25	36.20	43	24.20
41-50	50	45.90	24	34.80	74	41.60
51-60	30	27.50	13	18.80	43	24.20
สูงกว่า 60	10	9.20	0	0	10	5.60
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ระดับการศึกษา						
ไม่ได้ศึกษา	10	9.20	30	43.50	40	22.50
ได้รับการศึกษา	99	90.80	39	56.50	138	77.50
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ไม่ได้ศึกษา	10	9.20	30	43.50	40	22.50
ประถมศึกษา 4	53	48.60	9	13.00	62	34.80
ประถมศึกษา 6	20	18.30	11	15.90	31	17.40
มัธยมศึกษา 3	13	11.90	12	17.40	25	14.00
มัธยมศึกษา 6	10	9.20	3	4.30	13	7.30
ประกาศนียบัตร						
วิชาชีพ (ปวส.)	1	0.90	3	4.30	4	2.20
ปริญญาตรี	2	1.80	1	1.40	3	1.70
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ด้านการเป็นสมาชิกของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างของทั้งสองเผ่าพันธุ์ส่วนใหญ่พบว่า เป็นสมาชิก โดยชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มสหกรณ์การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมาคือกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 42.10 โดยที่กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 28.40 ส่วนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาคือกลุ่มสหกรณ์การเกษตรคิดเป็นร้อยละ 45.30 ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การเป็นสมาชิกของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

การเป็นสมาชิก	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน
ไม่เป็นสมาชิก	14	12.80	16	23.20	30
เป็นสมาชิก	95	87.20	53	76.80	148
รวม	109	100.00	69	100.00	178
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	40	42.10	14	26.40	54
กลุ่มเกษตรกร	35	36.80	15	28.30	50
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	44	46.30	24	45.30	68
กลุ่มออมทรัพย์	37	38.90	11	20.70	48
กลุ่มอาสาพัฒนา	9	8.30	5	9.40	14
กลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้	27	28.40	26	49.00	53
สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	2	2.10	1	1.90	3
สมาชิก ธกส.	4	4.20	1	1.90	5
สมาชิกโครงการหลวง	2	2.10	1	1.90	3
กลุ่มสงเคราะห์ผู้ประสบภัย	0	0	1	1.90	1
กลุ่มผู้ปลูกผักขายได้	1	1.00	0	0	1
กลุ่มดอกไม้เมืองหนาว	1	1.00	0	0	1
สมาคมฌาปนกิจศพ	1	1.00	0	0	1
กลุ่มสายใยรัก	1	1.00	0	0	1
รวม 14 กลุ่ม					

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่มี 1-4 คนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 62.40 และมีสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 4 คน ส่วนครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิก 5-8 คนต่อครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.50 และมีสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนประมาณ 8 คน เห็นได้ว่า ครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่จะเป็นครัวเรือนที่มีขนาดใหญ่กว่าชาวไทยพื้นเมือง ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน
อำเภอแม่วิม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
1-4 คน	68	62.40	5	7.20	73	41.00
5-8 คน	40	36.70	39	56.50	79	44.40
9-12 คน	1	0.90	14	20.30	15	8.40
มากกว่า 12 คน	0	0	11	15.90	11	6.20
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ด้านการประกอบอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง พบว่า ทั้งสองเผ่าพันธุ์ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยครัวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 84.40 รองลงมาคือ รับจ้าง และทำการค้า/ค้าขายของชำ ส่วนครัวเรือนตัวอย่างของชาวเขาเผ่าม้งมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากถึงร้อยละ 95.70 รองลงมาคือ รับจ้าง และ พนักงานบริษัท ด้านรายได้ครัวเรือนของชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 50,000-100,000 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 55.00 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 75,623.85 บาท/ครัวเรือน/ปี ส่วนรายได้ครัวเรือนของชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 50,000-100,000 บาท/ครัวเรือน/ปี คิดเป็นร้อยละ 52.20 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 68,347.82 บาท/ครัวเรือน/ปี ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 อาชีพหลักและรายได้ของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

อาชีพหลัก	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เกษตรกรรม	92	84.40	66	95.70	158	88.80
รับจ้าง	12	11.00	2	2.90	14	7.90
ทำการค้า/ขายของชำ	5	4.60	0	0	5	2.80
พนักงานบริษัท	0	0	1	1.40	1	0.60
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ระดับรายได้หลัก(บาท/ครัวเรือน/ปี)						
10,000-50,000	36	33.00	27	39.10	63	35.40
50,001-100,000	60	55.00	36	52.20	96	53.90
100,001-150,000	8	7.30	3	4.30	11	6.20
150,001-200,000	1	0.90	2	2.90	3	1.70
มากกว่า 200,001	4	3.70	1	1.40	5	2.80
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างทั้งชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้อยู่ในระดับมาก โดยชาวไทยพื้นเมืองมีความรู้ในเรื่อง “ป่าไม้เป็นสมบัติส่วนรวมกับคนทั้งประเทศ” มากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 0.97 คะแนน ส่วนชาวเขาเผ่าม้งมีความรู้เรื่อง “ป่าไม้เป็นแหล่งอาหารของชุมชน และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า” และ “ผู้ที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมมากที่สุด คือมนุษย์” มากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 0.97 คะแนน ในส่วนของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างทั้งชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในระดับน้อยที่สุดคือ ความรู้ในเรื่อง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือการไม่นำไม้และของป่าต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เลย” โดยชาวไทยพื้นเมืองมีคะแนนเฉลี่ย 0.74 คะแนน ชาวเขาเผ่าม้งมีคะแนนเฉลี่ย 0.70 จากคะแนนเฉลี่ยที่น้อยที่สุด แสดงได้ว่า คนที่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อย แสดงให้เห็นถึงการรู้จักแต่การอนุรักษ์แต่ไม่รู้จักการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ ดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2554

หัวข้อ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้
1. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหารของชุมชนและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า	0.94	มาก	0.97	มาก	0.96	มาก
2. ผู้ที่ทำให้ป่าเสื่อมโทรมมากที่สุดคือมนุษย์	0.94	มาก	0.97	มาก	0.96	มาก
3. ป่าไม้เป็นสมบัติส่วนรวมกับคนทั้งประเทศ	0.97	มาก	0.94	มาก	0.96	มาก
4. การอนุรักษ์ป่าไม้ทำไปเพื่อให้คนรุ่นลูกหลานได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากป่า เช่นเดียวกับคนรุ่นปัจจุบัน	0.95	มาก	0.96	มาก	0.96	มาก
5. ของป่า หมายถึง ผลผลิตจากป่าทุกชนิดยกเว้นไม้ ขกตัวอย่างเช่น ผักเห็ด หน่อไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น	0.90	มาก	0.91	มาก	0.90	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	0.94	มาก	0.95	มาก	0.94	มาก
1. ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ต้นไม้เท่านั้น	0.75	มาก	0.80	มาก	0.77	มาก
2. การตัดไม้ทำลายป่า ไม่มีผลต่อดินและแหล่งน้ำ	0.94	มาก	0.94	มาก	0.94	มาก
3. การอนุรักษ์ป่าไม้ คือการไม่นำไม้และของป่าต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เลย	0.74	มาก	0.70	มาก	0.72	มาก
4. การปลูกฝังให้รู้ถึงประโยชน์ และคุณค่าของป่าไม้ ควรปลูกฝังความรู้แก่เด็กและเยาวชนเท่านั้น	0.84	มาก	0.81	มาก	0.83	มาก
5. การเผาป่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่จะทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ เพราะจะทำให้เห็ด ผักชนิดต่าง ๆ และกล้าไม้เจริญเติบโตได้ดี	0.88	มาก	0.94	มาก	0.90	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	0.83	มาก	0.83	มาก	0.83	มาก

รูปแบบของสื่อที่ปรากฏในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

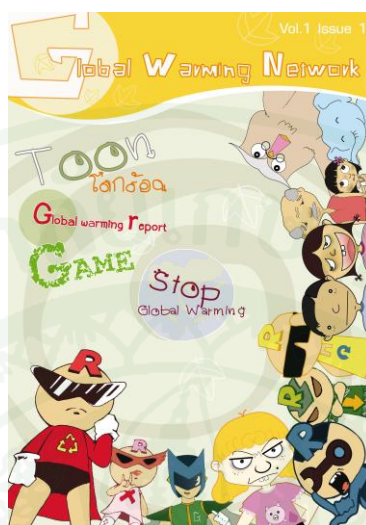
จากการศึกษารูปแบบสื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยมีความร่วมมือจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา จัดทำสื่อออกประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน โดยสื่อที่ได้ประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนในพื้นที่มีรูปแบบและกิจกรรมที่ดำเนินงานนั้น สอดคล้องกับหลักการด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยได้แบ่งตามลักษณะของสื่อ ดังนี้

1. สื่อแผ่นพับ โดยสื่อแผ่นพับที่ใช้ประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้นพบว่า มี 3 แบบ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา ความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้า และการอนุรักษ์แหล่งน้ำ ดังแสดงในภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 สื่อแผ่นพับที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่

2. สื่อสิ่งพิมพ์หนังสือการ์ตูนรณรงค์การหยุดภาวะโลกร้อนที่เผยแพร่ให้กับเยาวชน ดังแสดงในภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 หนังสือการ์ตูนการรณรงค์ภาวะโลกร้อน ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

3. สื่อแผ่นป้ายโฆษณาหรือแผ่นป้ายประกาศ พบว่าในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน มีการใช้สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยทำเป็นป้ายประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไปติดไว้ตรงทางแยก และในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังแสดงในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3 ป้ายประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านหนองหอย ตำบลแม่แรม

อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: วิมลมาศ นุ้ยภักดี (2554)

4. สื่อป้ายประชาสัมพันธ์ มีการจัดทำป้ายสื่อประชาสัมพันธ์ทำให้เห็นถึงการใช้อย่างยั่งยืน โดยกำหนดกฎระเบียบในการเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างประหยัดและคุ้มค่าที่สุด ดังแสดงในภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 การกำหนดกฎระเบียบการเข้าไปใช้ทรัพยากรป่าไม้ บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วรม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: วิมลมาศ นุ้ยภักดี (2554)

5. ป้ายประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละหมู่บ้านมีการจัดทำแนวกั้นไฟและจัดเวรยามเฝ้าระวังไฟป่าในช่วงฤดูแล้งของทุกปี สอดคล้องกับวิธีการอนุรักษ์ในเรื่อง การป้องกัน ดังแสดงในภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดทำแนวกั้นไฟบ้านโป่งแยงในและบ้านปงไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วรม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: วิมลมาศ นุ้ยภักดี (2554)

6. สื่อป้ายประชาสัมพันธ์ โดยแต่ละหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมปลูกป่าในพื้นที่เสื่อมโทรม ในวันพ่อและวันแม่แห่งชาติ เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับวิธีการอนุรักษ์ในเรื่อง การรักษาและ ซ่อมแซมทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ดังแสดงในภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 ป้ายประชาสัมพันธ์การปลูกป่าในวันแม่แห่งชาติ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

7. สื่อป้ายประกาศ มีการนำสื่อที่เป็นป้ายประกาศ มาประชาสัมพันธ์เพื่อแสดงให้รู้ว่า พื้นที่ป่าผืนนี้ห้ามใช้ประโยชน์ไม่ว่ากรณีใดๆ ก็ตามสอดคล้องกับวิธีการอนุรักษ์ในเรื่อง การสงวน ดังแสดงในภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7 ป้ายประกาศป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติฯบ้านบวกเตย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

8. สื่อป้ายประกาศ โดยมีการแบ่งเขตเป็นป่าอนุรักษ์อย่างชัดเจน สอดคล้องกับวิธีการอนุรักษ์ในเรื่อง การแบ่งเขต ดังแสดงในภาพที่ 4.8

ภาพที่ 4.8 ป้ายประกาศเขตป่าอนุรักษ์ บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: วิมลมาศ น้อยภักดี (2554)

ภาพที่ 4.9 ป้ายประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ้านผานกกก ตำบลโป่งแยง
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: วิมลมาศ น้อยภักดี (2554)

9. สื่อโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่า สื่อโทรทัศน์ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนส่วนใหญ่จะติดจานรับสัญญาณภาพหรือจานดาวเทียม ทำให้มีการรับชมรายการที่หลากหลายมากขึ้นส่วนใหญ่รับชมข่าวกับละคร และจากการที่ได้สอบถามชาวบ้านส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่รับชมมากที่สุดคือ ข่าว 3 มิติ เนื่องจากไม่ได้อยู่ช่วงเวลาทำงาน ดังแสดงในภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 จานดาวเทียมบ้านโป่งแยงใน ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่

10. สื่อวิทยุ จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนส่วนใหญ่รับฟังรายการวิทยุ รายการที่ฟังเป็นประจำคือรายการข่าวและเพลง เมื่อสอบถามถึงรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ชาวบ้านส่วนใหญ่เคยรับฟัง รายการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวไทยพื้นเมืองฟังบ่อยที่สุดคือ รายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และน้ำ ส่วนรายการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวเขาเผ่าม้งฟังบ่อยที่สุด คือ รายการ สถานนิมัง

11. สื่ออินเทอร์เน็ต จากการศึกษาพบว่า ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนมีการใช้อินเทอร์เน็ตน้อยมาก และเมื่อสอบถามเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าไม่มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เลย

12. สื่อคลิปเสียง จากการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนจะเปิดคลิปเสียงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน โดยจะเปิดเป็นประจำทุกวันเช้า เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังแสดงในภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

13. สื่อกิจกรรม จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานราชการในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา ได้ร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่กลุ่มน้ำแม่สาหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมการปลูกป่าในวันสำคัญของทุกปี กิจกรรมการทำแนวกันไฟป่า กิจกรรมการอนุรักษ์แหล่งน้ำ การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันไฟป่า กิจกรรมอบรมเยาวชนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องภาวะโลกร้อน โดยที่ชุมชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ดังแสดงในภาพที่ 4.12 - 4.16

ภาพที่ 4.12 กิจกรรมการปลูกป่าและการทำฝายชะลอน้ำของชาวบ้านปงไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ที่มา: คัดแปลงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (2554)

ภาพที่ 4.13 โครงการคืนสีเขียวให้ผืนป่า ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแม่แรม (2554)

ภาพที่ 4.14 การจัดอบรมการป้องกันไฟป่า ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: วิมลมาศ นุ้ยภักดี (2554)

ภาพที่ 4.15 โครงการค่ายเยาวชนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตำบลแม่แรม
อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแม่แรม (2554)

ภาพที่ 4.16 การทำฝายชะลอน้ำบ้านปงไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: ดัดแปลงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (2554)

14. สื่อพื้นบ้าน จากการศึกษา พบว่า ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ที่ชาวบ้านปฏิบัติกันเป็นประจำทุกปี คือ พิธีบวชป่าและพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำของชาวไทยพื้นเมือง กับ ดงแซ่ของชาวเขาเผ่าม้ง ทั้ง 3 พิธีกรรมมีหน่วยงานราชการในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สาวร่วมกับชาวบ้านในการจัดพิธีกรรม ดังแสดงในภาพที่ 4.17 - 4.18

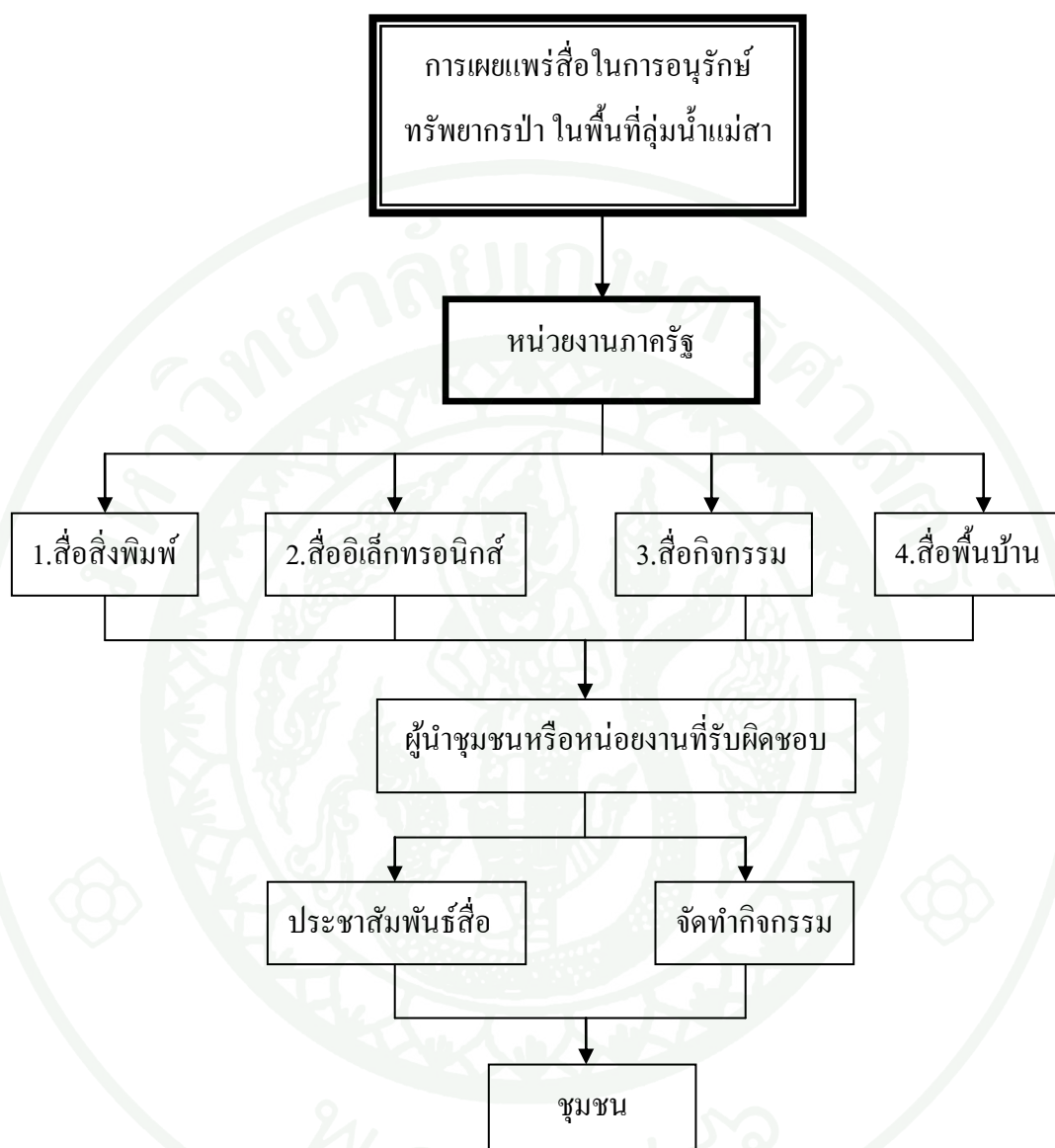

ภาพที่ 4.17 พิธีกรรมบวชป่าของชาวบ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: ดัดแปลงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (2554)

ภาพที่ 4.18 พิธีกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำของชาวบ้านปางไคร้ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่
ที่มา: ดัดแปลงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง (2554)

วิธีการเผยแพร่สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่มีต่อชุมชน

ภาพที่ 4.19 แผนภาพการการเผยแพร่สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ตอนบน จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการเผยแพร่สื่อ พบว่า มีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ หน่วยการจัดการต้นน้ำแม่สา และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมและองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง เป็นหน่วยงานหลักในการเผยแพร่สื่อในพื้นที่ โดยสื่อที่มีการใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีทั้งหมด 4 สื่อคือ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อกิจกรรม สื่อพื้นบ้าน โดยมีการเผยแพร่สื่อดังภาพที่ 4.19 ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยการจัดการต้นน้ำแม่สาและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมและโป่งแยงเป็นฝ่ายจัดทำสื่อ แล้วนำไปให้ผู้นำชุมชนแจกให้กับชาวบ้านในพื้นที่หรือถ้าเป็นป้ายประชาสัมพันธ์หรือป้ายประกาศ ก็จะให้ผู้นำชุมชนหรือตัวแทนนำไปติดตั้งตามแต่วัตถุประสงค์

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สถานีโทรทัศน์หรือรายการวิทยุผลิตรายการแล้วถ่ายทอดสัญญาณไปยังพื้นที่รับสัญญาณ และจากการศึกษาในพื้นที่ยังพบอีกว่า มีหอกระจายข่าวในการประกาศและประชาสัมพันธ์ข่าวของแต่ละหมู่บ้าน

3. สื่อกิจกรรม หน่วยการจัดการต้นน้ำแม่สาและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมและโป่งแยงเป็นฝ่ายดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันไฟฟ้าไฟป่า เป็นต้น

4. สื่อพื้นบ้าน หน่วยการจัดการต้นน้ำแม่สาและองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมและโป่งแยงร่วมมือกับชุมชนจัดพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นประจำทุกปี เช่น การจัดพิธีบวชป่า และพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำของชาวไทยพื้นเมือง จัดขึ้นในเดือนพฤษภาคม พิธีแข่งของชาวเขาเผ่าม้ง จัดขึ้นในเดือนมกราคม เป็นต้น

ปัญหาอุปสรรคในการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานที่มีต่อชุมชน

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยราชการ และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง สามารถสรุปปัญหาในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ได้ ดังนี้

1. ปัญหาเรื่องความร่วมมือของชุมชน มีชาวบ้านบางส่วนหรือส่วนน้อยที่ไม่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการ โดยที่สื่อที่นำไปประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนมีชาวบ้านบางส่วนที่ไม่ได้ให้ความสนใจหรือไม่ได้ตระหนักในการรับสื่อไปและไม่ได้นำสื่อไปใช้ประโยชน์ต่อไป

2. ปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดทำสื่อ หน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง ยังขาดการสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำสื่ออยู่ส่วนใหญ่ สื่อที่ได้มาต้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่โดยตรงเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบจัดทำ

3. ปัญหาเรื่อง เวลา ในการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือการขอความร่วมมือ กับ ชาวบ้าน ต้องมีการประชาสัมพันธ์ในช่วงเช้า เพราะช่วงกลางวันถึงตอนเย็นเป็นช่วงเวลาทำงานของ ชาวบ้าน

4. ปัญหาเรื่อง สภาพพื้นที่ เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบนมีสภาพพื้นที่ที่เป็นทั้งที่ราบ และที่ภูเขาสูงสลับกันไปในการใช้สื่อเข้าไปประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ป่าไม้ก็ต้องปรับให้เข้ากับ แต่ละพื้นที่ด้วย

ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้อธิบายตามลักษณะของสื่อ คือ สื่อสิ่งพิมพ์ โดยแบ่งเป็น สื่อแผ่นพับกับแผ่นป้ายโฆษณา สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น สื่อ โทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อกิจกรรม ศึกษาเรื่อง การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ สื่อพื้นบ้าน ศึกษาเรื่อง ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทย พื้นเมืองโดยส่วนใหญ่เปิดอ่านแผ่นพับเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 72.50 และไม่ได้อ่าน แผ่นพับเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 27.52 สำหรับชาวเขาเผ่าม้งพบว่า โดยส่วนใหญ่เปิดอ่านแผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 73.90 และไม่เปิด อ่านแผ่นพับ คิดเป็นร้อยละ 26.10 ในส่วน ลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในสื่อแผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และ ตัวเลขผสมกัน ร้อยละ 64.20 สำหรับลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ใน สื่อแผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข ผสมกัน ร้อยละ 63.80 กลุ่มตัวอย่างแนะนำให้เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรควรมีจำนวนเท่ากับรูปภาพ และแนะนำให้ลักษณะของเนื้อหาควรขึ้นอยู่กับหัวข้อในแผ่นพับ ดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ประสบการณ์ในการอ่านแผ่นพับเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และลักษณะ

เนื้อหาที่ครัวเรือนตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม

จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ประสบการณ์การอ่านแผ่นพับ เกี่ยวกับ การอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ จากภาครัฐ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เปิดอ่านทุกครั้ง	32	29.40	20	29.00	52	29.20
เปิดอ่านบางครั้ง	35	32.10	20	29.00	55	30.90
เลือกเปิดอ่านเฉพาะที่สนใจ	12	11.00	11	15.90	23	12.90
อ่าน	79	72.50	51	73.90	130	73.00
ไม่เปิดอ่านแต่เก็บไว้	1	0.90	5	7.20	6	3.40
ไม่เปิดอ่าน	17	15.60	6	8.70	23	12.90
ไม่เคยได้รับ	11	10.10	6	8.70	17	9.60
อ่านหนังสือไม่ออก	1	0.90	1	1.40	2	1.10
ไม่ได้อ่าน	30	27.52	18	26.10	48	27.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ลักษณะของเนื้อหา						
เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรมากกว่า	20	18.30	12	17.40	32	18.00
เนื้อหาที่เป็นรูปภาพมากกว่า	16	14.70	12	17.40	28	15.70
เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ	70	64.20	44	63.80	114	64.00
ตัวเลข						
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	3	2.80	1	1.40	4	2.20
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ขนาดของสื่อแผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับ กระดาษ A4 3 คอลัมน์ (ขนาด 8.27"x11.69") คิดเป็น ร้อยละ 71.60 ส่วนขนาดของสื่อแผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับกระดาษ A4 3 คอลัมน์ (ขนาด 8.27"x11.69")คิดเป็น ร้อยละ 66. ขนาดของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับ 22 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมาคือ ขนาด 20 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 16.50

สำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งขนาดของตัวอักษรที่ชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับ 22 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 52.20 รองลงมาคือ ขนาด 20 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 26.10 ดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 ขนาดของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับและขนาดตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ขนาดของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
กระดาษ A4 3 คอลัมน์ (8.27"x11.69")	78	71.60	46	66.70	124	69.70
กระดาษ Legal 4 คอลัมน์ (8.5"x14")	31	28.40	23	33.30	54	30.30
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ขนาดของตัวอักษรสื่อแผ่นพับ						
ขนาด 14 พ้อยท์	2	1.80	0	0	2	1.10
ขนาด 16 พ้อยท์	3	2.80	6	8.70	9	5.10
ขนาด 18 พ้อยท์	11	10.10	9	13.00	20	11.20
ขนาด 20 พ้อยท์	18	16.50	18	26.10	36	20.20
ขนาด 22 พ้อยท์	75	68.80	36	52.20	111	62.40
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

รูปแบบของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ แบบ AngsanaUPC และแบบ LilyUPC ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 25.70 และ 22.90 ตามลำดับ รูปแบบของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ แบบ AngsanaUPC ร้อยละ 21.70 รองลงมาคือ แบบ JasmineUPC ร้อยละ 15.90 สีของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่ชอบคือ สีดำ ร้อยละ 59.60 รองลงมาคือสีเขียว ร้อยละ 20.20 สีของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่ชอบคือ สีดำ ร้อยละ 68.10 รองลงมาคือสีเขียว ร้อยละ 20.30 กลุ่มตัวอย่างยังได้เสนอแนะเรื่องสีของตัวอักษรให้ใช้สีแดงหรือสีที่เหมาะสมกับพื้นหลัง ลักษณะของภาพประกอบสื่อสิ่งพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ ภาพถ่ายจากของจริง คิดเป็นร้อยละ 92.70 รองลงมา ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง ร้อยละ 2.80 ส่วนลักษณะของภาพประกอบสื่อ

สิ่งพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ ภาพถ่ายจากของจริง คิดเป็นร้อยละ 88.40 ดังแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 รูปแบบของตัวอักษร สีตัวอักษร และภาพประกอบสื่อแผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่กลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รูปแบบของตัวอักษร	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
แบบ AngsanaUPC	28	25.70	15	21.70	43	24.20
แบบ BrowalliaUPC	14	12.80	8	11.60	22	12.40
แบบ FreesiaUPC	7	6.40	10	14.50	17	9.60
แบบ CordiaUPC	7	6.40	8	11.60	15	8.40
แบบ IrisUPC	8	7.30	9	13.00	17	9.60
แบบ JasmineUPC	15	13.80	11	15.90	26	14.60
แบบ KodchiangUPC	5	4.60	0	0	5	2.80
แบบ LilyUPC	25	22.90	8	11.60	33	18.50
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
สีของตัวอักษร						
สีดำ	65	59.60	47	68.10	112	62.90
สีน้ำเงินเข้ม	16	14.70	7	10.10	23	12.90
สีเขียว	22	20.20	14	20.30	36	20.20
สีอื่น ๆ	6	5.50	1	1.40	7	3.90
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ภาพประกอบ						
ภาพถ่ายจากของจริง	101	92.70	61	88.40	162	91.00
ภาพเขียนหรือวาด	3	2.80	3	4.30	6	3.40
เหมือนจริง						
ภาพแบบการ์ตูน	2	1.80	3	4.30	5	2.80
แบบผสม	3	2.80	2	2.90	5	2.80
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

กลุ่มตัวอย่างได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อแผ่นพับที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างคือ สื่อแผ่นพับควรอ่านง่าย เข้าใจง่าย ชัดเจนและมีสีสันสวยงาม ควรใช้รูปภาพจริงประกอบเนื้อหาและควรมีการอธิบายได้รูปภาพ ที่สำคัญคือ ควรให้มีการเผยแพร่สื่อแผ่นพับอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 ข้อเสนอแนะของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับที่กลุ่มตัวอย่างชอบ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ข้อเสนอแนะ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
- อ่านง่าย เข้าใจง่าย ชัดเจน	5	4.60	3	4.30	8	4.50
และมีสีสันสวยงาม						
- ใช้รูปภาพจริงและอธิบายได้	3	2.80	2	2.90	5	2.80
รูปภาพ	5	4.60	3	4.30	8	4.50
- ให้มีการเผยแพร่สื่อแผ่นพับ						
อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กๆ	96	88.10	61	88.40	157	88.20
- ไม่ได้ให้คำแนะนำ						
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

2. สื่อสิ่งพิมพ์แผ่นป้ายโฆษณา

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อแผ่นป้ายโฆษณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่สังเกตเห็นป้ายประกาศเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 92.70 และไม่ได้สังเกตเห็นป้ายประกาศเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 7.30 สำหรับชาวเขาเผ่าม้งพบว่า โดยส่วนใหญ่สังเกตเห็นป้ายประกาศเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 89.90 และไม่ได้สังเกตเห็นป้ายประกาศเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 10.10 ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ประสิทธิภาพการสังเกตแผ่นป้ายโฆษณาของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

การสังเกต	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
สังเกตทุกครั้งที่ผ่านมา	57	52.30	35	50.70	92	51.70
สังเกตบ้างบางครั้ง	38	34.90	24	34.80	62	34.80
สังเกตเฉพาะที่สนใจ	6	5.50	3	4.30	9	5.10
สังเกต	101	92.70	62	89.90	163	91.60
ไม่สนใจสังเกตเลย	6	5.50	4	5.80	10	5.60
ไม่เคยเห็นแผ่นป้ายโฆษณา	1	0.90	1	1.40	2	1.10
อ่านหนังสือไม่ออก	1	0.90	2	2.90	3	1.70
ไม่สังเกต	8	7.30	7	10.10	15	8.40
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ขนาดของแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ มีขนาด 31" X 43" ร้อยละ 76.10 รองลงมาคือ ขนาด 24" X 35" ขนาด 15 ½" X 21½" และขนาด 8" X 17½" คิดเป็นร้อยละ 16.50 4.60 และ 2.80 ตามลำดับ ส่วนขนาดของสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ มีขนาด 31" X 43" ร้อยละ 69.60 รองลงมาคือ ขนาด 24" X 35" ร้อยละ 24.60 ขนาด 15 ½" X 21½" ร้อยละ 5.80 ส่วนขนาดของตัวอักษรในแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับ 230 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 77.10 รองลงมาคือ ขนาด 200 พ้อยท์ 170 พ้อยท์ และ 130 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 14.70 5.50 และ 2.80 ตามลำดับสำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งขนาดของตัวอักษรที่ชอบมากที่สุดคือ ขนาดเท่ากับ 230 พ้อยท์ คิดเป็นร้อยละ 68.10 รองลงมาคือ ขนาด 200 พ้อยท์ ร้อยละ 26.10 ขนาด 130 พ้อยท์ ร้อยละ 4.30 และขนาดใหญ่กว่า 230 พ้อยท์ ร้อยละ 1.40 รูปแบบของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ แบบ AngsanaUPC คือ ร้อยละ 29.40 รองลงมาคือ แบบ LilyUPC ร้อยละ 21.10 แบบ และสุดท้ายคือ แบบ แบบ FreesiaUPC ร้อยละ 3.70 ส่วนรูปแบบของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ แบบ AngsanaUPC คือ ร้อยละ 29.00 รองลงมาคือ แบบ LilyUPC และแบบ IrisUPC ในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 13.00 ดังแสดงในตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ขนาดแผ่นป้ายโฆษณา ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรของสื่อพิมพ์แผ่นป้าย
โฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัด
เชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ขนาดของสื่อ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ขนาด 31" X 43"	83	76.10	48	69.60	131	73.60
ขนาด 24" X 35"	18	16.50	17	24.60	35	19.70
ขนาด 15 ½" X 21½"	5	4.60	4	5.80	9	5.10
ขนาด 8" X 17½"	3	2.80	0	0	3	1.70
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ขนาดตัวอักษร						
ขนาด 130 พ้อยท์	3	2.80	3	4.30	6	3.40
ขนาด 170 พ้อยท์	6	5.50	0	0	6	3.40
ขนาด 200 พ้อยท์	16	14.70	18	26.10	34	19.10
ขนาด 230 พ้อยท์	84	77.10	47	68.10	131	73.60
ใหญ่กว่า 230 พ้อยท์	0	0	1	1.40	1	0.60
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
รูปแบบของตัวอักษร						
แบบ AngsanaUPC	32	29.40	21	30.40	52	29.20
แบบ BrowalliaUPC	12	11.00	8	11.60	20	11.20
แบบ FreesiaUPC	4	3.70	6	8.70	10	5.60
แบบ CordiaUPC	8	7.30	8	11.60	16	9.00
แบบ IrisUPC	6	5.50	9	13.00	15	8.40
แบบ JasmineUPC	17	15.60	7	10.10	24	13.50
แบบ KodchiangUPC	7	6.40	1	1.40	8	4.50
แบบ LilyUPC	23	21.10	9	13.00	32	18.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

สีของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่ชอบคือ สีดำ ร้อยละ 60.60 รองลงมาคือสีเขียว ร้อยละ 18.30 และสุดท้ายคือ แดงแต่วัตถุประสงค์การใช้ ร้อยละ 0.92 ส่วนสีของตัวอักษรที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่ชอบคือ สีดำ ร้อยละ 59.40 รองลงมาคือสีเขียว ร้อยละ 18.80 สีน้ำเงินเข้ม ร้อยละ 13.00 และสีแดง ร้อยละ 8.70 ลักษณะของภาพประกอบสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ ภาพถ่ายจากของจริง คิดเป็นร้อยละ 87.20 รองลงมาคือ ภาพแบบการ์ตูน และแบบผสม (ภาพถ่ายจากของจริง ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง และภาพแบบการ์ตูนรวมกัน) ในสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 4.60 สุดท้ายคือภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง ร้อยละ 3.70 สำหรับลักษณะของภาพประกอบสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ ภาพถ่ายจากของจริง คิดเป็นร้อยละ 79.70 รองลงมาคือแบบผสม (ภาพถ่ายจากของจริง ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง และภาพแบบการ์ตูนรวมกัน) ร้อยละ 13.00 ภาพแบบการ์ตูน ร้อยละ 4.30 และภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง ร้อยละ 2.90 ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 สีตัวอักษรและลักษณะภาพประกอบในสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

สีของตัวอักษร	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
สีดำ	66	60.60	41	59.40	107	60.10
สีน้ำเงินเข้ม	11	10.10	9	13.00	20	11.20
สีเขียว	20	18.30	13	18.80	33	18.50
สีแดง	8	7.30	6	8.70	14	7.90
สีผสมกัน	3	2.80	0	0	3	1.70
ตามจุดประสงค์ที่ใช้	1	0.90	0	0	1	0.60
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ลักษณะภาพของภาพประกอบ						
ภาพถ่ายจากของจริง	95	87.20	55	79.70	150	84.30
ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง	4	3.70	2	2.90	6	3.40
ภาพแบบการ์ตูน	5	4.60	3	4.30	8	4.50
ผสมทั้ง 3 แบบ	5	4.60	9	13.00	14	7.90
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองชอบมากที่สุดคือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลขผสมกัน ร้อยละ 64.20 รองลงมาคือ เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรมากกว่า ร้อยละ 18.30 สำหรับลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งชอบมากที่สุดคือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลขผสมกัน ร้อยละ 63.80 รองลงมาคือ เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรมากกว่า กลุ่มตัวอย่างแนะนำให้เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรควรมีจำนวนเท่ากับรูปภาพ และแนะนำให้ลักษณะของเนื้อหาควรขึ้นอยู่กับหัวข้อในแผ่นป้ายโฆษณาด้วย ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้เนื้อหาในแผ่นป้ายประกาศควรเป็นบทลงโทษผู้ที่กระทำความผิดซึ่งแผ่นป้ายประกาศควรมีภาพประกอบที่น่าสนใจ เป็นที่สะดุดตาแก่ผู้พบเห็น ควรติดแผ่นป้ายประกาศในที่สาธารณะ ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ลักษณะของเนื้อหาและข้อเสนอแนะของสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นป้ายโฆษณาที่กลุ่มตัวอย่างชอบในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ลักษณะของเนื้อหา	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เนื้อหาที่เป็นตัวอักษรมากกว่า	20	18.30	12	17.40	32	18.00
เนื้อหาที่เป็นรูปภาพมากกว่า	16	14.70	12	17.40	28	15.70
เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ ตัวเลข	70	64.20	44	63.80	114	64.00
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ	3	2.80	1	1.40	4	2.20
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ข้อเสนอแนะ						
- ควรติดแผ่นป้ายโฆษณาในพื้นที่สาธารณะของชุมชน	4	3.70	1	1.40	5	2.80
- แผ่นป้ายโฆษณาควรสะดุดตา มีภาพประกอบน่าสนใจ	2	1.80	2	2.90	4	2.20
- เนื้อหาในแผ่นป้ายโฆษณาควรเป็นบทลงโทษ	1	0.90	0	0	1	0.60
- ไม่ได้ให้คำแนะนำ	102	93.60	66	95.70	168	94.40
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์

การศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการรับชมสื่อโทรทัศน์ พบว่า รายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่รับชมคือ รายการข่าว ร้อยละ 80.70 รองลงมาคือละคร ร้อยละ 10.10 ส่วนรายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่รับชมคือ รายการข่าว ร้อยละ 79.70 รองลงมาคือละคร ร้อยละ 10.10 ส่วนความถี่ในการรับชมกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่รับชมสื่อโทรทัศน์ทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 68.80 รองลงมาคือ รับชมทุก 2 – 3 วัน ร้อยละ 23.90 สำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง พบว่า โดยส่วนใหญ่รับชมสื่อโทรทัศน์ทุกวันเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 56.50 รองลงมาคือ รับชมทุก 2 – 3 วัน ร้อยละ 31.90 ดังแสดงในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 รายการที่รับชมเป็นประจำและความถี่ในการรับชมสื่อโทรทัศน์ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ข่าว	88	80.70	55	79.70	143	80.30
ละคร	11	10.10	7	10.10	18	10.10
สารคดี	4	3.70	3	4.30	7	3.90
ข่าวกับละคร	6	5.50	1	1.40	7	3.90
ส่วนใหญ่ดู CD	0	0.00	2	2.90	2	1.1
ไม่เคยรับชม	0	0.00	1	1.40	1	0.6
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ความถี่						
ทุกวัน	75	68.80	39	56.50	114	64.00
ทุก 2 – 3 วัน	26	23.90	22	31.90	48	27.00
ทุกสัปดาห์	5	4.60	4	5.80	9	5.10
ทุกเดือน	2	1.80	3	4.30	5	2.80
ไม่เคยเลย	1	0.90	1	1.40	2	1.10
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์คือ ช่วงค่ำ ตั้งแต่เวลา 18.00 – 22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 84.40 รองลงมาคือ ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 น. ร้อยละ 6.40 ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น. ร้อยละ 3.70 ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น. ร้อยละ 2.80 ช่วงดึก ตั้งแต่ 22.00 – 04.00 น. ร้อยละ 1.80 และช่วงเวลาที่รับชมน้อยที่สุด คือ ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น. ร้อยละ 0.90 ในส่วนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่รับชมรายการโทรทัศน์คือ ช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 น. คิดเป็นร้อยละ 87.00 รองลงมาคือ ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 น. และช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น. ในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 4.30 และช่วงเวลาที่รับชมน้อยที่สุด คือ ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น. และช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น. ในสัดส่วนที่เท่ากันคือร้อยละ 1.40 ดังแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 รายการโทรทัศน์ที่รับชมเป็นประจำและเวลาในการรับชมรายการโทรทัศน์
ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

เวลาในการรับชม	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 น.	7	6.40	3	4.30	10	5.60
ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น.	3	2.80	1	1.40	4	2.20
ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น.	1	0.90	1	1.40	2	1.10
ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น.	4	3.70	3	4.30	7	3.90
ช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 น.	92	84.40	60	87.00	152	85.40
ช่วงดึก ตั้งแต่ 22.00 – 04.00 น.	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ไม่เคยรับชม	0	0.00	1	1.40	1	0.60
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

จากการศึกษา พบว่า ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่ชอบดูทุกครั้งคือ รายการข่าว 3 มิติ คิดเป็นร้อยละ 27.50 รองลงมาคือ รายการทีวี 360 องศา คิดเป็นร้อยละ 12.80 รายการที่ชอบดูบางครั้ง คือ รายการข่าว 3 มิติ คิดเป็นร้อยละ 33.90 รองลงมาคือ รายการ 7 สีติดดาวชุมชนรวมพลังรักโลก คิดเป็นร้อยละ 24.80 ส่วนรายการที่นานๆครั้งที่ได้รับชม คือ พลังจิต รักรักรักโลกคิดเป็นร้อยละ 8.30 รองลงมาคือ รายการสารคดีกรมอุทยานแห่งชาติและรายการสำรวจธรรมชาติในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 7.30 กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง พบว่า รายการที่ชอบดูทุกครั้งคือ

รายการข่าว 3 มิติ เช่นกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 37.70 รองลงมาคือ รายการทีวี 360 องศา คิดเป็นร้อยละ 26.10 ส่วนรายการที่ชอบดูบางครั้งคือ รายการ ข่าว 3 มิติ คิดเป็นร้อยละ 37.70 รองลงมาคือ รายการทีวี 360 องศา และรายการ 7 สีติดดาวชุมชน รวมพลังรักโลก คิดเป็นร้อยละ 18.80 ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 การรับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง ในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ทุกครั้ง		บางครั้ง		นานๆ ครั้ง		ไม่ได้รับชม		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
(ชาวไทยพื้นเมือง)										
พลังจิต รักย์โลก	4	3.70	15	13.80	9	8.30	81	74.30	109	100.00
7 สีติดดาวชุมชน	8	7.30	27	24.80	7	6.40	67	61.50	109	100.00
รวมพลังรักโลก										
สารคดีกรมอุทยานแห่งชาติ	3	2.80	17	15.60	8	7.30	81	74.30	109	100.00
สำรวจธรรมชาติ	10	9.20	14	12.80	8	7.30	77	70.60	109	100.00
เนกเตอร์	3	2.80	10	9.20	5	4.60	91	83.50	109	100.00
สมุดโคจร	2	1.80	11	10.10	6	5.50	90	82.60	109	100.00
ข่าว 3 มิติ	30	27.50	37	33.90	7	6.40	35	32.10	109	100.00
ทีวี 360 องศา	14	12.80	25	22.90	6	5.50	64	58.70	109	100.00
รายการ (ชาวเขาเผ่าม้ง)										
พลังจิต รักย์โลก	1	1.40	10	14.50	7	10.10	51	73.90	69	100.00
7 สีติดดาวชุมชน	3	4.30	13	18.80	5	7.20	48	69.60	69	100.00
รวมพลังรักโลก										
สารคดีกรมอุทยานแห่งชาติ	1	1.40	9	13.00	4	5.80	55	79.70	69	100.00
สำรวจธรรมชาติ	3	4.30	9	13.00	5	7.20	52	75.40	69	100.00
เนกเตอร์	1	1.40	5	7.20	3	4.30	60	87.00	69	100.00
สมุดโคจร	-	-	2	2.90	3	4.30	64	92.80	69	100.00
ข่าว 3 มิติ	12	17.40	26	37.70	7	10.10	24	34.80	69	100.00
ทีวี 360 องศา	10	14.50	18	26.10	7	10.10	34	49.30	69	100.00

ความเข้าใจและการนำความรู้จากรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไปปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพียงบางเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมาคือ มีความเข้าใจทุกเรื่อง ร้อยละ 40.40 และไม่เข้าใจเลย ร้อยละ 2.80 กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่มีความเข้าใจในการรับชมรายการโทรทัศน์เพียงบางเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 59.40 รองลงมาคือ มีความเข้าใจทุกเรื่อง ร้อยละ 36.20 และไม่ตอบคำถามเลย ร้อยละ 4.30 กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองสามารถนำเอาความรู้ที่ได้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติบ้างบางครั้ง ร้อยละ 56.90 ไม่นำเอาความรู้ที่ได้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติเลย ร้อยละ 22.90 และนำเอาความรู้ที่ได้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติทุกครั้งที่ดู ร้อยละ 18.30 กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งนำเอาความรู้ที่ได้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติทุกครั้งที่ดู ร้อยละ 18.80 และไม่นำเอาความรู้ที่ได้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติเลย ร้อยละ 18.80 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบคำถามเลย ร้อยละ 4.30 ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ความเข้าใจเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์และการนำความรู้จากรายการโทรทัศน์ไปปฏิบัติของครัวเรือนตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ความเข้าใจ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เข้าใจทุกเรื่อง	44	40.40	25	36.20	69	38.80
เข้าใจบางเรื่อง	61	56.00	41	59.40	102	57.30
ไม่เข้าใจเลย	3	2.80	0	0	3	1.70
ไม่ตอบ	1	0.90	3	4.30	4	2.20
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
การนำความรู้ไปปฏิบัติ						
ปฏิบัติทุกครั้งที่ดู	20	18.30	13	18.80	33	18.50
ปฏิบัติบ้างบางครั้ง	62	56.90	40	58.00	102	57.30
ไม่ปฏิบัติเลย	25	22.90	13	18.80	38	21.30
ไม่ตอบ	2	1.80	3	4.3	5	2.80
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่รับฟังวิทยุทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมาคือ ไม่เคยรับฟังวิทยุเลย ร้อยละ 27.50 ฟังทุก 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 16.50 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 3.70 กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งพบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่เคยรับฟังวิทยุเลย ร้อยละ 27.50 รองลงมาคือ รับฟังทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 21.70 รับฟังวิทยุทุกเดือน ร้อยละ 8.70 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 5.80 ดังแสดงในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ความถี่ในการรับสื่อวิทยุของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน
อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ความถี่ในการรับฟังวิทยุ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทุกวัน	36	33.00	15	21.70	51	28.70
ทุก 2 – 3 วัน	18	16.50	14	20.30	32	18.00
ทุกสัปดาห์	11	10.10	11	15.90	22	12.40
ทุกเดือน	10	9.20	6	8.70	16	9.00
ไม่เคยเลย	30	27.50	19	27.50	49	27.50
ไม่ตอบ	4	3.70	4	5.80	8	4.50
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

รายการวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่รับฟังคือ รายการข่าว ร้อยละ 28.40 รองลงมาคือ รายการเพลง ร้อยละ 25.70 รายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 1.80 และรายการที่ไม่ฟังเลย คือรายการสารคดี ส่วนวิทยุที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่ชอบรับฟังคือ รายการข่าว ร้อยละ 33.30 รองลงมาคือ รายการเพลง ร้อยละ 21.70 และที่ไม่เคยฟังเลยคือ รายการ สารคดีกับรายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ช่วงเวลาส่วนใหญ่รับฟังรายการวิทยุของชาวไทยพื้นเมือง คือ ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 34.90 รองลงมาคือ ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น. ร้อยละ 24.80 และที่รับฟังน้อยที่สุดคือ ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.30 ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่รับฟังรายการวิทยุคือ ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น. คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมาคือ ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น. ร้อยละ 23.20

ช่วงเวลาที่รับฟังน้อยที่สุด คือ ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น. และช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 น. โดยคิดเป็นสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 5.80 ดังแสดงในตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 รายการวิทยุที่รับฟังเป็นประจำและช่วงเวลาที่รับฟังรายการวิทยุของครัวเรือน
ตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ข่าว	31	28.40	23	33.30	54	29.80
สารคดี	0	0.00	0	0.00	0	0.00
เพลง	28	25.70	15	21.70	43	24.20
การเกษตร	4	3.70	3	4.30	7	3.90
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ข่าวกับเพลง	3	2.80	2	2.90	5	2.80
ข่าวกับการเกษตร	1	0.90	1	1.40	2	1.10
ฟังทุกรายการ	2	1.80	2	2.90	4	2.20
ไม่เคยรับฟังวิทยุ	35	32.10	23	33.30	58	32.60
ไม่ตอบ	3	2.80	0	0.00	3	1.70
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ช่วงเวลา						
ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 น.	8	7.30	4	5.80	12	6.70
ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น.	38	34.90	16	23.20	54	30.30
ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น.	27	24.80	23	33.30	50	28.10
ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 – 18.00 น.	4	3.70	4	5.80	8	4.50
ช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 น.	5	4.60	4	5.80	9	5.10
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

การไต่ถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมือง พบว่า โดยส่วนใหญ่ไม่เคยไต่ถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุเลย คิดเป็นร้อยละ 21.10 รองลงมาคือ เคยไต่ถามข่าวทุกเดือน ร้อยละ 15.60 และสุดท้ายคือ เคยไต่ถามทุกวัน ร้อยละ 6.40 ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ไม่เคยไต่ถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุเลย คิดเป็นร้อยละ 24.60 รองลงมาคือ เคยไต่ถามข่าวทุกเดือน ร้อยละ 15.90 และสุดท้ายคือ เคยไต่ถามทุก 2 – 3 วัน ร้อยละ 13.00 ดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 การไต่ถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

การไต่ถามข่าว	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทุกวัน	7	6.40	0	0.00	7	3.90
ทุก 2 – 3 วัน	16	14.70	9	13.00	25	14.00
ทุกสัปดาห์	11	10.10	10	14.50	21	11.80
ทุกเดือน	17	15.60	11	15.90	28	15.70
ไม่เคยไต่ถามเลย	23	21.10	17	24.60	40	22.50
ไม่เคยรับฟังวิทยุ	30	27.50	18	26.10	48	27.00
ไม่ตอบ	5	4.60	4	5.80	9	5.10
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

สำหรับรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองจะรับฟังจากรายการวิทยุชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ คลื่นวิทยุชุมชน FM 106 และวิทยุชุมชน FM 92 คิดเป็นร้อยละ 2.75 รองลงคือ รายการข่าวเด็ด 11 โม่งและรายการเพลงลูกทุ่ง คิดเป็นสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 1.83 กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 73.39 ดังแสดงในตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 การรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างไทย
พื้นเมืองในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ทุกครั้ง		บางครั้ง		นานๆ ครั้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
คลื่นชุมชนท้องถิ่น	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการพูดจากาษาบ้านเฮา	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
ข่าวหนานไฮ้	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการลุงสว่าง สิ่งไหนไกรลาส	1	0.92	1	0.92	-	-	2	1.83
วิทยุชุมชน (FM 106 และ FM 92)	3	2.75	1	0.92	-	-	4	3.67
ทหารเรือ สทร 11	-	-	1	0.92	-	-	1	0.92
รายการท้องถิ่นของเชียงใหม่	-	-	1	0.92	-	-	1	0.92
รายการทั่วไทย	-	-	1	0.92	-	-	1	0.92
รายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้- น้ำ	-	-	1	0.92	4	3.67	5	4.59
รายการเกี่ยวกับการจัดการดิน-น้ำ	-	-	1	0.92	-	-	1	0.92
รายการข่าว วปท.	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการเกษตร มก.	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
วิทยุชุมชน FM ลำพูน	-	-	1	0.92	-	-	1	0.92
คลื่นแม่โจ้	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการเกษตรอาจารย์สุนัน ลอศรี	1	0.92	-	-	-	-	1	0.92
รายการข่าวเค็ด 11 โมง	2	1.83	-	-	-	-	2	1.83
รายการเพลงลูกทุ่ง	2	1.83	1	0.92	-	-	3	2.75
ไม่ตอบ	80 คน		ร้อยละ 73.39					

ส่วนกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งมักจะรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากสถานีม้งเป็นหลัก ร้อยละ 2.90 รองลงมา คือ รายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้และรายการเกี่ยวกับการจัดการดิน-น้ำ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.45 กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 84.06 ดังแสดงในตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 การรับฟังรายการวิทยุที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างม้งในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการ	ทุกครั้ง		บางครั้ง		นานๆ ครั้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
เพลงลูกทุ่ง	-	-	1	1.45	-	-	1	1.45
สถานีม้ง	2	2.90	1	1.45	1	1.45	4	5.80
ข่าวชุมชน	-	-	1	1.45	-	-	1	1.45
สถานี พชส.	1	1.45	-	-	-	-	1	1.45
เทพี Radio	-	-	1	1.45	-	-	1	1.45
รายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้	-	-	1	1.45	-	-	1	1.45
รายการเกี่ยวกับการจัดการดิน-น้ำ	-	-	1	1.45	-	-	1	1.45
วพธ. 2 (ข่าวท้องถิ่น)	1	1.45	-	-	-	-	1	1.45
ไม่ตอบ			58 คน		ร้อยละ 84.06			

ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสื่อวิทยุที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้คือ กลุ่มตัวอย่างอยากให้รายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ออกอากาศในช่วงเวลาพักและหลังเลิกงาน นอกจากนี้ยังอยากให้มีการแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในรายการวิทยุต่างๆ ด้วย

5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมือง ร้อยละ 77.10 ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ตเลย ใช้อินเทอร์เน็ตทุกสัปดาห์ ร้อยละ 2.80 รองลงมาคือ ใช้อินเทอร์เน็ตทุกวัน ใช้อินเทอร์เน็ตทุก 2 – 3 วัน และใช้อินเทอร์เน็ตทุกเดือนในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.80 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 14.70 ส่วนกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง เกือบทั้งหมดไม่เคยใช้สื่ออินเทอร์เน็ตเลย คิดเป็นร้อยละ 87.00 และมีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 13.00 ดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ความถี่ในการใช้อินเทอร์เน็ต ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ความถี่	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทุกวัน	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ทุก 2 – 3 วัน	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ทุกสัปดาห์	3	2.80	0	0.00	3	1.70
ทุกเดือน	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ไม่เคยเลย	84	77.10	60	87.00	144	80.90
ไม่ตอบ	16	14.70	9	13.00	25	14.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองที่ใช้อินเทอร์เน็ต จะใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหาข้อมูล ร้อยละ 2.80 ส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงาน การเช็คคุยกับเพื่อน การเล่น Facebook มีสัดส่วนที่เท่ากันคือ ร้อยละ 1.80 เว็บไซต์ที่กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองเคยเข้าไปหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้คือ www.google.com ร้อยละ 1.80 และ www.hotmail.com ร้อยละ 0.90 แต่จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองที่ใช้อินเทอร์เน็ตโดยส่วนใหญ่แล้วจะไม่เคยเข้าไปค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างอยากให้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่นใน Facebook ดังแสดงในตารางที่ 4.24

ตารางที่ 4.24 ลักษณะของการใช้งานอินเทอร์เน็ต Website ที่เคยเข้าไปใช้หาข้อมูลเกี่ยวกับการ
อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และข้อเสนอแนะ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ลักษณะในการใช้งาน	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทำงาน	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ค้นหาข้อมูล	3	2.80	0	0.00	3	1.70
เช็ดคุยกับเพื่อน	2	1.80	0	0.00	2	1.10
เล่น Facebook	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต	84	77.10	60	87.00	144	80.90
ไม่ตอบ	16	14.70	9	13.00	25	14.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
Website						
www.google.com	2	1.80	0	0.00	2	1.10
www.hotmail.com	1	0.90	0	0.00	1	0.60
ไม่เคยเข้าไปหาข้อมูล	4	3.70	0	0.00	4	2.20
www.google.com and www.hotmail.com	2	1.80	0	0.00	0	0.00
ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต	84	77.10	60	87.00	144	80.90
ไม่ตอบ	16	14.70	9	13.00	25	14.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ข้อเสนอแนะ						
การตั้งกลุ่มอนุรักษ์ใน Facebook	1	0.90	0	0.00	1	0.60
ไม่ได้ให้คำแนะนำ	108	99.10	69	100.00	177	99.40
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

6. สื่อกิจกรรม การฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองโดยส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ร้อยละ 79.80 และไม่เข้าร่วม ร้อยละ 20.20 ส่วนชาวเขาเผ่าม้ง พบว่า โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 85.50 และไม่เข้าร่วมร้อยละ 14.50 ดังแสดงในตารางที่ 4.25

ตารางที่ 4.25 ประสิทธิภาพการเข้าร่วมฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานภาครัฐ ของกลุ่มตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ความถี่ในการเข้าร่วมอบรม	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ทุกครั้งที่มีการอบรม	28	25.70	19	27.50	47	26.40
บ่อยครั้งที่มีการจัดอบรม	15	13.80	13	18.80	28	15.70
บางครั้งที่มีการจัดอบรม	40	36.70	27	39.10	67	37.60
เข้าร่วมเฉพาะหัวข้อที่สนใจ	4	3.70	0	0.00	4	2.20
เข้าอบรม	87	79.80	59	85.50	146	82.00
ไม่สนใจเข้าร่วมการอบรม	22	20.20	10	14.50	32	18.00
ไม่เข้าอบรม	22	20.20	10	14.50	32	18.00
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

รูปแบบของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยที่ รูปแบบของการอบรมมีความเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้ ความหลากหลายของเนื้อหาในการนำเสนอ ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม ความเหมาะสมในการใช้อุปกรณ์ประกอบการอบรม ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.21, 2.20, 2.25, 2.21 2.16, 2.25, 2.33 ตามลำดับ

เนื้อหาการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยที่ เนื้อหาที่อบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.52

เนื้อหาที่อบรมมีข้อมูลที่อบรมตรงกับความต้องการ ความชัดเจนในการตอบคำถามของการฝึกอบรม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.31, 2.17 ตามลำดับ

ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรม โดยที่ ความรู้เรื่องประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การป้องกันไฟป่า การปลูกป่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.63, 2.66 ส่วน ความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ความรู้เรื่องบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.32, 1.95, 2.33 ตามลำดับ

ประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยที่ ประโยชน์ของการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.67, 2.42 ส่วน การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 2.13, 2.25 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนต่อการอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปี พ.ศ. 2554

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.รูปแบบของการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
รูปแบบของการอบรมมีความเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้	2.21	0.751	ปานกลาง
ความหลากหลายของเนื้อหาในการนำเสนอ	2.20	0.724	ปานกลาง
ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา	2.25	0.756	ปานกลาง
ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม	2.21	0.736	ปานกลาง
ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม	2.16	0.735	ปานกลาง
ความเหมาะสมในการใช้อุปกรณ์ประกอบการอบรม	2.25	0.756	ปานกลาง
ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	2.33	0.778	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.23		ปานกลาง

ตารางที่ 4.26 (ต่อ)

ความคิดเห็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2. เนื้อหาของการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้			
เนื้อหาที่อบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	2.52	0.715	มาก
เนื้อหาที่อบรมมีข้อมูลที่อบรมตรงกับความต้องการ	2.31	0.753	ปานกลาง
ความชัดเจนในการตอบคำถามของการฝึกอบรม	2.17	0.765	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.33		ปานกลาง
3. ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรม			
ความรู้เรื่องประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้	2.63	0.679	มาก
ความรู้เรื่องวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การป้องกัน ไฟป่า การปลูกป่า	2.66	0.646	มาก
ความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน	2.32	0.732	ปานกลาง
ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	1.95	0.715	ปานกลาง
ความรู้เรื่องบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ทรัพยากรป่าไม้	2.03	0.743	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.31		ปานกลาง
4. ประโยชน์จากการเข้าร่วมฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
ประโยชน์ของการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	2.67	0.669	มาก
การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้	2.42	0.807	มาก
การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น	2.13	0.796	ปานกลาง
ท่านได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวัน	2.25	0.792	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	2.37		มาก

ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ อยากให้เนื้อหาในการอบรมมีการลงมือปฏิบัติจริง และทำอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และเปิดให้เข้าร่วมอบรมได้ทุกคน ไม่ใช่เฉพาะแค่สมาชิกกลุ่มเท่านั้น ดังแสดงในตารางที่ 4.27

ตารางที่ 4.27 ข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ข้อเสนอแนะ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง	1	0.90	0	0.00	1	0.60
ควรมีการลงมือปฏิบัติจริง และทำอย่างต่อเนื่อง	4	3.70	0	0.00	4	2.20
ชาวบ้านมักไม่ได้รับเชิญไปเข้าร่วม หากไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม	2	1.80	0	0.00	2	1.10
ไม่ได้ให้คำแนะนำ	102	93.60	69	100.00	171	96.10
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

7. ลือพื้นบ้าน พิธีกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเหนือมีคือ พิธีบวชป่า ร้อยละ 72.50 พิธีทำบุญป่า ร้อยละ 26.60 และพิธีดงแข่ง ร้อยละ 6.40 สำหรับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง จะพบว่า ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งมีคือ พิธีดงแข่ง ร้อยละ 52.20 พิธีบวชป่า ร้อยละ 23.20 และพิธีทำบุญป่า ร้อยละ 15.90 ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทยเหนือและชาวเขาเผ่าม้งมีนอกเหนือจาก พิธีบวชป่า พิธีดงแข่ง และพิธีทำบุญป่าคือ พิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ พิธีเลี้ยงผีฝ่าย พิธีบนเจ้าที่/บนผี พิธีไหว้เจ้าป่าเจ้าเขาและพิธีไหว้ผีป่า ชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่จะเข้าร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 39.40 รองลงมาคือ เข้าร่วมเป็นบางครั้งที่มีพิธีกรรม ร้อยละ 20.20 และเข้าร่วมบ่อยครั้งที่มีพิธีกรรม ร้อยละ 11.00 โดยมีกลุ่มตัวอย่างชาวไทยเหนือที่ไม่สนใจเข้าร่วมพิธีกรรม

เลข ร้อยละ 16.50 และไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 12.80 กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่จะเข้าร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทุกครั้งที่มีพิธีกรรม คิดเป็นร้อยละ 47.80 รองลงมาคือ เข้าร่วมเป็นบางครั้งที่มีพิธีกรรม ร้อยละ 11.60 และเข้าร่วมบ่อยครั้งที่มีพิธีกรรม ร้อยละ 8.70 โดยมีกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งที่ไม่สนใจเข้าร่วมพิธีกรรมเลยมีร้อยละ 8.70 และไม่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 23.20 ดังแสดงในตารางที่ 4.28

ตารางที่ 4.28 ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนและความถี่ในการเข้าร่วมประเพณี/พิธีกรรมของครัวเรือนตัวอย่าง ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ประเพณีหรือพิธีกรรม	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
พิธีบวชป่า	79	72.50	16	23.20	95	53.40
พิธีดงแซ่	7	6.40	36	52.20	43	24.20
พิธีทำบุญป่า	29	26.60	11	15.90	40	22.50
อื่นๆ	15	13.80	18	26.10	33	18.50
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00
ความถี่ในการเข้าร่วมประเพณี/พิธีกรรม						
ทุกครั้งที่มีการพิธีกรรม	43	39.40	33	47.80	76	42.70
บ่อยครั้งที่มีการพิธีกรรม	12	11.00	6	8.70	18	10.10
บางครั้งที่มีการพิธีกรรม	22	20.20	8	11.60	30	16.90
เข้าร่วม	77	70.60	47	68.10	124	69.70
ไม่สนใจเข้าร่วมพิธีกรรม	18	16.50	6	8.70	24	13.50
ไม่ตอบ	14	12.80	16	23.20	30	16.90
ไม่เข้าร่วม	32	29.40	22	31.90	54	30.30
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนชาวไทยพื้นเมืองคือ เดือนพฤษภาคม ร้อยละ 19.30 รองลงมาคือ เดือนมกราคม เดือนสิงหาคม และเดือน

เมษายน คิดเป็นร้อยละ 15.60 11.90 และ 11.00 ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาที่จัดงานประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนชาวเขาเผ่าม้งคือ เดือนมกราคม ร้อยละ 44.90 รองลงมาคือ เดือนเมษายน เดือนธันวาคม เดือนกุมภาพันธ์ และเดือนมีนาคม คิดเป็นร้อยละ 8.70 7.20 5.80 และ 4.30 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.29

ตารางที่ 4.29 ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณี/พิธีกรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

เดือน	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
มกราคม	17	15.60	31	44.90	48	27.00
กุมภาพันธ์	2	1.80	4	5.80	6	3.40
มีนาคม	3	2.80	3	4.30	6	3.40
เมษายน	12	11.00	6	8.70	18	10.10
พฤษภาคม	21	19.30	2	2.90	23	12.90
มิถุนายน	7	6.40	0	0.00	7	3.90
กรกฎาคม	8	7.30	1	1.40	9	5.10
สิงหาคม	13	11.90	1	1.40	14	7.90
กันยายน	3	2.80	0	0.00	3	1.70
ตุลาคม	0	0.00	0	0.00	0	0.00
พฤศจิกายน	3	2.80	0	0.00	3	1.70
ธันวาคม	6	5.50	5	7.20	11	6.20
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

ข้อเสนอแนะที่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะเกี่ยวกับประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้คือ อยากให้มีประเพณีทดแทนพระคุณน้ำ และอยากให้ทุกคนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญของพิธีกรรมและประเพณี อยากให้ทุกคนเข้าร่วมประเพณี/พิธีกรรมทุกครั้งที่มีการจัดงาน เพื่อช่วยกันรักษาพิธีกรรมและประเพณีให้คงอยู่สืบไป และไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะเฉลี่ยรวมร้อยละ 89.89 ดังแสดงในตารางที่ 4.30

ตารางที่ 4.30 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเพณี/พิธีกรรม ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ข้อเสนอแนะ	ไทยพื้นเมือง		ม้ง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
อยากให้ทุกคนเห็นความสำคัญและเข้าร่วมพิธีกรรม	4	3.67	4	5.80	8	4.49
อยากให้ประเพณีคงอยู่ตลอดไป	3	2.75	0	0.00	3	1.69
อยากให้มียุคประเพณีทดแทนพระคุณน้ำ	0	0.00	2	2.90	2	1.12
อยากให้หรือพื้นประเพณีทอดกฐินป่าที่หายไปในานกว่า 10 ปี	3	2.75	0	0.00	3	1.69
อยากให้เข้าร่วมประเพณี/พิธีกรรมทุกครั้ง	0	0.00	2	2.90	2	1.12
ไม่ได้ให้คำแนะนำ	99	90.83	61	88.41	160	89.89
รวม	109	100.00	69	100.00	178	100.00

การศึกษาระดับความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมือง โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.02 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.782 และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 เนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.97 เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.13 เนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมายทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 เนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.98 เนื้อหาเกี่ยวกับบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 และเนื้อหาเกี่ยวกับการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.96 ตามลำดับ ในส่วนของ การศึกษาระดับความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้ง โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.87 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.856 และเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 เนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ย 3.87 เนื้อหาเกี่ยวกับการใช้

ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.01 เนื้อหาเกี่ยวกับกฎหมาย ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.71 เนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ ของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 เนื้อหา เกี่ยวกับบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3. และเนื้อหาเกี่ยวกับการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ควรมีในสื่ออยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.88 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4.31

ตารางที่ 4.31 ค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อ ของชาวไทยพื้นเมืองในพื้นที่ ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

เนื้อหาที่ควรมีในสื่อ(ชาวไทยพื้นเมือง)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.96	0.757	เหมาะสมมาก
ขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.97	0.787	เหมาะสมมาก
การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน	4.12	0.766	เหมาะสมมาก
กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	3.98	0.805	เหมาะสมมาก
ระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.98	0.839	เหมาะสมมาก
บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	4.19	0.763	เหมาะสมมาก
การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน	3.96	0.757	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.02	0.782	เหมาะสมมาก
เนื้อหาที่ควรมีในสื่อ(ชาวเขาเผ่าม้ง)			
ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม	3.88	0.777	เหมาะสมมาก
ขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.87	0.906	เหมาะสมมาก
การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน	4.01	0.795	เหมาะสมมาก
กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	3.71	1.001	เหมาะสมมาก
ระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	3.90	0.807	เหมาะสมมาก
บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้	3.84	0.933	เหมาะสมมาก
การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน	3.88	0.777	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.87	0.856	เหมาะสมมาก

การเรียงลำดับความสำคัญของสื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะพบว่าในความสัมพันธ์ อันดับที่ 1 กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองเลือกการจัดอบรมให้ความรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.40

รองลงมาคือ อันดับที่ 2 คือ สื่อแผ่นป้ายโฆษณากับการฝึกอบรมให้ความรู้ในสัดส่วนที่เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 21.10 และอันดับที่ 3 คือ สื่อแผ่นป้ายโฆษณา คิดเป็นร้อยละ 19.30 ส่วนสื่อที่กลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่าม้งโดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 คือ สื่อการฝึกอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 26.10 รองลงมาอันดับที่ 2 คือ สื่อแผ่นป้ายโฆษณา คิดเป็นร้อยละ 26.10 และอันดับที่ 3 คือ สื่อการฝึกอบรมให้ความรู้ คิดเป็นร้อยละ 23.20 ดังแสดงในตารางที่ 4.32

ตารางที่ 4.32 การเรียงลำดับความสำคัญของสื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่าง
ไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อริม
จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

รายการสื่อ(ชาวไทยพื้นเมือง)	อันดับ 1		อันดับ 2		อันดับ 3	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
แผ่นพับ	12	11.00	16	14.70	14	12.80
แผ่นป้ายโฆษณา	19	17.40	23	21.10	21	19.30
โทรทัศน์	24	22.00	21	19.30	20	18.30
วิทยุ	7	6.40	16	14.70	20	18.30
การฝึกอบรมให้ความรู้	31	28.40	23	21.10	18	16.50
ประเพณีหรือพิธีกรรม	16	14.70	7	6.40	13	11.90
ไม่ตอบ	-	-	3	2.80	3	2.80
รวม	109	100.00	109	100.00	109	100.00
รายการสื่อ (ชาวเขาเผ่าม้ง)						
แผ่นพับ	13	18.80	8	11.60	12	17.40
แผ่นป้ายโฆษณา	13	18.80	18	26.10	12	17.40
โทรทัศน์	17	24.60	15	21.70	13	18.80
วิทยุ	4	5.80	4	5.80	6	8.70
อินเทอร์เน็ต	-	-	2	2.90	1	1.40
การฝึกอบรมให้ความรู้	18	26.10	15	21.70	16	23.20
ประเพณีหรือพิธีกรรม	3	4.30	6	8.70	8	11.60
ไม่ตอบ	1	1.40	1	1.40	1	1.40
รวม	69	100.00	69	100.00	69	100.00

ตารางที่ 4.33 สรุปลักษณะของสื่อที่ฟังประสงค์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

สื่อ	ลักษณะของสื่อที่ฟังประสงค์	
1.แผ่นพับ	ชาวไทยพื้นเมือง (109)	ชาวเขาเผ่าม้ง (69)
ประสบการณ์ในการอ่าน	ส่วนใหญ่เปิดอ่าน ร้อยละ 72.50	ส่วนใหญ่เปิดอ่าน ร้อยละ 73.90
ขนาดแผ่นพับ	กระดาษ A4 3 คอลัมน์ (8.27"x11.69")	กระดาษ A4 3 คอลัมน์ (8.27"x11.69")
ขนาดตัวอักษร	ขนาด 22 พ้อยท์	ขนาด 22 พ้อยท์
รูปแบบตัวอักษร	แบบ AngsanaUPC	แบบ AngsanaUPC
สีตัวอักษร	สีดำ	สีดำ
ภาพประกอบ	ภาพถ่ายจากของจริง	ภาพถ่ายจากของจริง
ลักษณะของเนื้อหา	เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข ผสมกัน	เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข ผสมกัน
2.ป้ายโฆษณา		
ประสบการณ์ในการสังเกต	ส่วนใหญ่สังเกต ร้อยละ 92.70	ส่วนใหญ่สังเกต ร้อยละ 89.90
ขนาดป้ายโฆษณา	ขนาด 31" X 43"	ขนาด 31" X 43"
ขนาดตัวอักษร	ขนาด 230 พ้อยท์	ขนาด 230 พ้อยท์
รูปแบบตัวอักษร	แบบ AngsanaUPC	แบบ AngsanaUPC
สีตัวอักษร	สีดำ	สีดำ
ภาพประกอบ	ภาพถ่ายจากของจริง	ภาพถ่ายจากของจริง
ลักษณะของเนื้อหา	เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข ผสมกัน	เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลข ผสมกัน

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

สื่อ	ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์	
3.โทรทัศน์	ชาวไทยพื้นเมือง (109)	ชาวเขาเผ่าม้ง (69)
รายการที่รับชมประจำ	ข่าว	ข่าว
ความถี่ในการรับชม	ทุกวัน	ทุกวัน
เวลาในการรับชม	18.00 - 22.00 น.	18.00 - 22.00 น.
รายการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ข่าว 3 มิติ	ข่าว 3 มิติ
ความเข้าใจเกี่ยวกับรายการที่รับชม	ส่วนใหญ่มีความเข้าใจบางเรื่อง ร้อยละ 56.00	ส่วนใหญ่มีความเข้าใจบางเรื่อง ร้อยละ 59.40
การนำความรู้จากรายการไปปฏิบัติ	ส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 56.90	ส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติบางครั้ง ร้อยละ 58.00
4. วิทยุ		
รายการที่รับฟังเป็นประจำ	ข่าว	ข่าว
ความถี่ในการรับฟัง	ส่วนใหญ่ฟังทุกวัน ร้อยละ 33.00	ส่วนใหญ่ไม่เคยฟัง ร้อยละ 27.50
เวลาในการรับฟัง	ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00 น.	ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 น.
ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินผ่านรายการวิทยุ ร้อยละ 48.60	ส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินผ่านรายการวิทยุ ร้อยละ 50.70
รายการที่เคยได้ยินข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	คลื่นวิทยุชุมชน FM 106 กับวิทยุชุมชน FM 92	รายการของสถานีม้งโดยเฉพาะ
5. อินเทอร์เน็ต		
ความถี่ในการใช้	ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลย ร้อยละ 77.10	ไม่ได้ใช้
ลักษณะการใช้งาน	ค้นหาข้อมูล ทำงาน เล่น Facebook	ไม่ได้ใช้

ตารางที่ 4.33 (ต่อ)

สื่อ	ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์	
5.อินเทอร์เน็ต	ชาวไทยพื้นเมือง (109)	ชาวเขาเผ่าม้ง (69)
Website ที่เคยเข้าไปหาข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	www.google.com	ไม่ได้ใช้
6. การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
ความถี่ในการเข้าร่วม	ส่วนใหญ่เข้าร่วมฝึกอบรม ร้อยละ 79.80	ส่วนใหญ่เข้าร่วมฝึกอบรม ร้อยละ 85.50
ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการฝึกอบรม		
1.รูปแบบของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง
2.เนื้อหาของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง
3. ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมฝึกอบรม	ระดับปานกลาง	ระดับปานกลาง
4. ประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	ระดับมาก	ระดับมาก
7. ประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
ประเพณีหรือพิธีกรรม	บวชป่า	พิธีดงแซ่ง
ช่วงเวลาที่ยึด	พฤษภาคม	มกราคม
ความถี่ในการเข้าร่วม	ส่วนใหญ่เข้าร่วม ร้อยละ 70.60	ส่วนใหญ่เข้าร่วม ร้อยละ 68.10

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้สถิติไค-สแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์กับ ความรู้จากการฝึกอบรมและประโยชน์จากการฝึกอบรม การศึกษามีความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม และความรู้จากการฝึกอบรม ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม และความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ เพศ เผ่าพันธุ์ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม และการมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถนำมาเป็นเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมฝึกอบรม ควรใช้ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม และการมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ดังแสดงในตารางที่ 4.34

ตารางที่ 4.34 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการ
ฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำ
แม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ตัวแปรอิสระ	รูปแบบของการฝึกอบรม		เนื้อหาของการฝึกอบรม		ความรู้จากการฝึกอบรม		ประโยชน์จากการฝึกอบรม	
	Chi-square	Sig.	Chi-square	Sig.	Chi-square	Sig.	Chi-square	Sig.
1. เพศ	0.386	0.824	0.968	0.616	0.952	0.621	1.237	0.539
2. เผ่าพันธุ์	4.110	0.128	2.953	0.228	0.794	0.672	3.436	0.179
3. อายุ	1.254	0.534	0.662	0.718	7.194	0.027*	6.636	0.036*
4. การศึกษา	6.994	0.030*	8.744	0.013*	6.254	0.044*	2.151	0.341
5. อาชีพ	0.145	0.930	0.590	0.744	0.506	0.776	1.811	0.404
6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	2.133	0.711	4.864	0.302	2.977	0.562	1.128	0.890
7. รายได้	2.630	0.268	0.351	0.839	1.470	0.479	1.491	0.474
8. ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม (2553)	1.715	0.000*	1.327	0.000*	1.222	0.000*	1.342	0.000*
9. ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	75.193	0.000*	66.184	0.000*	54.618	0.000*	68.828	0.000*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบของสื่อที่ปรากฏในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (2) เพื่อศึกษาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 178 ครัวเรือน ประกอบด้วย ชาวไทยพื้นเมือง 109 ครัวเรือน และครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้ง 69 ครัวเรือน สำหรับการวิเคราะห์ได้ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และรูปภาพประกอบ และทดสอบสมมติฐานด้วยไคสแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งผลการศึกษสามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2553 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ของชาวไทยพื้นเมืองเป็นเพศหญิง ส่วนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 81.20 ในด้านอายุของหัวหน้าครัวเรือนชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่ มีอายุในช่วง 41-50 ปี ส่วนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ มีอายุในช่วง 31-40 ปี สำหรับด้านการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่ จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการศึกษา ชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิก 1-4 คนต่อครัวเรือน ส่วนครัวเรือนชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิก 5-8 ต่อครัวเรือน ในด้านการ

ประกอบอาชีพ ครัวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ของครัวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 50,001-100,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ด้านสถานภาพทางสังคมของชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้ ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า พบว่า หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก

รูปแบบของสื่อที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

รูปแบบของสื่อที่มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แผ่นป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์การอนุรักษ์ป่าไม้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คลิปเสียงรณรงค์การอนุรักษ์ป่าไม้ สื่อกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมการป้องกันไฟป่า การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องไฟป่า การอบรมเยาวชน เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในส่วนของสื่อกิจกรรมหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่มีการดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นประจำทุกปี สื่อพื้นบ้าน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอบบนประกอบด้วย สองเผ่าพันธุ์ ได้แก่ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง ทำให้ประเพณีหรือพิธีกรรมแตกต่างกันไป โดยชาวไทยพื้นเมืองมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ที่สำคัญ คือ พิธีบวชป่า ส่วนชาวเขาเผ่าม้ง มีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ที่สำคัญ คือ พิธีชิงเซ้ง และพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ

ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลของการศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ พบว่า ครีวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งเปิดอ่านแผ่นพับในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ขนาดของสื่อแผ่นพับครัวเรือนตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง คือ ขนาดกระดาษ A4 3 คอลัมน์ ขนาดของตัวอักษร คือ ขนาดเท่ากับ 22 พ้อยท์ รูปแบบของตัวอักษร คือ AngsanaUPC สีของตัวอักษร คือ สีดำ ลักษณะภาพประกอบ คือ ภาพถ่ายจากของจริง ลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในสื่อแผ่นพับ คือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลขผสมกัน โดยเนื้อหาที่เห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดของชาวไทยพื้นเมือง คือ เนื้อหาด้านด้านบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ดังแสดงในภาพที่ 5.1- 5.2

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้ตัด คัดสร้าง แก้วอาจ หรือหาป่าหรือ
กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือ เข้ายึดถือครอบ
ครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่จำแนกไว้
เป็นประเภทเกษตรกรรมและรัฐมนตรีได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
หรือโดยได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้กระทำความผิดต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ จำคุกหรือปรับนั้นต้องเกี่ยวเนื่อง
ทำไว้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี
และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ความผิด ตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๐๗

มาตรา ๑๔ รัฐมีสิทธิครอบครองป่าประโยชน์หรือป่าสงวน
ที่ดิน คัดสร้าง แก้วอาจ หาไม้ เก็บของป่าทำให้เสื่อมเสียแก่
สภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยมิได้รับอนุญาต (นิยตรุ่น ๒ ข้อ) ต้อง
ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึง
ห้าหมื่นบาท ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ จำคุกหรือปรับนั้นต้องเกี่ยว
เนื่องทำไว้ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่

(๑) ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ลานเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตาม
กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ

(๒) ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นพุ่มอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งสอง
อย่างรวมกันเกี่ยวเนื่องกัน หรือพุ่มหรือบริเวณใดอันเกี่ยวเนื่องกัน
เขตร หรือ

(๓) ต้นน้ำลำธาร
ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี
และ ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาททั้งนี้ยกเว้น
ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิดตาม
มาตรานี้ อันปรากฏว่าบุคคลนั้นได้ยึดถือครอบครองที่ดินป่าสงวน
สงวนแห่งชาติ ตามอำนาจสิ่งให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน
และบริวารของผู้กระทำความผิด ออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ด้วย

มาตรา ๓๓ ผู้ใดทำให้อายุยืน ยาวขึ้น จึงหักเขต ป่า หรือ
เครื่องหมายอันใดที่จัดให้มีขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๔ ผู้ใดรับไว้ด้วยประการใด ซ่อนเร้น จำหน่าย หรือ
ช่วยเหลือไปเสียซึ่งไม้หรือของป่าที่ตนรู้หรือเล็งเห็นว่าป่าไม้หรือของป่า
ที่มี ผู้ใดนำโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษ
เสมือนเป็นสาวการในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๓๕ บรรดาไม้ ของป่า เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ สัตว์
พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใดๆ ซึ่งบุคคลใดหรือได้มาโดย
การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รับเสียทั้งสิ้นโดยไม่ว่าจำนนจึงว่า
เป็นของผู้กระทำความผิดและให้ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

ความผิด ตาม พ.ร.บ. ป่าไม้
พุทธศักราช ๒๔๘๔
และ
ความผิด ตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนแห่งชาติ
พุทธศักราช ๒๕๐๗

**บทลงโทษ
ของผู้กระทำความผิด
เกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้**

ภาพที่ 5.1 ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นพับที่พึงประสงค์ของชุมชน(ด้านหน้า) ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา
ตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554
ที่มา: คัดแปลงจาก Thethailaw.com (2553)

ความผิดตาม พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๕๔๘

มาตรา ๑๐๐ ฐานทำไม้หรือทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต (เป็นชนิดไม้สัก - ไม้ยาง ไม้หว้า ไม้ทามัน ประดู่ พ. หรือ ไม้ที่มีถิ่นอาศัยพื้น หรือรวมปริมาณไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองแสนบาท

มาตรา ๒๕ ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงว่าในการอนุญาต ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดลักหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งของป่าหวงห้ามเกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในกฎกระทรวงคนละวันแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด ในกฎกระทรวง และในการอนุญาตผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๕ ในท้องที่ที่ได้อำนาจแล้วซึ่งของป่าหวงห้าม ห้ามมิให้ผู้ใดจะแปรรูปหรือส่งมอบ หรือผู้รับส่งมอบกับหาของป่า ถิ่นตาม ต.ล. หรืออื่นใดที่ส่งมอบทำรังอยู่ หรือทำอันตรายด้วยประการใด แต่ไม่ผิดถ้าแล้วโดยไม่เข้าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ ต้องมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วยคนข้อกำหนด ในกฎกระทรวง ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ทวิ ผู้ใดนำไม้ซึ่งเคยอยู่ในสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเคยอยู่ในสภาพเป็นเครื่องมือ และพ้นจากสภาพเป็นสิ่งปลูกสร้างหรือเครื่องมือมาแล้วมากกว่าห้าปี เครื่องมือดังกล่าวของสัตว์ป่า ซึ่งแปรรูปเป็นสิ่งปลูกสร้าง หรือแปรรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๐ ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่เข้าเขตคนป่าไม้ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานป่าไม้ โดยแสดงใบเบิกทางกำกับไม้หรือของป่า หรือหนังสือกำกับไม้แปรรูปที่ผ่านมานั้น แล้วแต่กรณี ภายในกำหนดห้าวันนับแต่วันที่ได้รับอนุญาต เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบและอนุญาตเป็นหนังสือให้ผ่านไปได้แล้ว จึงให้นำไม้หรือของป่าเข้าไปได้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านส่วนป่าไม้ในระหว่างเวลาที่ห้ามเพราะเหตุภัยพิบัติหรือเหตุอื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๓ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตควบคุมไม้ในสำเนาโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเขตที่รัฐมนตรีกำหนดตามความในวรรคก่อน ห้ามมิให้ผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ผ่านจากเขตของไม้ในป่าที่ห้าม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๔๔ ผู้รับอนุญาตเก็บไม้ให้ลุลอย ต้องทำการเก็บรักษาไม้ตามข้อกำหนด ในกฎกระทรวงเมื่อผู้รับอนุญาตเก็บไม้ให้ลุลอยได้แล้ว ให้มอบหลักฐานการเก็บไม้ที่ลุลอยแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท

มาตรา ๕๒ ห้ามมิให้ผู้รับอนุญาตทำการแปรรูปไม้ในระหว่างเวลาที่ห้ามเพราะเหตุภัยพิบัติหรือเหตุอื่น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นหนังสือ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ภาพที่ 5.2 ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นผ้าที่พึงประสงค์ของชุมชน (ด้านใน) ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา

ตอนบน อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ที่มา: คัดแปลงจาก Thethailaw.com (2553)

ผลของการศึกษาสื่อสิ่งพิมพ์แผ่นป้ายโฆษณา พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ สังเกตป้ายโฆษณาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนขนาดของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา คือ มีขนาด 31" × 43" ขนาดของตัวอักษรในแผ่นป้ายโฆษณา คือ ขนาด 230 พ้อยท์ รูปแบบของตัวอักษร คือ แบบ AngsanaUPC สีของตัวอักษร คือ สีดำ ลักษณะของภาพประกอบสื่อแผ่นป้ายโฆษณา คือ ภาพถ่ายจากของจริง ลักษณะของเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในสื่อแผ่นป้ายโฆษณา คือ เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร รูปภาพ และตัวเลขผสมกัน รายละเอียดเนื้อหาที่เห็นว่ามีความเหมาะสมมากที่สุดของชาวเขาเผ่าม้ง คือ การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน ดังแสดงในภาพที่ 5.3

การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนตามแนวพระราชดำริ

การอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือ พระองค์ทรงเล็งเห็นถึงปัญหา การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทรุดโทรมของป่าไม้ ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ จึงมีความสัมพันธ์ เนื่องด้วยประโยชน์ต่อกันและกัน หากทรัพยากรอย่างหนึ่งอย่างใดถูกรบกวน ก็จะส่งผลกระทบต่อทั้งสามส่วนคือทางธรรมชาติเสียหมดตามไปด้วย ดังนั้นจึงพระราชทานแนวพระราชดำริในการจัดการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

1. การรักษาต้นน้ำ เป็นหลักขั้นพื้นฐานแห่งแนวพระราชดำริ ในการอนุรักษ์ป่าและสิ่งแวดล้อม คือ เมื่อมีป่าจะมีน้ำ มีดินอันอุดม มีความชุ่มชื้นของอากาศ และเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตของชน จึงมีการรักษาต้นน้ำลำธารให้มีวัตถุประสงค์ปลายทางที่ลำน้ำอยู่ การเกื้อกูลการดำรงชีวิตของมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันของชนกับป่า แต่ต้นน้ำ คือ ที่บริเวณซึ่งทรัพยากรป่าอยู่อย่างปลอดภัยจากการรบกวน หรือเสี่ยงต่อความเสียหายใดๆ โดยองค์การความเสียหายที่เกิดจากคน

2. การจัดการเรื่องน้ำและการสร้างความชุ่มชื้นในบริเวณพื้นที่อนุรักษ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญต่อการจัดการเรื่องน้ำเป็นอย่างยิ่งพระราชทานเป็นปรัชญาหลักในการรักษาและฟื้นฟูสภาพป่า รวมทั้งการปลูกป่า

หลักในการสร้างแหล่งต้นน้ำเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชุ่มชื้นและสิ่งแวดล้อมแนวพระราชดำริคือ การกักเก็บน้ำไว้บนที่สูงให้มากที่สุด แล้วปล่อยให้ลงมาโดยธรรมชาติในน้ำในดินให้มากที่สุด ควบคุมและจัดการสภาวะการไหลของน้ำให้สม่ำเสมอ

สรุปได้ว่า การจัดการทรัพยากรน้ำ ในงานอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและสิ่งแวดล้อมนั้นก่อประโยชน์ต่อสภาพน้ำคือ ทำให้ปริมาณน้ำดีขึ้น คุณภาพน้ำดีขึ้น และการไหลของน้ำดีขึ้น 3. การจ่ายปันน้ำ เมื่อมีแหล่งกักเก็บน้ำแล้วตามลำน้ำหรือลำน้ำสาขา ก็มีการจ่ายปันน้ำ เพื่อกระจายความชุ่มชื้นแก่สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเพาะปลูก โดยการทำการส่งและจ่ายน้ำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น การใช้ วัสดุในพื้นที่ ที่หาง่ายและประหยัดเป็นหลัก การจ่ายพื้นที่จ่ายปันน้ำ โดยทำการส่งและจ่ายน้ำให้ยังช่วยทำพื้นที่ “เก็บน้ำไว้ในดิน” ให้ครอบคลุมบริเวณกว้างขวางออกไปอีกด้วย

4. การรักษาป่าเขตอน นอกจากมีพระราชดำริให้อนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร และพื้นที่ป่าปกคลุมทั่วไปแล้ว ยังทรงมีสายพระเนตรยาวไกลไปถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในป่าเขตอนอีกด้วย

การฟื้นฟูสภาพป่าและการปลูกป่า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวคิด และวิธีการซึ่งจำแนกออกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. การฟื้นฟูตามหลักธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชี้แนะแนวทางโดยถือหลักให้ธรรมชาติฟื้นตัวเอง
2. การปลูกป่าทดแทน ทรงให้ความสำคัญกับพืชพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ทรงเตือนให้ระวังการนำพันธุ์ไม้ต่างถิ่นเข้าไปปลูก โดยไม่ได้ศึกษาอย่างถี่ถ้วนก่อน ลักษณะของป่าที่ปลูกทดแทนในการปลูกป่าทดแทนทรงกล่าวถึง “ป่า 3 อย่าง” คือ ป่าที่ปลูกพันธุ์ไม้ตามประโยชน์ที่นำไปใช้ 3 อย่าง

เทคนิคในการปลูกป่า ให้พระราชทานข้อคิดเกี่ยวกับวิธีการปลูกป่าที่มีประสิทธิภาพหลายประการ สรุปความได้ว่า

- (1) ต้องรักษาเมล็ดพันธุ์ไว้ โดยได้นำเมล็ดมาคัดก่อนปลูก และห้ามใช้ยาฆ่าหญ้า
- (2) ปลูกต้นไม้ที่มีถิ่นกำเนิดตามความสูงต่างระดับกัน ทั้งไม้ยืนต้นที่มีความสูงในชั้นล่างหรือไม้คลุมดิน เพื่อรักษาความชุ่มชื้นไม่ให้ระเหยไปสู่อากาศ
- (3) ปลูกต้นไม้ชนิดแรกเพื่อเป็นไม้เบิกนำ ปลูกพันธุ์พืชไม้ท้องถิ่นและพันธุ์ไม้ไม่ผลัดใบแทรกเข้าไปในป่า เพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดิน
- (4) บริเวณพื้นที่ ที่เป็นภูเขาสูง อาจใช้พืชที่มีเมล็ดนำไปปลูกไว้บนยอดเขา เพื่อให้ช่วยย่นพันธุ์เองตามธรรมชาติ
- (5) เริ่มปลูกในบริเวณใกล้แหล่งต้นน้ำและพืชที่ชุ่มชื้นก่อน เช่น รอบอ่างเก็บน้ำหรือตามแนวร่องน้ำ แล้วค่อยขยายพื้นที่ออกไป โดยพยายามใช้ประโยชน์จากน้ำที่ไหลมาตามลาดเขา

ส่วนที่ตอนล่างที่ได้ประโยชน์สูงสุดโดยการจัดการที่ต้นน้ำ (Check Dam) และที่ทุ่งน้ำระบับทั้งปวงเพื่อรักษาความชุ่มชื้นของดินทั้งยังป้องกันแนวป้องกันไฟป่า (Wet Fire Break)

การพัฒนาเพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน

หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 พื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ถูกราษฎรบุกรุกและครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประมาณ 1 ล้านไร่ครอบครองมีการร้องเรียนสิทธิในการครอบครองพื้นที่ป่าไม้ที่ปลูกทดแทนการอนุรักษ์ไว้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกขณะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้กันอนุรักษ์ป่าไม้ได้ โดยพยายามเปลี่ยนราษฎรจากสภาพผู้บุกรุกทำลายป่าให้กลับมาเป็นผู้อนุรักษ์ทรัพยากรป่า ด้วยทรงตระหนักถึงการพัฒนาของชนและป่า ดังนั้น ในการที่คนอยู่ร่วมกับป่าอย่างยั่งยืน ทรงมีแนวพระราชดำริ ดังนี้

1. จัดตั้งแนวความเหมาะสมการใช้ที่ดินตามลักษณะโครงสร้างของดิน การพัฒนาชุมชนต้องคำนึงถึงการจัดการที่ยั่งยืนเหมาะสมแก่สภาพป่า ซึ่งประกอบด้วย พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่อนุรักษ์
2. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ โดยให้ราษฎรปลูกพืชเศรษฐกิจควบคู่ไปด้วย เพื่อจะได้พึ่งตนเองได้
3. ส่งเสริมให้ราษฎรมีสวนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่า และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง นอกจากการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ราษฎรเพื่อเพิ่มรายได้แล้ว ยังมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรมีสวนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่า ได้ทรงเสนอแนะให้ตั้ง “ป่าไม้ชุมชน” ขึ้นมา เพื่อให้ราษฎรเพาะพันธุ์กล้าให้เกษตรกร เป็นการเอื้อประโยชน์ ต่อคน

4. ส่งเสริมการศึกษาเพื่อให้ราษฎรมีความรู้ พระราชทานเงินอุดหนุนในการศึกษาแก่ราษฎรและครอบครัว จะพระราชทานเครื่องเขียนแบบเรียน อุปกรณ์การศึกษา รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้แก่ราษฎรทำงานในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่ ที่ทรงพบว่าไม่มีโรงเรียน เมื่อชาวบ้านมีการศึกษา มีความรู้ก็ย่อมเกิดความเข้าใจ เกิดสำนึกทางสังคม และสำนึกในทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นผลต่อเนื่องตามมา

5. เสริมสร้างคุณธรรมและจิตสำนึก งานด้านอนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำลำธารจะประสบผลดี มีความต่อเนื่องและรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติไว้ได้อย่างยั่งยืนเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจิตสำนึกของชาวบ้านเป็นหลัก เพราะแม้จะมีการปลูกป่า ปลูกต้นน้ำ มากมายเพียงใด หumusประมาณสักห้าไร่ มีวิชาการมีระบบทันสมัยเพียงไร หากชาวบ้านในพื้นที่ไม่ร่วมมือ ไม่ทันด้วย งานในพื้นที่นั้นย่อมยากที่จะประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 5.3 ตัวอย่างลักษณะของสื่อแผ่นป้ายโฆษณาที่พึงประสงค์ของชุมชน ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา

ตอนบน อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2554

ที่มา: ดัดแปลงจาก สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ (2555)

ผลของการศึกษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โทรทัศน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่รับชมโทรทัศน์ทุกวัน รายการที่รับชมส่วนใหญ่ คือ รายการข่าว ช่วงเวลาที่รับชมรายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่ของชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้ง คือ 18.00 – 22.00 น. รายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่ที่รับชม คือ รายการข่าว 3 มิติ และอยากให้รายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ออกอากาศในช่วงเลิกงานและวันหยุด ในส่วนของความเข้าใจในการรับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่มีความเข้าใจบางเรื่อง และการนำความรู้ที่ได้จากการรับชมรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ไปปฏิบัติส่วนใหญ่ ปฏิบัติบ้างบางครั้ง

ผลการศึกษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ พบว่า การรับฟังวิทยุส่วนใหญ่ ชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่รับฟังวิทยุทุกวัน ชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ไม่รับฟังวิทยุ รายการวิทยุที่ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ที่รับฟัง คือ รายการข่าว ช่วงเวลาที่รับฟังส่วนใหญ่ของชาวไทยพื้นเมือง คือ รับฟังเวลา 08.00 – 12.00 น. ชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่รับฟังเวลา 12.00 – 16.00 น. และอยากให้รายการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ออกอากาศในช่วงเวลาพักหรือหลังเลิกงาน การได้ยินข่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุส่วนใหญ่ ไม่เคยได้ยินข่าว และรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวไทยพื้นเมืองเคยรับฟังรายการ คือ คลื่นวิทยุชุมชน FM 106 กับวิทยุชุมชน FM 92 ส่วนรายการวิทยุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวเขาเผ่าม้งเคยรับฟังรายการของสถานีม้งโดยเฉพาะ

ผลการศึกษาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อินเทอร์เน็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองส่วนใหญ่ไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนชาวเขาเผ่าม้งทั้งหมดไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ลักษณะการใช้งานส่วนใหญ่ในการใช้อินเทอร์เน็ต ชาวไทยพื้นเมือง คือ ค้นหาข้อมูล ทำงาน เว็บไซต์ที่เข้าไปหาข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวไทยพื้นเมือง เคยเข้าไปหาข้อมูลคือ www.google.com ชาวไทยพื้นเมืองที่เคยใช้อินเทอร์เน็ตยังข้อเสนอแนะให้มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้นในสังคมออนไลน์ Facebook

ผลการศึกษาสื่อกิจกรรม การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมการฝึกอบรม ผลการศึกษาเรื่อง ระดับความคิดของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทั้ง 4 ด้าน คือ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และประโยชน์จากการฝึกอบรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาสื่อพื้นบ้าน พบว่า ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าส่วนใหญ่ของชาวไทยพื้นเมือง คือ พิธีบวชป่า ส่วนชาวเขาเผ่าม้ง คือ พิธีดงเซ่ง การเข้าร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่เข้าร่วม ช่วงเวลาจัดงานประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่ของชาวไทยพื้นเมือง คือ เดือนพฤษภาคม ส่วนชาวเขาเผ่าม้ง คือ เดือน มกราคม

ผลศึกษาระดับความเหมาะสมของเนื้อหาที่ควรมีในสื่อ พบว่า ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งมีความคิดเห็นในเรื่องความเหมาะสมของเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ควรมีในสื่อ อยู่ในระดับมาก โดย เนื้อหาที่เห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดของชาวไทยพื้นเมือง คือ เนื้อหาด้านด้านบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ส่วนเนื้อหาที่เห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดของชาวเขาเผ่าม้ง คือ การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

การให้ลำดับความสำคัญของสื่อที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่ชาวไทยพื้นเมืองและชาวเขาเผ่าม้งเลือกอันดับ 1 คือ สื่อการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจสังคมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้จากการฝึกอบรมและประโยชน์จากการฝึกอบรม การศึกษามีความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม และความรู้จากการฝึกอบรม ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมและความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับ รูปแบบของการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรม ความรู้จากการฝึกอบรม และประโยชน์จากการฝึกอบรม ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เพศ เผ่าพันธุ์ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่วัง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการศึกษาเรื่อง ลักษณะสื่อ มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์เห็นได้ว่าชุมชนมีความสนใจอ่านในตัวสื่อ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา หากมีการแจกจ่ายให้มากขึ้นก็จะทำให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไปโดยสื่อที่จัดทำควรเน้นเนื้อหาเรื่องเกี่ยวกับบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ ส่วนรายการโทรทัศน์ควรนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในช่วงเวลา 18.00 – 22.00 น. ในส่วนรายการวิทยุควรมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สื่ออินเทอร์เน็ตในพื้นที่มีสัดส่วนในการใช้ที่น้อย หน่วยงานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา ควรมีการติดตั้งอินเทอร์เน็ตไว้ที่ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเพื่อประโยชน์ในการใช้งานต่อไป

1.2 สื่อกิจกรรม หน่วยงานในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา ควรเน้นการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพราะชุมชนให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมมาเป็นอันดับ 1 ถ้าหากมีการใช้ควบคู่ไปกับสื่อประเภทอื่น ๆ ด้วย ก็จะทำเพื่อประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไป ส่วนสื่อพื้นบ้านพิธีกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนควรมีการส่งเสริมให้ทำเป็นประจำทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และยังเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นลูกหลานมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ต่อไปในอนาคต

2. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ หน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม และหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา สามารถนำมาเป็นเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าร่วมฝึกอบรม โดยใช้ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ในการเข้าร่วมการฝึกอบรม และการมีความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก เพื่อการวางแผนจัดการ การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ให้มีความเหมาะสมและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527. **จิตวิทยาสังคม**. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร.

กรมการศาสนา. 2552. **พิธีกรรมและประเพณี**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2535. **การสำรวจสภาพการใช้สอยพื้นบ้านและสื่อบันเทิง**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมป่าไม้. 2530. **โครงการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้**. กองการเจ้าหน้าที่,
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมป่าไม้. 2551. **สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย (Online)**. www.forest.go.th,
30 มีนาคม 2555.

_____. 2552. **สถิติการป่าไม้ของประเทศไทย (Online)**. www.forest.go.th,
11 สิงหาคม 2554.

กาญจนา แก้วเทพ. 2543. **สื่อเพื่อชุมชน การประมวลองค์ความรู้**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

กฤษณะ บุปผา. 2549. **ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมการส่งเสริมด้านป่าไม้ต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้และผลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาและพัฒนาวนศาสตร์ชุมชนที่ 8
จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กิดานันท์ มลิทอง. 2540ก **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติ บุญยกิจโนทัย, มีชัย เจริญด้วยศิลป์ และ อมรเทพ เลิศทัศนวงศ์. 2539. **ไขปัญหาอินเทอร์เน็ต**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

เกษม จันท์แก้ว. 2553. **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โครงการดิอัพลันด์. 2547. **รายงานจัดการต้นน้ำ**. สำนักงานมหาวิทยาลัยโฮเซนไฮม์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จ่านง คงฤทธิ์. 2542. **การเปิดรับรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เชาวลิต สงวนศัพท์. 2546. **ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการกรมป่าไม้เกี่ยวกับการใช้สื่อด้านทรัพยากรป่าไม้ของกรมป่าไม้**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2520. **เครื่องมือเทคโนโลยีการศึกษา**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, มหาสารคาม.

ณรงค์ สมพงษ์. 2530. **สื่อเพื่องานส่งเสริมเผยแพร่**. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2543. **สื่อสารมวลชนเพื่องานส่งเสริม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดวงพร คำณูวัฒน์ และ วาสนา จันท์สว่าง. 2541. **สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.

ตัน ตันตษ์สุทธีวงศ์. 2539. ครอบรู้ Internet และ World Wide Web. กรุงเทพมหานคร:
โปรวิชั่น.

ทวี นาคบุตร. 2531. สื่อดนตรีและการละครเพื่อชีวิต. มิตรครู. (30 ตุลาคม 2531): 19-20.

ทองฟู ชินะโชติ. 2531. การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหาร
ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิพนธ์ สุขปริดี. 2545. นวัตกรรมเทคโนโลยีสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: นิลนารา
การพิมพ์ จำกัด.

นิวัติ เรืองพานิช. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นันทกาญจน์ ชันดยานุกุลกิจ. 2551. ความคิดเห็นของผู้รับฟังที่มีต่อรายการวิทยุ “วิถีชีวิต
เศรษฐกิจพอเพียง” สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธงชัย พันธุ์แดง. 2547. สภาพการจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารการเกษตรของศูนย์
ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคู
ศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ธนาวัลย์ ตรีนุสนธิ. 2543. ปัญหาและความต้องการทางด้านสื่อของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญเกื้อ คอรวาเวช. 2542. การประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด
SRPrinting.

ประชิด ทิณบุตร. 2530. การออกแบบกราฟิก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์

ปราณี คุ่มคำ. 2544. การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของสื่อแผ่นพับที่ใช้เผยแพร่ความรู้เรื่องโรค
หลอดเลือดหัวใจตีบของศูนย์โรคหัวใจ ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปฤฎญา จันทร์บุญเรือง. 2541. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ จิตสำนึกกับการมีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในจังหวัดเลย. รายงานการวิจัย สาขาวิชานิตย
ศาสตร์พัฒนาการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ผ่องพรรณ พักทอง. 2549. อิทธิพลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยในพื้นที่สถานีเกษตรหลวงอ่างขาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชานิตยศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

พงษ์ศักดิ์ ไชยทิพย์. 2544. เทคนิคการออกแบบงานกราฟิก. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด
(มหาชน).

พรพิมล ปิยะพันธุ์. 2533. ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้นำ ต่อการได้รับความรู้ทางการเกษตรจาก
สื่อมวลชน อ.สันทราย จ.เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริม
การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

พรพิมล เกลิมมีประเสริฐ. 2550. การศึกษาอิทธิพลของสื่อวิทยุโทรทัศน์ที่ทำให้ประชาชนตำบลท่า
ขอนยางเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปจากเดิม : อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม.
สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พวงบุหงา ภูมิพานิช. 2539. สื่อมวลชนและการโรงแรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พิชญา อนันตวงศ์. 2544. รูปแบบและแนวทางการจัดการในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ใน
พื้นที่ป่าชุมชนบ้านแม่ลานคำ ตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิมพ์พรรณ เพิ่มพูนศักดิ์. 2537. คุณลักษณะของจุดสารสำหรับชาวชนบทตามความคิดเห็นของผู้มารับบริการจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532. หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2533 ก. เอกสารการสอนชุดการพัฒนาและการใช้สื่อการศึกษา นอกระบบ หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บุษ ใกยวรรณ. 2544. สถิติสำหรับการวิจัย ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

รุ่งรัตน์ ชัยสำเริง. 2546. การเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

รัตนภรณ์ นะขาว. 2542. สภาพ ปัญหา และความต้องการ การใช้บริการของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. 2535. ออกแบบกราฟิก. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสารการพิมพ์

วาสนา สิงห์โกวินท์. 2528. เทคนิคการพัฒนาบุคคล. ภาควิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วสันต์ อดิศักดิ์. 2533. การผลิตเทปโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการฝึกอบรม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วิจิตร อาวะกุล. 2522. การประชาสัมพันธ์ หลักและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

วิจิตร อาวะกุล. 2539. การประชาสัมพันธ์ หลักและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

วิมลมาศ น้อยศักดิ์. 2549. การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2539 – 2549) และแนวทางในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ตรงตามศักยภาพของพื้นที่. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 13 กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.

_____. 2554. งานประชาสัมพันธ์หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา. [ซีดีรอม]. หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา.

สนั่น ปัทมะทิน. 2520. ศัพทานุกรมสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สมคิด บางโม. 2553. เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวิทยพัฒน์ จำกัด.

สมพร คำหลวง. 2548. อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ปัญหาพิเศษศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

สรเสรีญ์ เกริกอิทธิพล. 2543. ลักษณะที่พึงประสงค์ของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้สื่อสารภายในตามความคิดเห็นของพนักงานบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สรศักดิ์ สมเจษ. 2542. ความคิดเห็นของผู้อ่านที่มีต่อรูปแบบวารสารข่าวสารการชน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุชา จันทรเฒ. 2524. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

สุโท เจริญสุข. 2525. หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.

สุบงกช จามีกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:

ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุรสิทธิ์ วิฑูรย์. 2549. หลักการสื่อสารมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและ

สิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุรินทร์ อ้นพรม. 2543. การจัดการทรัพยากรป่าไม้ร่วมของชุมชนในเขตภูเขา ลุ่มน้ำขาน จังหวัด

เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2553. รายงานติดตาม

ประเมินผล 3 ปี แรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (Online).

www.nesdb.go.th, 26 สิงหาคม 2553.

สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่. 2555. แนวพระราชดำริด้านการป่าไม้ (Online).

www.prdnorth.in.th, 15 มีนาคม 2555.

เสกสรร สายสีสด. 2542. หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท

โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

เสรี วงษ์มณฑา. 2542. การประชาสัมพันธ์ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัท ชีระฟิล์ม และ

ไซเท็กซ์ จำกัด.

โสภ ฐพิกุลชัย. 2528. ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: สุตรไฟศาล.

หน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา. 2550. แผนงบประมาณสร้างสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ. จังหวัดเชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง. 2553. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2551-2553).

จังหวัดเชียงใหม่.

องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง. 2554. สายใยชุมชนสู่คนรักป่า. [ซีดีรอม]. องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม. 2553. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ. 2551-2553). จังหวัดเชียงใหม่.

_____. 2554. งานประชาสัมพันธ์องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม. [ซีดีรอม]. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม.

อนกพล เกื้อมา. 2537. ผลของการใช้สื่อพื้นบ้านทางภาคใต้ “หนังตะลุง” ต่อทัศนคติเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทิศ ภูอินทร์. 2537. แนวทางการจัดการพื้นที่แนวกันชนรอบเขตอนุรักษ์ (ตอนที่ 1). ในศูนย์วิจัยป่าไม้. ร้อยบทความป่าไม้ 2538. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทัย หิรัญโต. 2519. สังคมวิทยาประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. 2550. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนก นาวิกมูล. 2530. หนังตะลุง-หนังใหญ่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิลปะวรรณกรรม.

Thethailaw.com. 2553. พระราชบัญญัติ. ใน พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. 2484 และ ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 (Online). www.kodmhai.com., 22 มีนาคม 2555.

ภาคผนวก ก
หนังสือขอข้อมูลประกอบการศึกษา

ที่ ศธ 0513.11001(ศบศ)/ 0240

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

22 มีนาคม 2554

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาของนิสิต

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแยง

เนื่องด้วย นายธิดา เกษแก้ว นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังศึกษาค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อรม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากท่าน ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูล เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ขอเข้าสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่อโปรดอำนวยความสะดวกแก่นิสิตตามที่เห็นสมควรด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช อังสุมาลิน)

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์

นายธิดา เกษแก้ว โทร. 08-9968-9498

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์

โทร 02-561-2967, 02-942-8046

ภาพผนวกที่ ก 1 หนังสือขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลโป่ง

ที่ ศธ 0513.11001(ศบศ)/ 024

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

๗๒ มีนาคม 2554

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาของนิสิต

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่แม่ม

เนื่องด้วย นายธิดา เกษแก้ว นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังศึกษาค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่อิง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากท่าน ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูล เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ขอเข้าสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่อโปรดอำนวยความสะดวกแก่นิสิตตามที่เห็นสมควรด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช อังสุมาลิน)

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์

นายธิดา เกษแก้ว โทร. 08-9968-9498

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์

โทร 02-561-2967, 02-942-8046

ภาพผนวกที่ ก 2 หนังสือขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลแม่

ที่ ศธ 0513.11001(ศบศ)/ 0212

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

22 มีนาคม 2554

เรื่อง ขออนุมัติขอความช่วยเหลือข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาของนิสิต

เรียน หัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา

เนื่องด้วย นายธิดา เกษแก้ว นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำลังศึกษาค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาดังกล่าว นิสิตมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากท่าน ในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูล เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. ขอเข้าสัมภาษณ์ เรื่อง รูปแบบการใช้สื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ปัญหาอุปสรรคการใช้สื่อในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ จึงใคร่ขอความช่วยเหลือจากท่านเพื่อโปรดอำนวยความสะดวกแก่นิสิตตามที่เห็นสมควรด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่าน จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช อังสุมาลิน)

ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน

ศูนย์บัณฑิตศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์

นายธิดา เกษแก้ว โทร. 08-9968-9498

ศูนย์บัณฑิตศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์

โทร 02-561-2967, 02-942-8046

ภาพผนวกที่ 3 หนังสือขอความช่วยเหลือข้อมูลหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สา

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน

หมายเลขแบบสอบถาม.....

วันที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

การเก็บข้อมูลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของสื่อที่พึงประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่สาตอนบน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

โทร.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....โทร.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกในช่วง 1 เมษายน 2553-31 มีนาคม 2554

เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
 อายุ ปี
 การศึกษา
 อาชีพ
 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน
 รายจ่ายเฉลี่ยต่อปี บาท
 รายได้เฉลี่ยต่อปี บาท
 ที่มาของรายได้

ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม / สถาบันต่าง หรือไม่

☐ A18_1. ไม่เป็น	☐ A18_2. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
☐ A18_3. กลุ่มเกษตรกร	☐ A18_4. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร
☐ A18_5. กลุ่มออมทรัพย์	☐ A18_6. กลุ่มอาสาพัฒนา 2.6
☐ A18_7. กลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้	☐ A18_8. กลุ่มอื่นๆ ระบุA18_8.1.....

ส่วนที่ 2 สื่อสิ่งพิมพ์ แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 2.1 เป็นแผ่นพับ

ส่วนที่ 2.2 แผ่นป้ายโฆษณา

ส่วนที่ 2.1 สื่อแผ่นพับโดยให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างหรือเติมคำตามความเป็นจริง

1. ท่านเคยอ่านแผ่นพับที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้งเพียงใด

☐ 1. เปิดอ่านทุกครั้ง	☐ 2. เปิดอ่านบ้างบางครั้ง
☐ 3. เลือกเปิดอ่านเฉพาะที่สนใจ	☐ 4. ไม่เปิดอ่านแต่เก็บไว้
☐ 5. ไม่เปิดอ่าน	☐ 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านชอบสื่อสิ่งพิมพ์ขนาดใดมากที่สุด

☐ 1.ขนาดเท่ากับ “กระดาษ A4 3 คอลัมน์” (ขนาด 8.27"×11.69")

การอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ 	 	 	
---	---	--	---

☐ 2.ขนาดเท่ากับ “กระดาษ Legal 4 คอลัมน์” (ขนาด 8.5"×14")

การอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้ 	 	 	 	
---	--	--	--	--

3. ท่านชอบภาพประกอบลักษณะใดมากที่สุด (ให้ดูการ์ด)

- ☐ 1.ภาพถ่ายจากของจริง
- ☐ 2.ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง
- ☐ 3.ภาพแบบการ์ตูน
- ☐ 4.ภาพถ่ายจากของจริง, ภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง, และภาพแบบการ์ตูน
รวมกัน (แบบผสม)
- ☐ 5.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านชอบตัวอักษรขนาดใดมากที่สุด

- ☐ 1.ขนาด 14 พ้อยท์ ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 2.ขนาด 16 พ้อยท์ ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 3.ขนาด 18 พ้อยท์ ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 4.ขนาด 20 พ้อยท์ ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 5.ขนาด 22 พ้อยท์ ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 6.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านชอบรูปแบบของตัวอักษรลักษณะใดมากที่สุด (ให้ดูการ์ด)

- ☐ 1.แบบ AngsanaUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 2.แบบ BrowalliaUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 3.แบบ FreesiaUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 4.แบบ CordiaUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 5.แบบ IrisUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 6.แบบ JasmineUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 7.แบบ KodchiangUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 8.แบบ LilyUPC ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
- ☐ 9.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านชอบลักษณะตัวอักษรสีใดมากที่สุด(ให้ดูการ์ด)

- ☐ 1.ตัวอักษรสีดำ ☐ 2.ตัวอักษรสีน้ำเงินเข้ม
- ☐ 3.ตัวอักษรสีเขียว ☐ 4.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านชอบเนื้อหาที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ลักษณะใดมากที่สุด

- ☐ 1.เนื้อหาที่เป็นที่เป็นตัวอักษรมากกว่า ☐ 2.เนื้อหาที่เป็นรูปภาพมากกว่า
- ☐ 3.เนื้อหาที่เป็นตัวเลขมากกว่า ☐ 4. เนื้อหาที่มีทั้งตัวอักษร,รูปภาพ,
ตัวเลขผสมกัน
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

8. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับสื่อแผ่นพับที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

ส่วนที่ 2.2 สื่อแผ่นป้ายโฆษณา

1. ปกติท่านสังเกตป้ายประกาศที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหน่วยงานภาครัฐบ่อยครั้งเพียงใด

☐ 1.สังเกตป้ายโฆษณาทุกครั้งที่ผ่านมา	☐ 2.สังเกตป้ายโฆษณาบ้างบางครั้ง
☐ 3.สังเกตป้ายโฆษณาเฉพาะที่สนใจ	☐ 4.ไม่สนใจสังเกตโฆษณาเลย
☐ 5.อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

2. ท่านชอบภาพประกอบลักษณะใดมากที่สุด

☐ 1.ภาพถ่ายจากของจริง	☐ 2.ภาพเขียนหรือวาดเหมือนจริง
☐ 3.ภาพแบบการ์ตูน	
☐ 4.ภาพถ่ายจากของจริง, ภาพเขียนหรือภาพวาดเหมือนจริง, และภาพแบบการ์ตูนรวมกัน (แบบผสม)	
☐ 5.อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

3. ท่านชอบแผ่นป้ายโฆษณาขนาดใดมากที่สุด (ดูจากการ์ด)

☐ 1.ขนาด 31" X 43"
☐ 2.ขนาด 24" X 35"
☐ 3.ขนาด 15 ½" X 21 ½"
☐ 4.ขนาด 8" X 17 ½"

4. ท่านชอบตัวอักษรขนาดใดมากที่สุด (ดูจากการ์ด)

☐ 1.ขนาด 130 พ้อยท์
☐ 2.ขนาด 170 พ้อยท์
☐ 3.ขนาด 200 พ้อยท์
☐ 4.ขนาด 230 พ้อยท์
☐ 5.อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านชอบรูปแบบของตัวอักษรลักษณะใดมากที่สุด(ดูจากการ์ด)

☐ 1. แบบ AngsanaUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 2. แบบ BrowalliaUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 3.แบบ FreesiaUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 4.แบบ CordiaUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 5.แบบ IrisUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 6.แบบ JasmineUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 7.แบบ KodchiangUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 8.แบบ LilyUPC	ตัวอย่าง “การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้”
☐ 9.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

6. ท่านชอบลักษณะตัวอักษรสีใดมากที่สุด(ดูจากการ์ด)

☐ 1.ตัวอักษรสีดำ	☐ 2.ตัวอักษรสีน้ำเงินเข้ม
☐ 3.ตัวอักษรสีเขียว	☐ 4.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับสื่อแผ่นป้ายประกาศที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

ส่วนที่ 3 สื่อสิ่งอิเล็กทรอนิกส์ แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 3.1 โทรทัศน์

ส่วนที่ 3.2 วิทยู

ส่วนที่ 3.3 อินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 3.1 โทรทัศน์ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าข้อความที่เลือก

1. ปกติท่านชมโทรทัศน์บ่อยเพียงใด

- ☐ 1. ทุกวัน ☐ 2. ทุก 2-3 วัน ☐ 3. ทุกสัปดาห์ ☐ 4. ทุกเดือน
☐ 5. ไม่เคยเลย

2. รายการที่ท่านชมเป็นประจำ

- ☐ 1. ข่าว ☐ 2.ละคร ☐ 3.เกมส์โชว์
☐ 4.รายการวาไรตี้ ☐ 5.สารคดี ☐ 6.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. เวลาส่วนใหญ่ที่รับชมรายการ

- ☐ 1. ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 ☐ 2. ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00
☐ 3. ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 ☐ 4. ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 - 18.00
☐ 5. ช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 ☐ 6. ช่วงดึก ตั้งแต่ 22.00 – 04.00

4. ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ท่านดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในวัน เวลา และสถานีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) โดยทำเครื่องหมายหน้า / ข้อความ(ดูในการ์ด)

/	รายการ	วัน	เวลา	สถานี	ทุก ครั้ง (1)	บางครั้ง (2)	นาน ๆ ครั้ง (3)
	พลังใจ รักโลก	ส-อา	18.30	ช่อง 7			
	7 ลีติคดาวชุมชน รวมพลังรักโลก	ส-อา	11.00	ช่อง 7			
	สารคดีกรมอุทยานแห่งชาติ	พฤ	11.35	ช่อง 5			
	สำรวจธรรมชาติ	อา	06.45	ช่อง 5			
	เนวิเกเตอร์	นักจัด ถุกษ์	12.00	ช่อง 3			
	สมุดโคจร	อา	21.30	ช่อง 5			
	ข่าว 3 มิติ	จ-อา	22.30	ช่อง 3			
	ทีวี 360 องศา	จ-ศ	15.00	ช่อง 3			

5. เมื่อท่านดูรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ท่านเข้าใจได้เพียงใด

- ☐ 1. เข้าใจทุกเรื่อง ☐ 2. เข้าใจบางเรื่อง ☐ 3. ไม่เข้าใจเลย

6. เมื่อท่านดูรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ท่านนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเพียงใด

- ☐ 1. ปฏิบัติทุกครั้งที่ได้ดู ☐ 2. ปฏิบัติบ้างบางครั้ง ☐ 3. ไม่ปฏิบัติเลย

7. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3.2 สือวิทยุ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าข้อความที่เลือก

1. ปกติท่านฟังวิทยุบ่อยเพียงใด

- ☐ 1. ทุกวัน ☐ 2. ทุก 2-3 วัน ☐ 3. ทุกสัปดาห์
- ☐ 4. ทุกเดือน ☐ 5. ไม่เคยเลย

2. ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ท่านเคยฟังหรือรายวิทยุที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในวัน เวลา และสถานีใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) โดยทำเครื่องหมายหน้า / ข้อความ

/	ลำดับ	รายการ	วัน	เวลา	สถานี	ทุกครั้ง (1)	บางครั้ง (2)	นาน ๆ ครั้ง (3)

3. รายการวิทยุที่ท่านฟังเป็นประจำ

- ☐ 1.รายการข่าว ☐ 2.รายการสารคดี ☐ 3.รายการเพลง
☐ 4.รายการเกี่ยวกับการเกษตร ☐ 5.รายการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
☐ 6.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ช่วงเวลาที่รับฟังรายการวิทยุ

- ☐ 1.ช่วงเช้ามืด ตั้งแต่ 04.00 – 08.00 ☐ 2.ช่วงเช้า ตั้งแต่ 08.00 – 12.00
☐ 3.ช่วงเที่ยง ตั้งแต่ 12.00 – 16.00 ☐ 4. ช่วงเย็น ตั้งแต่ 16.00 - 18 .00
☐ 5.ช่วงค่ำ ตั้งแต่ 18.00 – 22.00 ☐ 6. ช่วงดึก ตั้งแต่ 22.00 – 04.00

5. ท่านเคยได้ยินข่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางรายการวิทยุหรือไม่

- ☐ 1.ทุกวัน ☐ 2.ทุก 2-3 วัน ☐ 3.ทุกสัปดาห์
☐ 4.ทุกเดือน ☐ 5.ไม่เคยเลย

6. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับสื่อวิทยุที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3.3 สื่ออินเทอร์เน็ต โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าข้อความที่เลือก

1. ปกติท่านใช้อินเทอร์เน็ตบ่อยเพียงใด

- ☐ 1.ทุกวัน ☐ 2.ทุก 2-3 วัน ☐ 3.ทุกสัปดาห์
☐ 4.ทุกเดือน ☐ 5.ไม่เคยเลย (ข้ามไปตอบ ตอนที่ 4)

2. ท่านใช้อินเทอร์เน็ตในโอกาสใด

- ☐ 1.ทำงาน ☐ 2.เช็คเมลล์ ☐ 3.ค้นหาข้อมูล
☐ 5.เช็คคุยกับเพื่อน ☐ 6.เล่นเกม ☐ 7.อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. Website ที่ท่านเคยเข้าไปหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

☐ 1.www.google.com

☐ 2.www.sanook.com

☐ 3.www.yahoo.com

☐ 4.www.hotmail.com

☐ 5.www.pantip.com

☐ 6.ไม่เคย

☐ 7. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับสื่ออินเตอร์ที่ใช้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

ส่วนที่ 4 สื่อกิจกรรม เป็นคำถามเกี่ยวกับ การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าช่องที่ท่านเลือกหรือเติมคำในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ท่านเคยเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานภาครัฐ บ่อยครั้งเพียงใด

☐ 1. ทุกครั้งที่มีการอบรม

☐ 2. บ่อยครั้งที่มีการจัดอบรม

☐ 3. บางครั้งที่มีการจัดอบรม

☐ 4. เข้าร่วมเฉพาะหัวข้อที่สนใจในการจัดอบรม

☐ 5. ไม่สนใจเข้าร่วมการจัดอบรม

2. ระดับความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนต่อการอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. รูปแบบของการอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
1.1 รูปแบบของการอบรมมีความเหมาะสมกับการถ่ายทอดความรู้มากน้อยเพียงใด			
1.2 ความหลากหลายของเนื้อหาในการนำเสนอ			

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น		
1.3 ความน่าสนใจของการนำเสนอเนื้อหา			
1.4 ความเหมาะสมของเวลาในการอบรม			
1.5 ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม			
1.6 ความเหมาะสมในการใช้อุปกรณ์ประกอบการอบรม			
1.7 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร			
2. เนื้อหาของการอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.1 เนื้อหาที่อบรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากน้อยเพียงใด			
2.2 เนื้อหาที่อบรมมีข้อมูลที่อบรมตรงกับความต้องการของท่าน			
2.3 การฝึกอบรมมีการตอบข้อซักถามชัดเจนมากน้อยเพียงใด			
3. ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
3.1 ความรู้เรื่องประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้			
3.2 ความรู้เรื่องขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การป้องกันไฟป่า การทำแนวกันไฟ การปลูกป่า			
3.3 ความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน			
3.4 ความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้			
3.5 ความรู้เรื่องบทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้			
4. ประโยชน์จากการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
4.1 การจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด			
4.2 การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			
4.3 การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่น			
4.4 การนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน			

3. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

ส่วนที่ 5 สื่อบ้าน เป็นคำถามเกี่ยวกับ ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในหน้าช่องที่ท่านเลือกหรือเติมคำในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ประเพณีหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนมีอะไรบ้าง(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. พิธีบวชป่า
- ☐ 2. พิธีดงเซ่ง
- ☐ 3. พิธีทำบุญป่า
- ☐ 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านเคยเข้าร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บ่อยครั้งเพียงใด

- ☐ 1. ทุกครั้งที่มีการพิธีกรรม
- ☐ 2. บ่อยครั้งที่มีการพิธีกรรม
- ☐ 3. บางครั้งที่มีการพิธีกรรม
- ☐ 4. ไม่สนใจเข้าร่วมพิธีกรรม

3. ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณีหรือพิธีกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

☐ 1. มกราคม	☐ 2. กุมภาพันธ์	☐ 3. มีนาคม
☐ 4. เมษายน	☐ 5. พฤษภาคม	☐ 6. มิถุนายน
☐ 7. กรกฎาคม	☐ 8. สิงหาคม	☐ 9. กันยายน
☐ 10. ตุลาคม	☐ 11. พฤศจิกายน	☐ 12. ธันวาคม

4. ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับประเพณีหรือพิธีกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

.....

.....

.....

ส่วนที่ 6 เนื้อหาที่ควรมีในสื่อ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้แล้วกาเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ท่านเลือก

ลำดับ	เนื้อหาที่ควรมีในสื่อ	ระดับความเหมาะสม				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.	ประโยชน์ของทรัพยากรป่าไม้ทั้งทางตรงและทางอ้อม					
2.	ขั้นตอนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
3.	การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน					
4.	กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้					
5.	ระเบียบข้อบังคับของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้					
6.	บทลงโทษในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้					
7.	การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน					

ส่วนที่ 7 ลำดับความสำคัญของสื่อ

ท่านคิดว่าจากสื่อที่กล่าวมาข้างต้นสื่อประเภทใดมีความสำคัญมากที่สุดในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ (จงเรียงลำดับจาก 1-3) โดยให้ 1 สำคัญที่สุด 3 สำคัญน้อยที่สุด (ดูในการ์ด)

- ☐ 1. แผ่นพับ
- ☐ 2. แผ่นป้ายโฆษณา
- ☐ 3. โทรทัศน์
- ☐ 4. วิทยู
- ☐ 5. อินเทอร์เน็ต
- ☐ 6. การจัดอบรมให้ความรู้
- ☐ 7. ประเพณีหรือพิธีกรรม

ส่วนที่ 8 ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

คำชี้แจงโปรดกาเครื่องหมาย / ลงใน () ที่คิดว่าตรงกับที่ท่านทราบ

หัวข้อ	ใช่	ไม่ใช่
1. ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง ต้นไม้เท่านั้น		
2. ของป่า หมายถึง ผลผลิตจากป่าทุกชนิดยกเว้นไม้ ยกตัวอย่างเช่น ผัก เห็ด หน่อไม้ น้ำผึ้ง เป็นต้น		
3. การตัดไม้ทำลายป่า ไม่มีผลต่อดินและแหล่งน้ำ		
4. ป่าไม้เป็นแหล่งอาหารของชุมชน และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า		
5. ผู้ที่ทำให้ป่าไม้เสื่อมโทรมมากที่สุด คือ มนุษย์		
6. ป่าไม้เป็นสมบัติส่วนรวมของคนทั้งประเทศ		
7. การอนุรักษ์ป่าไม้ทำไปเพื่อให้รุ่นลูกหลานได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากป่า เช่นเดียวกับคนรุ่นปัจจุบัน		
8. การอนุรักษ์ป่าไม้ คือการไม่นำไม้และของป่าต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เลย		
9. การปลูกฝังให้รู้ถึงประโยชน์ และคุณค่าของป่าไม้ ควรปลูกฝังความรู้แก่เด็กและเยาวชนเท่านั้น		
10. การเผาป่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่จะทำให้ป่ามีความอุดมสมบูรณ์ เพราะจะทำให้เห็ด, ผักชนิดต่างๆ และกล้าไม้ เจริญเติบโตได้ดี		

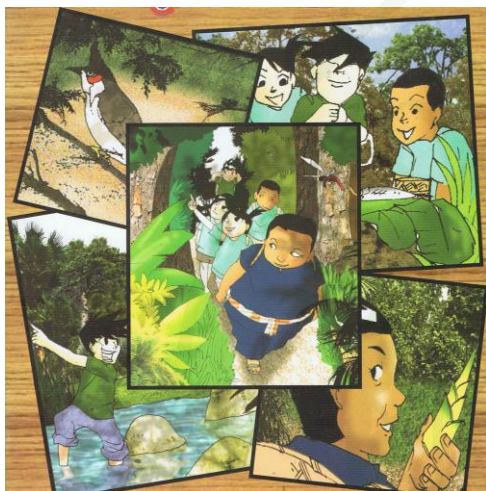

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
6. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
8. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

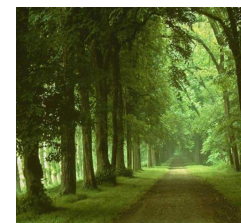
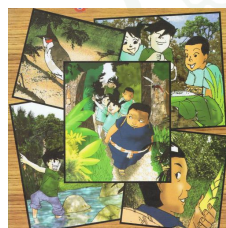
1. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
6. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
8. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
2. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
6. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
7. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
8. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

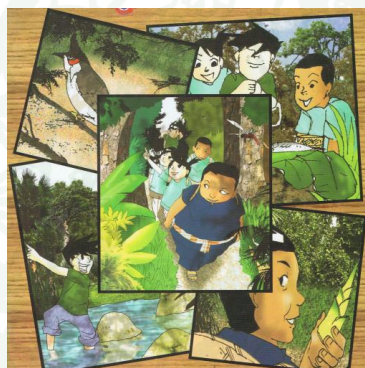
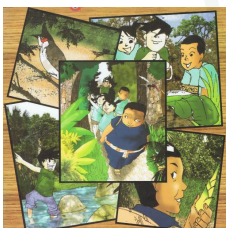
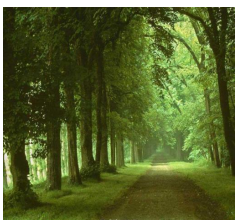
ภาพผนวกที่ ค 1 แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปแบบตัวอักษร สีตัวอักษร ขนาด

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ภาพผนวกที่ ค 2 แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปประกอบแผ่นพับ

การอนุรักษ์ทรัพยากร

ภาพผนวกที่ ค 4 แสดงตัวอย่าง คอลัมน์ รูปประกอบแผ่นพับ

การอนุรักษ์

ขนาด 130 พ้อยท์

ภาพผนวกที่ ค 5 แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การอนุรักษ์

ขนาด 170 พ้อยท์

ภาพผนวกที่ ค 6 แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา

การอนุรักษ์

ขนาด 200 พ้อยท์

ภาพผนวกที่ ค 7 แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา

อนุรักษ

ขนาด 230 พ้อยท์

ภาพผนวกที่ ค 8 แสดงตัวอย่าง ขนาดตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา

สีคำ สีน้ำเงิน
สีเขียว อื่นๆ

ภาพผนวกที่ ๑ แสดงตัวอย่าง สีตัวอักษรของสื่อแผ่นป้ายโฆษณา

พลังใจ รักโลก ช่อง 7

เนวิเกเตอร์

7 สี ตีดาวชุมชน รวมพลังรักโลก

สมุทรโคจร

ข่าว 3 มิติ

ทีวี 360 องศา

สารคดีกรมอุทยานแห่งชาติ

สำรวจธรรมชาติ

ภาพผนวกที่ ค 10 แสดงตัวอย่าง รายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ภาคผนวก ง
การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	เพศ					
1.รูปแบบของการฝึกอบรม	ชาย	หญิง	รวม	Chi-square	df	sig.
น้อย	18	13	31			
ปานกลาง	19	10	29			
มาก	71	47	118			
รวม	108	70	178	0.386	2	0.824
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	16	7	23			
ปานกลาง	20	15	35			
มาก	72	48	120			
รวม	108	70	178	0.968	2	0.616
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	11	5	16			
ปานกลาง	19	10	29			
มาก	78	55	133			
รวม	108	70	178	0.952	2	0.621
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม						
น้อย	14	6	20			
ปานกลาง	14	12	26			
มาก	80	52	132			
รวม	108	70	178	1.237	2	0.539

สมมติฐานที่ 2 เฝ้าพันธุ์มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้
เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างเฝ้าพันธุ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้
เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	เฝ้าพันธุ์			Chi-square	df	sig.
	เฝ้าม้ง	ไทยพื้นเมือง	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	10	21	31			
ปานกลาง	16	13	29			
มาก	43	75	118			
รวม	69	109	178	4.110	2	0.128
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	8	15	23			
ปานกลาง	18	17	35			
มาก	43	77	120			
รวม	69	109	178	2.953	2	0.228
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	5	11	16			
ปานกลาง	10	19	29			
มาก	54	79	133			
รวม	69	109	178	0.794	2	0.672
4.ประโยชน์จากการ ฝึกอบรม						
น้อย	4	16	20			
ปานกลาง	10	16	26			
มาก	55	77	132			
รวม	69	109	178	3.436	2	0.179

สมมติฐานที่ 3 อายุมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	อายุ			Chi-square	df	sig.
	ต่ำกว่า 50 ปี	50 ปีขึ้นไป	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	21	10	31			
ปานกลาง	17	12	29			
มาก	82	36	118			
รวม	120	58	178	1.254	2	0.534
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	14	9	23			
ปานกลาง	23	12	35			
มาก	83	37	120			
รวม	120	58	178	0.662	2	0.718
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	6	10	16			
ปานกลาง	20	9	29			
มาก	94	39	133			
รวม	120	58	178	7.194	2	0.027*
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม						
น้อย	10	10	20			
ปานกลาง	14	12	26			
มาก	96	36	132			
รวม	120	58	178	6.636	2	0.036*

สมมติฐานที่ 4 การศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	การศึกษา			Chi-square	df	sig.
	ต่ำกว่า ป. 6	ป. 6 ขึ้นไป	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	19	12	31			
ปานกลาง	23	6	29			
มาก	62	56	118			
รวม	104	74	178	6.994	2	0.030*
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	17	6	23			
ปานกลาง	26	9	35			
มาก	61	59	120			
รวม	104	74	178	8.744	2	0.013*
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	14	2	16			
ปานกลาง	17	12	29			
มาก	73	60	133			
รวม	104	74	178	6.254	2	0.044*
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม						
น้อย	14	6	20			
ปานกลาง	17	9	26			
มาก	73	59	132			
รวม	104	74	178	2.151	2	0.341

สมมติฐานที่ 5 อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	อาชีพ			Chi-square	df	sig.
1.รูปแบบของการฝึกอบรม	เกษตรกรรม	นอกภาคเกษตรกรรม	รวม			
น้อย	28	3	31	0.145	2	0.930
ปานกลาง	26	3	29			
มาก	104	14	118			
รวม	158	20	178			
2.เนื้อหาของ การฝึกอบรม				0.590	2	0.744
น้อย	21	2	23			
ปานกลาง	32	3	35			
มาก	105	15	120			
รวม	158	20	178			
3. ความรู้จากการฝึกอบรม				0.506	2	0.776
น้อย	15	1	16			
ปานกลาง	26	3	29			
มาก	117	16	133			
รวม	158	20	178			
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม				1.811	2	0.404
น้อย	17	3	20			
ปานกลาง	25	1	26			
มาก	116	16	132			
รวม	158	20	178			

สมมติฐานที่ 6 จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	สมาชิกในครัวเรือน				Chi-square	df	sig.
1.รูปแบบของการฝึกอบรม	1-4 คน	5-8 คน	มากกว่า 9 คน	รวม			
น้อย	12	13	6	31	2.133	4	0.711
ปานกลาง	11	12	6	29			
มาก	50	54	14	118			
รวม	73	79	26	178			
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม					4.864	4	0.302
น้อย	9	9	5	23			
ปานกลาง	11	16	8	35			
มาก	53	54	13	120			
รวม	73	79	26	178			
3. ความรู้จากการฝึกอบรม					2.977	4	0.562
น้อย	5	7	4	16			
ปานกลาง	13	14	2	29			
มาก	55	58	20	133			
รวม	73	79	26	178			
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม					1.128	4	0.890
น้อย	9	7	4	20			
ปานกลาง	11	11	4	26			
มาก	53	61	18	132			
รวม	73	79	26	178			

สมมติฐานที่ 7 รายได้มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้
เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้
เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	รายได้			Chi-square	df	sig.
	10,000-50,000	มากกว่า 50,001	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	11	20	31			
ปานกลาง	14	15	29			
มาก	38	80	118			
รวม	63	115	178	2.630	2	0.268
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	7	16	23			
ปานกลาง	12	23	35			
มาก	44	76	120			
รวม	63	115	178	0.351	2	0.839
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	6	10	16			
ปานกลาง	13	16	29			
มาก	44	89	133			
รวม	63	115	178	1.470	2	0.479
4. ประโยชน์จากการ ฝึกอบรม						
น้อย	5	15	20			
ปานกลาง	11	15	26			
มาก	47	85	132			
รวม	63	115	178	1.491	2	0.474

สมมติฐานที่ 8 ประสพการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมกับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ระดับความคิดเห็น	ประสพการณ์เข้าร่วม			Chi-square	df	sig.
	เข้า	ไม่เข้า	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	0	31	31			
ปานกลาง	28	1	29			
มาก	118	0	118			
รวม	146	32	178	1.715	2	0.000*
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	0	23	23			
ปานกลาง	26	9	35			
มาก	120	0	120			
รวม	146	32	178	1.327	2	0.000*
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	0	16	16			
ปานกลาง	14	15	29			
มาก	132	1	133			
รวม	146	32	178	1.222	2	0.000*
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม						
น้อย	0	20	20			
ปานกลาง	14	12	26			
มาก	132	0	132			
รวม	146	32	178	1.342	2	0.000*

สมมติฐานที่ 9 ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางผนวกที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับระดับความคิดเห็นของการฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ลักษณะของสื่อกิจกรรม	ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้			Chi-square	df	sig.
	ปานกลาง	มาก	รวม			
1.รูปแบบของการฝึกอบรม						
น้อย	20	11	31			
ปานกลาง	2	27	29			
มาก	4	114	118			
รวม	26	152	178	75.193	2	0.000*
2.เนื้อหาของการฝึกอบรม						
น้อย	16	7	23			
ปานกลาง	5	30	35			
มาก	5	115	120			
รวม	26	152	178	66.184	2	0.000*
3. ความรู้จากการฝึกอบรม						
น้อย	10	6	16			
ปานกลาง	11	18	29			
มาก	5	128	133			
รวม	26	152	178	54.618	2	0.000*
4. ประโยชน์จากการฝึกอบรม						
น้อย	14	6	20			
ปานกลาง	8	18	26			
มาก	4	128	132			
รวม	26	152	178	68.828	2	0.000*

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นายธิดา เกษแก้ว
วัน เดือน ปี ที่เกิด	1 พฤศจิกายน 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดชุมพร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (มนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ตำแหน่งปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	จังหวัดชุมพร